

KOROŠKI

svižinar

GLASILO RAVENSKIH ŽELEZARJEV

Leto X.

Ravne na Koroškem, 29. november 1960

Štev. 12 a

**29. XI.
1943**

*rojstni dan
svobodne
očetnjave*



DOMOVINA

Šopek čestitk za njeno rast in čast doslej, z najboljšimi željami za naprej

OKTOBRSKI SINDIKALNI ZBOR

Velika smotra dela in plodna diskusija jeklarjev

Konferenca sta se udeležila tudi predsednik OSS Ivan Janžekovič in predsednik OO SZDL S. Kobal iz Maribora

V času ko pripravljamo list, je življenje kolektiva oziroma občinskih aktivov tako poglobljeno živahno, kot zlepa ne v kaki dobi; delavski svet, tovarniški komite, občinski zbori, pa spet delavski svet, sindikat železarjev, socialno zavarovanje za »Teden varnosti«, inženirji in tehniki za »Teden tehnike« itd., da skoro ne veš, kaj bi zajel. Vse je potrebno, vse dobro, spodbudno, čeprav v tem obdobju morda preveč na kupu, da vsaj lokalnemu listu ni mogoče vsega zajeti, kakor bi moral in želel. Zabeležili bi vsaj eno teh plodnih razprav, da bo zapisano o ognju rasti socialistične domovine.

Izredno dobro obiskano in dobro pripravljeno sindikalno konferenco železarjev je začel predsednik podružnice Ivo Čerče, ki je predložil izvolitev delovnega predsedstva, katerega so izpolnili Avgust Razgoršek kot predsednik ter Ela Tušek in Justin Hriberšek kot člana.

Predsedujoči Avgust Razgoršek je pozdravil številni zbor, posebej pa še goste Ivana Janžekoviča in S. Kobala iz Maribora, predsednika Ob. SS Jožeta Kerta in tajnika Fr. Čehovina, zlasti pa zveznega ljudskega poslanca in direktorja železarne Gregorja Klančnika.

POROČILO

Poročilo upravnega odbora sindikalne podružnice Železarne Ravne je podal predsednik Ivo Čerče in se glasi:

Dragi tovariši in tovarišice!

Ni ravno naključje, da smo polletno konferenco naše sindikalne podružnice sklicali sedaj v oktobru namesto že v juliju ali avgustu. Na to je vplivalo dvoje, in sicer:

— redna letna skupščina je bila zadnjega marca, torej šele pred dobrimi šestimi meseci in

— v septembru smo zastavili vse za dostojno proslavo 10. jubileja delavskega samoupravljanja.

Razumljivo je, da pri takšnih predpripravah vmes nismo mogli niti upati na dobro pripravljeno in uspešno polletno konferenco. Vse to pa nas ni niti najmanj motilo, da ne bi v drugih oblikah seznanjali kolektiva z gospodarskimi uspehi, doseženimi v prvi polovici letošnjega gospodarskega leta. Še več: rezultate letošnjega polletnega gospodarjenja smo pravočasno posredovali občinskemu in okrajnemu sindikalnemu svetu ter tudi našemu republiškem odboru za njihove študije in analize.

Današnja konferenca je postavljena v čas, ko proslavljanja in tekmovanja v počastitev te pomembne obletnice še vedno trajajo. Sicer pa, kdo bi naj proslavljal to obletnico bolj kot sindikati, ki so bili iniciatorji prehoda iz administrativnega na delavsko in družbeno upravljanje pred desetimi leti. Kratka je ta doba delavskega upravljanja, vendar smo v tem

času napravili v gotovih ozirih več kot v prejšnjih dve sto letih obstoja naše jeklarne. Odkar smo 9. septembra 1950 postavili pred tovarno spomenik v spomin na pomemben dan, ko smo tovarno prevzeli v roke delavci, smo napravili štirikrat več surovega jekla, prodali za petkrat večjo vrednost proizvodov, kljub temu da smo povečali število zaposlenih za komaj 1,7-krat. Leta 1950, ko smo prevzeli tovarno v svoje roke, je vsak naš sodelavec sodeloval pri skupnem dohodku z 1.730.000 dinarji, medtem ko bo ta udeležba znašala po zaključku letošnjega leta že 5.150.000 dinarjev na zaposlenega, kar pomeni, da smo produktivnost, merjeno na ta pokazatelj, povečali za trikrat. Doseči tak napredek v tako kratkem obdobju pa je bilo mogoče le ob istovrstnem povečanju kapacitet, vzgoji potrebnih kadrov, predvsem pa ob zboljšanju življenjskih pogojev zaposlenih. Tako smo z zgraditvijo skoraj celotnega Čečovja v teh desetih letih dobili 472 družinskih stanovanj, 40 samskih sob in 2 samska domova z 280 ležišči, nov internat, nov moderno urejen trgovski dom ter Dom železarjev, ki je že od leta 1953 središče naše celotne družbene dejavnosti.

Takšnih uspehov od administrativnega upravljanja ne bi mogli pričakovati, zato se imamo za to zahvaliti v prvi vrsti delavskemu upravljanju in logično je, da smo ta jubilej temu primerno tudi proslavili.

Ker je namen današnje konference pregled gospodarjenja v najnovejši situaciji, to je v I. polletju oziroma tričetrtletju letošnjega gospodarskega leta, si bomo ogledali nekatere te rezultate podrobneje in jih navezali na našo dejavnost v tem času:

Ker za letošnje tričetrtletje podatki o finančnem efektu še niso na razpolago, si bomo ogledali le osnovne podatke, to je podatke o doseženi proizvodnji in prodaji. Podatke o doseženem dohodku in razdelitvi tega pa bodo predstavljali dosežki letošnjega polletja.

Proizvodnja je v letošnjem letu porasla kljub temu, da smo imeli težave v preskrbi z elektrodami in ferolegurami kakor tudi defekte na topilniških agregatih. Topilnica je povečala proizvodnjo v devetih mesecih od 36.000 na 37.419 t, livarna od 4.245 na 4.447 t, valjarna gredice od 11.418 na 13.298 t, profile pa od 9.754 na 12.160 t. Kovačnica je povečala proizvodnjo odkovkov in palic od 5.525 na 6.811 t, brzorezno jeklo od 207 na 279 t, krčilne in utopne odkovke od 486 na 558 t. Vzmernarja je povečala svojo proizvodnjo od 2.278 na 2.617 t, mehanična pa od 2.825 na 3.188 t. Tako se je torej skupna proizvodnja v podjetju povečala od 81.259 na 89.646 t. Nasproti planu so vse ekonomske enote, razen jeklolivarne, svoj plan izvršile in prekoračile. V jeklolivarni je glavni vzrok pomanjkanje jekla, ki ga topilnica ni mogla dobaviti zaradi defekta na SICE

peči, delno pa tudi zaradi težav pri rekonstrukciji strojne kaluparnice.

Povečana realizacija te proizvodnje je še nekaj večja, ker smo prešli na bolj kvaliteten sortiment, saj smo v lanskem letu delno še proizvajali kroglice in prodajali nepredelano jeklo drugim železarnam, medtem ko je v letošnjem letu bila prodaja tega jekla samo še malenkostna.

Načelo, ki je bilo pred nekaj leti sprejeto kot vodilo za organizacijo in rekonstrukcijo, da se vse jeklo predela doma, je letos praktično ostvarjeno.

Pri realizaciji nismo imeli težav, razen težav pri prodaji brzoreznega orodja, ki ga imamo sedaj na zalogi že za ca. 300 milijonov dinarjev. Pred našo prodajno službo je postavljena naloga, da s temeljito proučitvijo tržišča najde kupce za to orodje, ker bomo v nasprotnem primeru morali to proizvodnjo ukiniti.

Produktivnost je z ozirom na povečano proizvodnjo porasla v povprečju treh kvartalov, vendar je iz podatkov razvidno, da je porasla samo v prvih dveh kvartalih, v tretjem pa je ostala praktično na isti višini kot v lanskem letu, kar se mora smatrati kot negativen pojav. Analiza kaže, da smo povečali stalež zaposlenih skoraj za 100 ljudi v III. kvartalu, produkcija se pa giblje na isti višini kot v prvih dveh kvartalih. Iz tega sledi, da smo pričeli stagnirati s produktivnostjo in bo treba za dvig produktivnosti brez-pogojno povečati proizvodnjo, ker nam ne kaže odpuščati delovno silo. Če vzamemo k tej situaciji še težavno situacijo prodaje brzoreznega orodja, moramo ukreniti vse, da bi se delovna sila produktivneje zaposlila.

Posebno važne rezerve imamo z ozirom na izvršeno rekonstrukcijo v jeklolivarni, kjer bi morali na serijski litini bistveno povečati proizvodnjo, v mehanični delavnici pa izvršiti pregrupiranje delovne sile na proizvodnjo pnevmatskega orodja in ostale artikole, za katerimi trg povprašuje.

Prodaja te proizvodnje je tekla ugodneje in smo v skupnem presegli planirano višino v višini 8.139 milijonov dinarjev z 9.299 milijoni dinarjev, kar je 1.160 milijonov dinarjev oziroma 14 odstotkov preko sprejete planske obveznosti. Posamezne ekonomske enote so presegle ta plan eksterne prodaje:

- livarna s 131,5 %,
- valjarna s 115 %,
- kovačnica s 105 %,
- mehanična z vzmetarno s 112 %.

Tudi prva EE, t. j. topilnica, ki po planu z eksterno realizacijo sploh ni zadolžena, je le-te ustvarila s prodajo ingotov za 92 milijonov dinarjev. Nadalje so prekoračile planske obveznosti v prodaji svojih proizvodov EE livarne za 307 milijonov, EE valjarna za 250 milijonov, EE kovačnica za 111 milijonov in EE mehanična delavnica z vzmetarno za 400 milijonov, skupaj torej za 1.160 milijonov dinarjev ali 14 % preko plana. (dalje stran 4)

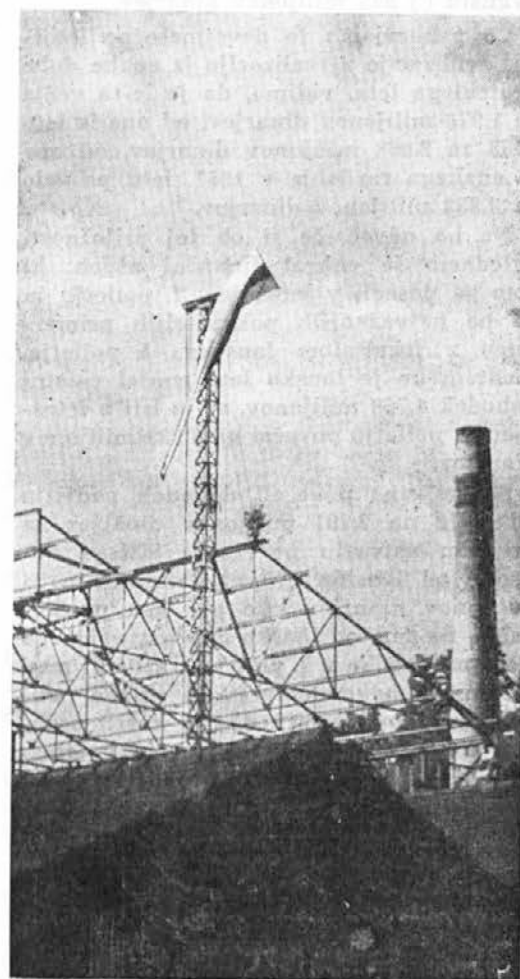
Zastave so zaplapolale

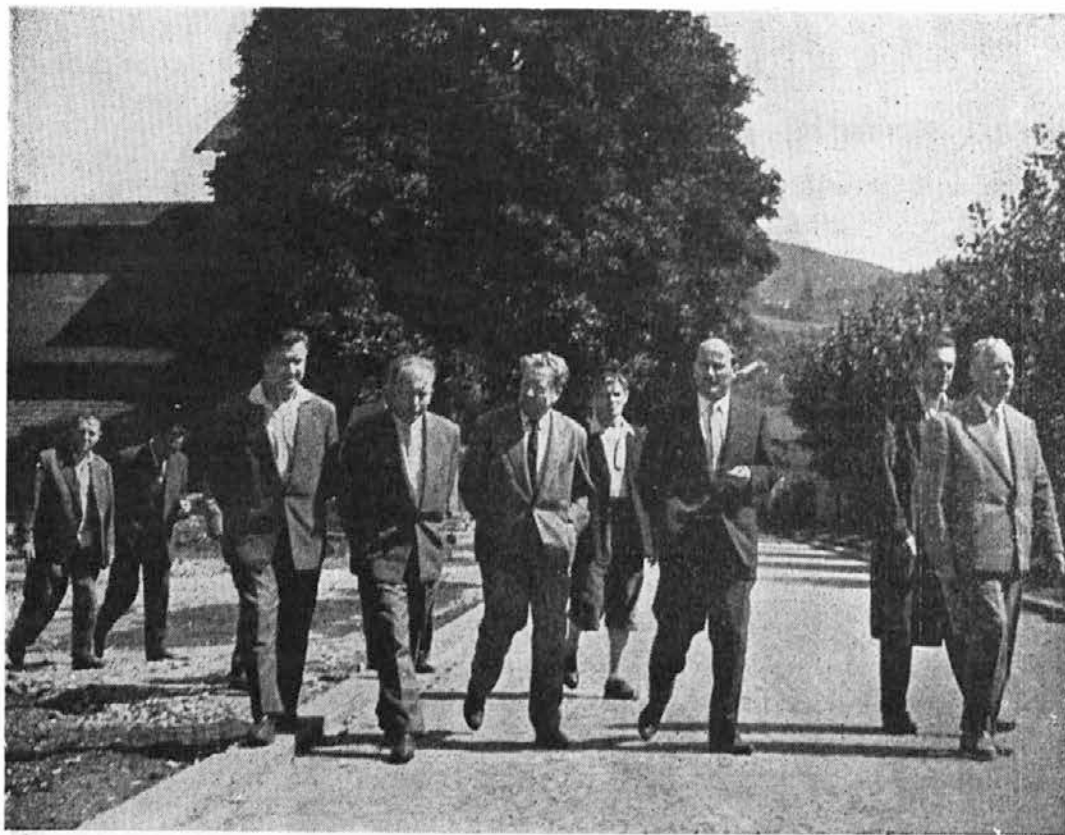
— ZA PRAZNIK, ZA SPOMIN,
NA NOVI RASTI ZAVIHRALE
BODOČNOSTI FUŽIN

Tu in v naslednjem nekaj slik z našega septembrskega praznika.



9. XI.
1960





31. avgusta je obiskal koroške fužine predsednik Ljudske skupščine LRS Miha Marinko. Zanimal se je za nove osvojitve in si ogledal predvsem proizvodnjo grelne žice ter centrifugalno ulivanje. Ogledal si je tudi teren in začetke del za novo jeklovaljarno. Uspehe in probleme fužin je predsedniku tolmačil tehniški direktor inž. Franjo Mahorčič. Na sliki s predstavniki občine in drugim spremstvom na poti na prostor nove valjarne.

V povprečju smo v letošnjih devetih mesecih realizirali za 1.030 milijonov nasproti 905 milijonom dinarjev, kolikor smo imeli planirano. Najvišjo realizacijo smo dosegli v marcu in juniju, in sicer več kot 1.115 milijonov dinarjev, najnižjo pa v avgustu (!) 945 milijonov dinarjev.

Če primerjamo to devetmesečno letošnjo realizacijo z realizacijo iz enake dobe preteklega leta, vidimo, da je le-ta večja za 1.976 milijonov dinarjev, od one iz leta 1958 za 2.968 milijonov dinarjev, od one iz enakega razdobja v 1957. letu pa celo za 3.833 milijonov dinarjev.

Ne bo odveč, če si ob tej priložnosti ogledamo še enkrat finančni uspeh, ki smo ga dosegli v letošnjem I. polletju in ga po najvažnejših pokazateljih primerjamo z rezultatom lanskega I. polletja. Medtem ko je lansko leto znašal celotni dohodek 4.768 milijonov, se je isti v letošnjem I. polletju povečal na 6.239 milijonov dinarjev.

S tem smo povečali dohodek podjetja od 1.972 na 2.791 milijonov dinarjev in pri tem ustvarili povečanje čistega dohodka od lanskih 870 na letošnjih 1.168 milijonov dinarjev. Če pri tem upoštevamo, da smo od lanske leto ustvarjenega čistega dohodka v I. polletju razdelili med osebne dohodke delavcev in sklade podjetja v razmerju 56,9:43,1 v korist osebnih dohodkov, smo to razmerje v letošnjem I. polletju nadalje izboljšali v korist skladov podjetja tako, da znaša razmerje 56,4:43,6.

Iz rezultatov se jasno vidi, da smo napravili nov skok v povečanju produktivnosti in rentabilnosti. Ti uspehi so poleg drugih vzrokov, kot so: racionalizacija, boljša organizacija itd., zlasti rezultat

boljšega načina nagrajevanja. V ta namen so bile izvedene sledeče mere:

— Norme so bile bolj sproščene, to se pravi, delavci v normah imajo možnost presegati norme v veliko večjem odstotku brez bojazni, da bi se norma rezala. Spremembe se vršijo v principu samo pri spremembi tehnološkega procesa.

— Poleg izvedene analitske ocene delovnih mest se je pričel pri serijskih delih uvajati cenik del, izražen v točkah, kjer ne igra kvalifikacija več nobene vloge, pač pa samo količina in kvaliteta proizvodov. Ta sistem se je s pridom uvedel v mehanični delavnici na mnogih delovnih mestih, v zadnjem času se pa uvaja tudi v jeklovaljarno.

— Uvedena je na mnogih operacijah statistična kontrola, kar močno izboljšuje kvaliteto proizvodov ter zmanjšuje izmeček. Poleg kontrolorjev so uvedeni še tako imenovani samokontrolorji, to se pravi; delavec kontrolira svoje proizvode sam in jamči za njihovo kvaliteto.

Poseben problem predstavljajo pri nas zopet nadure, katerih povečanje je posebno občutiti v zadnjem času. Niso redki primeri, ko opravijo posamezniki na mesec tudi po 194, 170, 120 nadur. Ko to gledamo, se moramo najprej vprašati, ali lahko človek poleg 208 rednih opravi mesečno še dodatnih 190 nadur brez posledic tako za njega kot za svojo okolico. Pri odrejanju ljudi na delo izven rednega delovnega časa bodo morali odgovorni vodje pomisliti tudi na to, ali bi sploh sami bili sposobni opraviti tako veliko število nadur. Posebno bo treba zaradi nekaterih dokazanih primerov v zadnjem času, ko so bili nekateri sodelavci iz vrst nameščenec opazni izven tovarne v času,

za katerega imajo v knjigi registrirane nadure, poostriži kontrolo v tem pogledu.

V zadnjem času je uvedeno kompleksno nagrajevanje po ekonomskem učinku, po ekonomskih enotah, po katerih se podjetje deli. Po ekonomskih enotah je za II. polletje izdelan plan realizacije po prodajnih cenah za vsako ekonomsko enoto, plan dohodka ekonomske enote kakor tudi plan plačilnega sklada. Ekonomska enota bo na osnovi prekoračenja dohodka in realizacije lahko delila prekoračenje v odnosu na uspeh podjetja. Prvič se bo izračun izvršil za III. kvartal. Smatramo, da je to precejšen uspeh, saj posamezne ekonomske enote vodijo veliko več računa o predelovalnih stroških, vloženem materialu in proizvodih ter realizaciji ekonomske enote. Sicer pričakujemo še gotove težave, ki se bodo pojavile v zvezi z uvajanjem novih metod obračunavanja, ker kriteriji niso bili čisto objektivno postavljeni, vendar moramo delati na tem, da se ta način obračuna plačilnega sklada izpopolni, da bo služil kot stimulativni element za daljnja izboljšanja produktivnosti in rentabilnosti.

Če si za zaključek ogledamo še osebne dohodke, ki smo jih razdelili po gornjih načelih za dosežene uspehe, ki so tako visoko nad pričakovanimi, vidimo, da so se le-ti gibal po posameznih kategorijah takole:

visoko kvalificirani	40.365 din mesečno,
kvalificirani	29.315 din „
polkvalificirani	23.750 din „
nekvalificirani	19.955 din „

Skupno povprečje pa je znašalo 29.380 dinarjev mesečno.

Če pa si te dosežene osebne dohodke ogledamo še v posameznih EE, ugotovimo, da so se gibal takole: najvišji so bili v topilnici, in sicer 34.720 din, v kovačnici 31.100 din, valjarni 31.078 din, livarni 30.211 din, v mehanični in vzmetarni 27.814 din in v obračunski EE 26.090 din.

Doseženi uspehi so brez dvoma posledica z letošnjim gospodarskim letom vplejanih številnih stimulativnih mer za nagrajevanje zaposlenih, ki pa še vedno niso popolne, zaradi česar se še naprej iščejo mere za najboljše oblike kompleksnega nagrajevanja po načelu: vsakemu po njegovem delu, vendar od vsakega po njegovih sposobnostih!

V cilju nadaljnje decentralizacije delavskega upravljanja smo obenem z razdelitvijo podjetja na EE pristopili na podlagi priporočil upravnega odbora naše sindikalne podružnice in na podlagi pozneje sprejetega sklepa delavskega sveta železarne Ravne k ustanovitvi obratnih delavskih svetov, ki smo jih za razliko od števil EE namesto 6 izvolili 4, in sicer ODS sklopa obratov jeklarne, ODS toplo-predelovalnih obratov, ODS mehanskih obratov ter ODS Doma železarjev.

Kljub prvim pesimističnim gledanjem na funkcioniranje teh obratnih delavskih svetov smo v I. polletju, ko so bili ugotovljeni že prvi skromni rezultati poslovanja podjetja po EE, so ODS zaživel in pričeli opozarjati nase kot vodilne organe delavske samouprave v osnovnih celicah delavskega upravljanja podjetja.

S pojavom novih problemov raste tudi pomen in vloga ODS. Kljub temu, da so po številu opravljenih sej in pestrosti obravnavanih problemov vsi obratni de-



POLDNE PRED TOVARNO

Zbor za praznik delavskega upravljanja koroških fužin je bil zbor za praznik vse dežele sene in sonca Uršlje gore, kajti ustvaritve ravenskih jeklarjev so ustvaritve za dobro vsega ljudstva te doline in skupne socialistične domovine. Slika sama kaže to zavest in rast.

lavski sveti nekako v istem nivoju, je le opaziti gotova odstopanja ODS sklopa obratov jeklarne, ki je pričel za razliko od ostalih ODS pripravljati material za vsako svoje zasedanje in ga pravočasno pred zasedanjem razdelila članom ODS, ki so lahko na ta način prihajali na zasedanja bolj pripravljeni.

Kljub rednemu dostavljanju zapisnikov s teh zasedanj je kolektiv o sprejetih sklepih na zasedanjih, tako ODS kakor tudi CDS še vedno premalo informiran. Člani naših organov upravljanja se še vedno ne zavedajo v zadostni meri naloge, ki jo imajo kot takšni pred svojimi volivci — sodelavci. Zaradi tega bi morali danes sprejeti priporočilo, da se na ODS vabi poleg izvoljenih članov delavske samouprave tudi ostale člane kolektiva, predvsem pa je zaželeno, da se vseh zasedanj tako obratnih kakor tudi CDS redno udeležujejo sindikalni funkcionarji, kakor je to v zadnjem času že lahko opaziti v delu ODS sklopa mehanskih obratov. Seveda pa takšna udeležba ostane še naprej brez haska, če člani delavske samouprave in ostali udeleženci razprav s svojimi sodelavci o sprejetih sklepih ne bodo bolj in dosledneje razpravljali ter na ta način ustvarjali možnost za dosledno realizacijo sprejetih sklepov.

Ne moremo mimo tega, da se ne bi vsaj nekaj časa zadržali na tehnični varnosti dela oziroma na problemu okrog varnosti dela sploh.

Mogoče je krivo, da v preteklih letih, ko smo bili stalno vodilna železarna v državi, ki je imela najmanjši odstotek nezgod, nismo glasneje poudarjali naših uspehov pri zbijanju nezgodnostnega elementa; brez dvoma smo bili takrat preskromni. Danes pa, ko smo v tem tako važnem pokazatelju močno stagnirali, moramo na žalost o tem problemu močneje spregovoriti. Podatki o številu obratnih nezgod v letošnjih 9 mesecih nam dajo v primerjavi z enako dobo preteklega leta naslednjo sliko:

Obrat	1960	1959
Topilnica	11 + 1	14 + 2
Livarna	34 + 1	30 + 4
Kovačnica	29 + 4	24 + 2
Valjarna	22 + 1	17 + 5
Mehanična	31 + 4	17 + 1
Remont	6 + 2	4
Vzmetarna	4	—
Elektro obrat	—	3
Termoenergetski obrat	—	4
Gradbeni	—	6
Promet	5	4
Špedicija	1	5

OTK	5 + 1	5
Skladišča	1	1
Komunala	—	—
Ostalo	—	1 + 1
Skupaj	149 + 14	135 + 15

Kolektivu jeklarne gre za znižanje obratnih nezgod vsa pohvala. Rezultat pri 600 delavcih, ki že lani ni bil slab, še naprejboljšujejo.

Zato pa nezgode v toplopredelovalnih obratih bolj naraščajo in bomo morali v kovačnici ter valjarni temeljiteje ukrepati za zboljšanje tega stanja.

Enako velja za mehanično delavnico, ki je bila že dobra, a je letos postala zelo slaba.

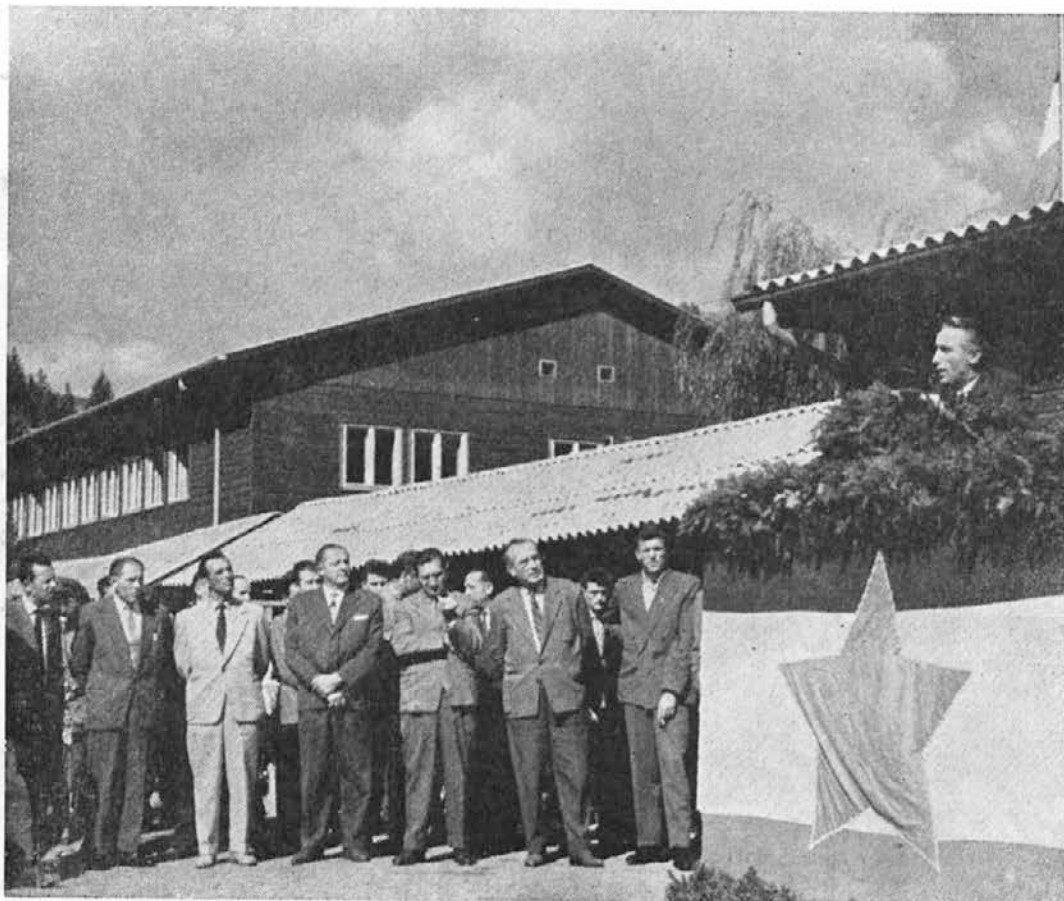
Skupaj z mehanično je letos slabše vključil tudi remont. Nekaj je narobe tudi v vzmetarni, kjer so bile letos že 4 nesreče, lani v tem času pa nobene.

Veseli nas rezultat energetskega sektorja, ki nima v letošnjem letu še nobene nesreče in se je torej po lanski katastrofi povsem popravil.

Enako velja tudi za naše gradbenike, ki zelo pazijo.

Prometni oddelek sicer ni tako slab, a tendenca vendar kaže na slabše.

Dobra je letos tudi špedicija.



Direktor Gregor Klančnik daje zbirno sliko o rasti fužin. »Uspehi, na katere so lahko ponosni...«, so zapisali časopisi. Ob tribuni funkcionarji in gostje.

Nazadnje moramo ugotoviti še to, da je OTK zelo slab in ima kot tako imenovani »intelektualni obrat« preveč nesreč.

Res je, da je letos nekaj več zaposlenih, vendar je rezultat v teh 9 mesecih slabši od lanskega. Odstotek nesreč letno na zaposlenega je porasel napram lani, izguba dnin zaradi nezgod pa je vseeno nekoliko manjša kot lani.

Poleg naštetih nezgod moramo omeniti še pojav obolenja za silikozo, ki je bil registriran do sedaj v 12 primerih, zaradi česar bomo morali še hitreje odpravljati ta problem.

Spričo takega povečanja števila obratnih nezgod kljub ogromnim sredstvom, ki jih daje naš kolektiv za higiensko tehnično varnost, je ljudem nerazumljivo, zakaj nesreče ne padejo, ampak nasprotno celo rasejo. Moramo si biti predvsem na jasnem, da za zbijanje tega nevarnega elementa ne moreta odgovarjati samo dva zadolžena na referatu delovnega varstva, ampak da so zato v prvi vrsti odgovorni vsi vodilni sodelavci, od prvega predelavca naprej.

Hiter tempo proizvodnje, ki ga narekujejo planske obveznosti postavljene na bazi velikega povpraševanja trga za našimi proizvodi, zamoti odgovorne, da pozabljajo na prvo nalogo — skrb za sodelavca; da je temu res tako, je dokaz, da imajo delavci na razpolago dovolj sredstev za zaščito, vendar jih stalno ne uporabljajo.

V zvezi s tem problemom bo naša dolžnost, da preko sindikalnih pododborov oziroma skupinskih poverjenikov pomagamo doslednemu pridrževanju pravil HTV in s tem zbijanju nesrečnega elementa.

Nemali je problem naših delovnih invalidov oziroma sodelavcev, ki so iz bilo

kakšnih zdravstvenih razlogov bili premeščeni na delovna mesta z nižjimi tarifnimi postavkami. Teh delavcev je danes pri nas že okrog 350 in bomo morali tudi v zvezi s tem resno načeti to vprašanje. Najbolj pogosti primeri so v naših težkih obratih, kjer delavci zaradi težkih pogojev dela prej omagajo in so zaradi tega po zdravnikovih priporočilih premeščeni na lažja delovna mesta, zaradi česar so v zadnjih letih službovanja prikrajšani na osebnih dohodkih in s tem v zvezi ob upokojitvi tudi pri pokojninah. ODS bodo morali v bodoče gledati posebno na to, da bodo za takšne svoje sodelavce našli odgovarjajoče delo v svoji EE, ker se pojavljajo primeri, ko kažejo obratovodstva do sprejema teh ljudi v svoje obrate odpor.

Za rešitev tega vprašanja smo zlasti zainteresirani v naši sindikalni podružnici in upamo, da nam bo uspelo v sodelovanju z našimi organi upravljanja ta problem primerno rešiti.

Topel obrok, ki je bil v obliki enolončnice uveden v naši železarni z letošnjim letom in ki se dnevno razdeljuje med 1500 sodelavcev, je brez dvoma velika pridobitev. Kljub temu, da se kvaliteta obrokov stalno zboljšuje, imamo pogosto upravičene kritike na račun teh enolončnic. Te kritike oziroma pritožbe so najbolj pogoste zaradi nezadostne skrbi pri sami pripravi obroka. Dokazano je, da so bili v hrani taki primeski, vampi pa nečisti. Te napake niso bile samo enkratne, ampak so se že ponovile, čeprav smo pravočasno opozorili na vsak primer. Ker do danes zadeva še vedno ni popolnoma urejena, na tem mestu zahtevamo, da se takšno stanje za vselej odpravi. Ker se v naših obratih borimo pri izkoriščanju delovnega časa tudi za vsako minuto, je umestno tudi

vprašanje, zakaj ne bi mogel Dom železarjev dostavljati obratom obroka pravočasno, brez pogostih zamud, ki predstavljajo za obrate veliko izgubo.

Naše podjetje je za rešitev problema okrog pomanjkanja zadostnega števila kadrov pristopilo že prejšnje leto k temu problemu z ustanovitvijo Izobraževalnega centra in ga v veliki meri zmanjšalo. V okviru tega IC si pridobivajo iz leta v leto kvalifikacije naši sodelavci. Z letošnjim šolskim letom pa je na Ravnah ustanovljena tudi Srednja tehnična šola — za sedaj samo strojne smeri — prilagojena potrebam in prilikam železarne, in to za odrasle, kjer si bodo tisti, ki imajo za to šolo pogoje, pridobili v popoldanskih urah potrebno strokovno znanje in končno srednješolsko izobrazbo.

Kljub temu, da obstoja pri naši Metalurško industrijski šoli oddelek metalurške smeri, to je za poklice kovačev, valjavcev in topilcev, in kljub temu, da dosežejo na teh oddelkih vajenci tudi diplomo, jih na delovnih mestih, kjer smo jih pričakovali, nimamo. Vsi bežijo kot tehnologi ali normirci in podobno raje v druge oddelke ali celo v druga podjetja oziroma nadaljujejo šolanje tudi v čisto drugih strokah.

Mnenja smo, da bi bilo primerneje, če bi si potreben kader ustvarjali neposredno na delovnih mestih pri pečeh, ob kladivih in progah s posebnimi dopolnilnimi tečaji. To predsedavanje nekaterih naših sodelavcev v razne šole drugih strok je postalo v letošnjem letu že prava manija. Pred upravni odbor prihajajo tudi primeri, ko si hoče kvalificiran delavec usnjarke stroke pridobiti v večerni srednji tehnični šoli naziv tehnika strojne stroke, ali drug primer, ko hoče kvalificiran strugar postati kmetovalec. Z ustanovitvijo srednje tehnične šole bo lahko sedaj pri nas posvečeno v šoli za visoko kvalificiran kader več skrbi za izobrazbo kvalificiranih in visoko kvalificiranih delavcev za predelavce ali mojstre in ne več tako imenovane poltehničke, ki smo jih v teh tečajih spričo dosedanjih razmer morali pripravljati za poklic tehnologa, normirca, kalkulanta ipd. Slednjo vrsto kadrov bo lahko sedaj dajala Srednja tehnična šola, visoko kvalificirani delavci pa bodo morali postati najboljši delavci svoje stroke.

Kadrovska komisija, ki je bila imenovana pri upravnem odboru Železarne Ravne z namenom, da stalno spremlja zaposlovanje kadrov na delovnih mestih od predelavca navzgor, je odigrala tudi v letošnjem letu svojo pomembno vlogo. Za prosta delovna mesta se stalno objavljajo interni razpisi, na katere je velik odziv. S tem je omogočena dobra izbira med kandidati za razpisana delovna mesta, pri čemer pade stalno odločitev za tistega kandidata, ki ima za to delovno mesto najboljše pogoje. Kljub temu, da je takšno delo te kadrovske komisije uspešno, bi bilo potrebno v bodoče misliti tudi na to, da bi se tudi pri ODS formirale kadrovske komisije, ki naj bi odločile o zasedbi do vključno predelavca, z ostala razpisana delovna mesta pa bi dajala svoje pripombe centralni kadrovske komisiji.

Člani našega kolektiva sodelujejo v velikem številu v najrazličnejših organih delavskega in družbenega upravljanja, ven-

dar so kljub temu ostali člani kolektiva o sklepih občinskega ljudskega odbora premalo seznanjeni. Praktično je nemogoče informirati o vseh sklepih vse volivce-proizvajalce preko izvoljenih članov občinskega zbora proizvajalcev. Nujno bi bili potrebni zbori volivcev-proizvajalcev, ki jih do danes v naši železarni še nismo imeli, kljub temu da se volivci za sredstva, ki jih je naš kolektiv odvedel občinskemu ljudskemu odboru, živo zanimajo. Delavci so brez dvoma upravičeni zvedeti, kako se ta sredstva uporabljajo oziroma da so tudi predhodno informirani, zakaj se bodo sredstva uporabljala. Izboljšana povezava med podjetjem in komuno bi pomenila tako, da postanejo proizvajalci tudi upravljalci izven podjetja, to je v komuni, nadaljnji korak k izboljšanju vezi med podjetjem in komuno.

Medtem ko že v preteklem letu niso bila različna športna tekmovanja naših članov kolektiva nobena redkost, smo z letošnjim letom ta tako razširili, da se je nekaterih tekmovanj aktivno udeležilo tudi 500 članov kolektiva. Smučarskih tekem za prvenstvo železarne se je udeležilo 78 tekmovalcev, medobratnih tekmovanj v kegljanju 460, nogometnih tekem 448, atletskih 350 članov kolektiva, ki so izvedli kar 780 štartov. Razen obratnih tekmovanj smo se udeleževali tudi drugih tekem izven kraja in dosegli povsod zadovoljive rezultate, od katerih smo seveda najbolj ponosni na doseženo III. mesto na letošnjih metalurško športnih igrah v Smederevu. Ta naša sindikalna tekmovanja so postala tako popularna, da se ne morejo primerjati niti z nobeno drugo športno prireditvijo v kraju. Člani kolektiva in njihovi svojci so skupaj z ravensko godbo na pihala spremljali svoje favorite na tekmovanjih in jih bodrili med borbami. S temi tekmovanji bomo še nadaljevali, ker se zavedamo, da je zdrav duh le v zdravem telesu.

Za kulturno-prosvetno in strokovno izobrazbo kolektiva je prispeval tudi naš »Koroški fužinar«, ki bo v obliki — lahko rečemo skoraj bogate revije, in ki je ob 10. obletnici delavskega samoupravljanja tudi sam praznoval svoj deseti jubilej, prenehal izhajati ter osvojil hitrejši korak. Z ozirom na veliko priljubljenost, na katero je ta list naletel pri naših sodelavcih in občanah ter pri ljudstvu celega kraja, predlagamo, da bi ta list res čim prej začel izhajati pogostejše — vsaj mesečno, predvsem zaradi sočasnejšega obveščanja o posameznih dogajanjih pri kolektivu.

Poleg skrbi za doseganje proizvodnih nalog nismo pozabili na oddih naših sodelavcev. V pretekli sezoni jih je letovalo 1133 v našem počitniškem domu v Portorožu, Kaštel Lukšiču ter drugod. Samo v našem domu je letovalo 803 članov kolektiva, v Kaštel Lukšiču pa 177, medtem ko ostalo število predstavlja letovanje naših učencev. Tudi letos smo poskusili navezati stike z drugimi sindikalnimi podružnicami, ki imajo počitniške domove, zaradi eventualne zamenjave, vendar razen redkih primerov do teh zamenjav ni prišlo.

Nadalje smo v letošnjem letu prirejali ob vikendih razne izlete z obrati v razne turistične in zgodovinske kraje Slovenije ter v sosedno republiko Hrvaško. Do danes smo izvedli 78 takšnih prevozov in prepe-



Okrajni sekretar ZKS Miloš Ledinek čestita kolektivu. Naš visoki funkcionar je s pohvalami skop, a za Ravne je padla. Zato nas toliko bolj veseli in spodbuja za nadaljnje delo.

ljali 3860 naših sodelavcev. V lanskem letu je bilo do konca leta izvršeno 90 prevozov, na katerih je bilo prepeljanih 4038 ljudi. Pred nami sta še november in december, v katerih upamo, da bomo tudi še lahko organizirali kak izlet, s čimer bomo lahko število prevozov prekoračili. Skrbnemu vzdrževanju vozila se imamo zahvaliti, da so se vožnje izvršile varno in v najlepšem redu brez nezgod. Mogoče bi bilo dobro, da bi se danes pogovorili tudi o morebitni nabavi novega avtobusa, ki bi ga vsekakor potrebovali z ozirom na to, da je avtobus Fiat že zdavnaj amortiziran. Na

vsak način pa se moramo o tej zadevi pogovoriti, da bo jasno naše stališče, to pa z ozirom na to, ker nam je prišlo na uho, da bomo še ta edini avtobus dali Mežici.

Na koncu bi se dotaknili še organizacije naše podružnice, pri čemer bi v prvi vrsti poudarili pomembno vlogo pododborov, ki smo jih ob priliki decentralizacije delavskega upravljanja ustanovili tudi v naši podružnici, in sicer v vsaki EE.

Delo v teh pododborih je bilo do danes zadovoljivo in povezano z upravnim odborom podružnice nadvse pohvalno. Ker je večina dela v teh pododborih na nosilcih sindikalne dejavnosti, to je na naših grupnih poverjenikih, bomo morali le-tim posvetiti večjo pozornost in za nje oskrbeti primeren program izobraževanja, tako da ne bodo samo raznašalci markic, ampak pravi predstavniki sindikata.

S tem poročilom verjetno nismo načeli vseh vprašanj, zato pričakujemo, da bomo to nadoknadili med diskusijo.

RAZPRAVA

Prvi se je prijavil k diskusiji delegat iz obrata topilnice inž. M. Dobovišek, ki je smatral za potrebno, da na tem mestu informira sindikalni aktiv o težavah, s katerimi se je borila posebno v III. kvartalu njegova ekonomska enota. Posebno je poudaril težave okrog dobave ferolegur, popravila visokofrekvenčne SICE peči in povečanja cen osnovnega vložka, to je starega železa. Pri naštetih težavah, s katerimi se je ta ekonomska enota borila, ni bilo mogoče doseči planske obveznosti, zaradi česar je bil temu primeren dohodek.

Omenil je tudi, da dohodek ni bil ustvarjen tudi ne v ekonomski enoti livarne, kateri topilnica ni mogla dati na razpolago potrebnega surovega jekla zaradi defekta na omenjeni peči. V nadaljevanju diskusije je podčrtal pomen znižanja stroškov proizvodnje in pri tem nanizal nekaj primerov iz prakse na Švedskem. Poudaril je,



S proslave v Domu železarjev (od desne na levo): Član Izvršnega sveta LRS in sekretar za industrijo inž. Viktor Kotnik — nekdanji generalni direktor črne metalurgije; direktor Jugoslovanske investicijske banke centrale za Slovenijo Z. Zagar (hrbtno); okrajni sekretar ZKS Miloš Ledinek; predsednik okraja Maribor Jože Tramšek ter šef naše jeklarne Boris Florjančič.



Slavnostno zasedanje delavskega sveta. Čelo vse pove.

kako veliko skrb posvečajo na Švedskem znižanju proizvodnih stroškov, ker se zavedajo, da bodo pri konkurenčnih cenah na evropskem trgu lahko dosegli edino na ta način večji dobiček.

Ko je na drobno argumentiral vzroke, zaradi katerih ekonomska enota topilnice in livarne nista dosegli za III. kvartal planiranega dohodka, je dejal, da se bodo pri obračunu osebnih dohodkov oziroma uspehov III. kvartala morale upoštevati težave, na katere ti dve ekonomski enoti nista mogli vplivati, in torej zaradi tega ne moreta biti prikrajšani pri delitvi osebnega dohodka.

Nadalje se je k diskusiji oglasil glavni mehanik Ivan Zupan, ki je v uvodu primerjal današnjo konferenco s sestankom gospodarstvenikov, ki analizirajo dosežene proizvodne uspehe za razliko od podobnih konferenc pred leti. Dejal je v nadaljevanju svoje diskusije, da je Železarna Ravne dosegla v 10-letni dobi delavskega upravljanja izreden vzpon, poleg ostalega tudi zaradi tega, ker so se člani kolektiva zavedali, da pomenijo nadaljnji milijoni nadaljnji doprinos kraju oziroma celotni družbi.

V cilju še boljšega izkoriščanja razpoložljivih kapacitet je Zupan predlagal, da bo v bodoče nujno za vsak nadaljnji agregat in tudi najmanjši stroj izdelati natančna navodila tako za obratovanje kot za vzdrževanje, s ciljem, da bomo s sredstvi, ki smo jih dobili v izkoriščanje od družbe, dosegli še večje uspehe.

Miha Ošlak iz kovačnice se je v začetku svojega diskutiranja dotaknil tistega dela poročila, ki govori o odnosih med podjetjem in komuno, pri čemer je zlasti poudaril nujnost hitrejšega in doslednega prenašanja sklepov od izvoljenih članov razkolektiva oziroma volivce. Poudaril je ličnih organov upravljanja na ostale člane nujnost, da tudi člani obratnih DS prej-

mejo pred vsakim svojim zasedanjem potreben material, ki bo na dnevnem redu zasedanja ODS, pač tako, kot tega prejmejo člani CDS, ker so namreč po njegovem mnenju kompetence ODS danes že takšne, kot so bile ob uvajanju delavskega upravljanja v CDS. Diskutant se je dotaknil tudi vprašanja našega Trgovskega doma, pri čemer je zlasti poudaril, da je njegovim sodelavcem in seveda tudi vsem ostalim članom kolektiva nerazumljivo, zakaj so cene gotovim artiklom v Trgovskem domu višje od cen v ostalih trgovinah, še zlasti pa odstopajo v cenah raznih industrijskih artiklov v primerjavi s sličnimi trgovinami v Mariboru ali Ljubljani. Podčrtal je ta nerazumljivi pojav še zlasti zaradi tega, ker se dobro spominjamo, da nam je bilo kot ustanovitelju te trgovske hiše pred pričetkom poslovanja zajamčeno, da bomo v tej trgovini zlasti člani kolektiva uživali gotove ugodnosti.

Ko se je dotaknil vprašanja pomanjkanja strokovnih sodelavcev v kovačnici, je omenil, da se pri sprejemu kvalificiranih delavcev, če je eden prišel od privatnega kovača, drugi pa iz MIŠ, ne tretirata oba enako, zaradi česar predlaga, da se to pri naši kadrovske službi popravi.

Ko se je na koncu dotaknil še vprašanja obratnih nesreč, je dejal, da so zlasti v njegovem obratu narasle zaradi povečane tempa proizvodnje pri zastarelih napravah.

Besedo je povzel direktor Klančnik, ki se je najprej opravičil, da zaradi seje v sosednjem prostoru, ki se vrši istočasno, ne bo mogel sodelovati do konca konference.

Na začetku je omenil, da je zaključen III. kvartal in da se posamezne ekonomske enote že zavedajo obračuna po ekonomskih enotah, kar velja še posebej za posameznike. III. kvartal, kakor je bilo iz poročila razvidno, ni bil tako ploden kot

prva dva in bo zaradi tega tudi žetev nekoliko manjša.

Zavedati se moramo, da imamo določen odnos med skladi in osebnimi dohodki, ki rezultirajo iz tega dohodka. Ker pa večjega dohodka nismo mogli doseči z ozirom na objektivne vzroke, o katerih je danes že bil govor (ferolegure), ne bi bilo pravilno, da bi bile zaradi tega prizadete ravno topilnica in livarna in bo moral zaradi tega o tem spregovoriti še DS. V tretjem kvartalu so se namreč pojavila naslednja bistvena odstopanja med planiranim in doseženim dohodkom:

Obrat	(v milijonih)	
	Planirano	Doseženo
Topilnica	1280	1242
Livarna	605	555
Valjarna	900	970
Kladivarna	1205	1226
Mehanična del.	1225	1293

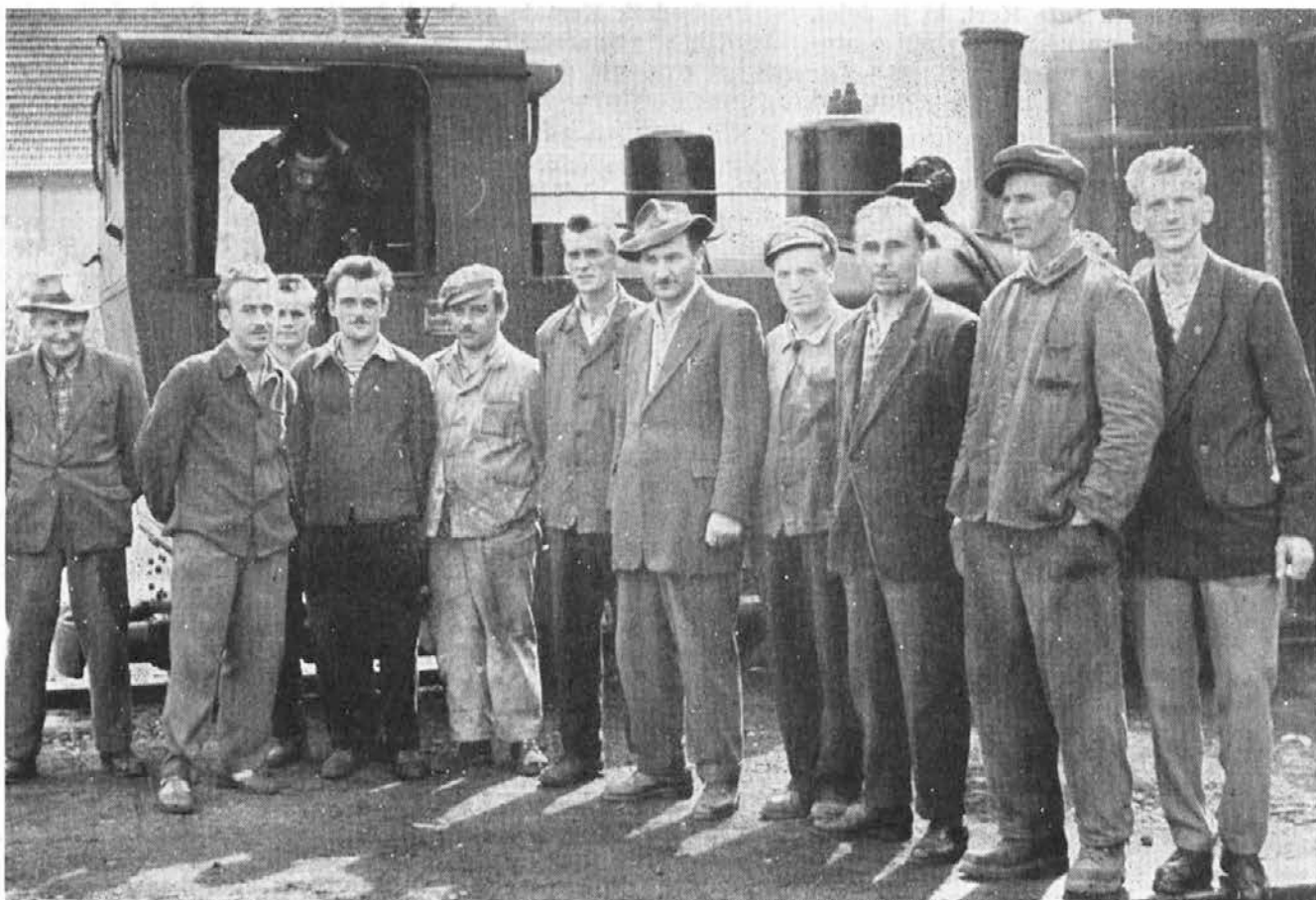
Direktor Klančnik je ponovil besede diskutanta inž. Doboviška, ko je ta govoril o tem, kako si kapitalist prizadeva za doseganje čimvečje ekonomičnosti. Pri tem je dejal, da bi morali zaradi tega mi za razliko od kapitalistov še tembolj spremljati proizvodne stroške oziroma gledati za čimbolj ekonomično poslovanje. V nadaljevanju svoje diskusije se je direktor Klančnik dotaknil tudi v poročilu načetega vprašanja nadur in pri tem zaključil, da tisti, ki prihajajo delat nadure samo zaradi nadur, ne pa zaradi potreb po takem nadurnem delu, izkoriščajo kolektiv.

Na v poročilu iznesen predlog o morebitni nabavi novega avtobusa je direktor Klančnik dejal, da smo ob združitvi prometa v Mežiški dolini dali Mežici vse avtobuse razen enega. Ta avtobus, ki smo ga zadržali za potrebe našega kolektiva se je z ozirom na neekonomsko ceno na široko uporabljal za izlete. Ker se pri tem sploh ni gledalo na ekonomičnost, apelira na današnjo konferenco, da ne bi sprejeli danes kakšnega sklepa o nabavi novega avtobusa, pač pa da naj to željo prenesemo na DS, ki naj o tem odloči.

Kar se tiče toplega obroka in kritike na ta topel obrok, je direktor Klančnik predlagal, da naj bi se kritike zbiral v posameznih ekonomskih enotah, nakar bi se pritožbe prenesle na merodajno mesto preko ene osebe.

Direktor Klančnik se je v celoti strinjal z v poročilu načetem vprašanju strokovnega izobraževanja kadrov in je še enkrat podčrtal lik visoko kvalificiranega delavca, ki bo moral biti najboljši delavec, predelavec in mojster na delovnem mestu, medtem ko bo absolvent naše STŠ usposobljen v prvi vrsti za tehnika v širšem smislu oziroma za tehnologa normirca in kalkulanta ter podobno.

V nadaljevanju svojega izvajanja se je dotaknil še investicijskega programa, o katerem v poročilu ni bilo posebej govora. Omenil je, da je podaljšek kovačnice že postavljen in da je že vse pripravljeno za montažo nove 1800-tonske hidravlične stiskalnice, medtem ko je za rekonstrukcijo valjarne pomemben zlasti današnji dan, ko sta bila postavljena prva dva stebra. Tov. Klančnik je nazadnje dejal, da bomo



Nekaj sodelavcev
s prometa

Kar tako slučajno smo jih ujeli pred kurilnico ob menjavi šihla in jih povabili za aktualnost in spomin v našem listu. Promet je tudi pri nas zaguljena reč. V Ameriki so v neki razpravi o racionalizaciji industrije zapisali, da je notranji promet tako kompliciran, zahteven, drag in pust, da bi ga kazalo odpraviti. Ker pa to ni mogoče, ga je treba čim bolj organizirati in gojiti. Tako pri nas tudi delamo.

v to več kot 200 m dolgo valjarno postavili opremo, ki jo bomo uvozili iz Švedske, in da se bo s postavitvijo valjarne v pogon pričela za Ravne nova era, era rasti za vse.

Ko je direktor Klančnik diskusijo zaključil, ga je Ivo Kohlenbrand še spomnil, naj informira delegate o nameravanem vpeljanju deljenega delovnega časa, ker so pač delegati takšno diskusijo tudi pričakovali in ker o tem ni bilo še nič uradno objavljeno.

Direktor Klančnik je dejal, da je zadnje dni nastal med kolektivom s tem v zvezi prevelik preplah, ker je vsa stvar šele v diskusiji. Poudaril je, da dela po takem sistemu ne samo zahod pač pa tudi vzhod, kar ima brez dvoma za posledico povečanje produktivnosti dela. Težko je zanikati, da bi uvedba takega delovnega časa pri nas ne imela enakih posledic. Zaradi tega je kolegij našega podjetja že dalje časa razpravljalo o tem in pred kratkim sprejel sklep, da se v našem podjetju uvede takšen delovni čas za ves kolegij in ves ostali tehnični vodilni kader, ki začne delati po novem delovnem času že od 17. oktobra 1960 dalje. S tem bodo imeli po besedah direktorja Klančnika vodilni strokovnjaki možnost kontrolirati in spremljati proizvodni proces tudi v drugi izmeni in ne samo v prvi in jim bo s tem omogočeno poglobljanje v svoje posle zlasti v popoldanskem času. Sicer pa je zaključil, da bo o tem čez mesec dni razpravljalo DS, katerega odločitev bo dokončna.

K diskusiji se je prijavil E. Sirk iz oddelka OTK, ki je načel vprašanje oddiha naših sodelavcev. Dejal je, da ni pravično z ozirom na delitev osebnih dohodkov, da

uživa popust v našem počitniškem domu zaradi premale kapacitete doma in drugih vzrokov samo nekaj delavcev, mogoče 40 %, medtem ko vsi ostali, ki niso mogli priti v dom, ali pa so svoj dopust prebili v drugih domovih, tega popusta niso dobili. Enak primer je, kot pravi Sirk, pri obratnih izletih, kjer koristi naš avtobus tudi samo del članov kolektiva in celo drugi — tujci, ki s tem uživajo gotove ugodnosti zaradi nizke cene, medtem ko preostali člani kolektiva tega niso bili deležni.

Diskusijo je zaključil z razpravljanjem o izmečku, ki predstavlja za kolektiv lepe milijone, pa o tem na konferenci kljub temu ni bilo govora.

Diskutant je odgovoril tov. Kohlenbrand, da so sindikati že v začetku letošnjega leta sprožili vprašanje dotacije za oddih vsem delavcem, ne glede na to, kje bodo dopust koristili, in da bo ta problem oziroma predlog prišel kmalu na dnevni red zasedanja Zvezne ljudske skupščine ter da bo stvar verjetno uzakonjena.

K besedi se je javil predsednik Okrajnega sindikalnega sveta Ivo Janžekovič, ki je pričel svojo diskusijo s poudarkom, da ima vtis, da jemlje Železarna Ravne preveč vzgledov po kapitalističnih podjetjih na zahodu in premalo po naših podjetjih. To trdi zlasti zaradi tega, ker ne razume, da so naši ekonomisti oziroma računovodska služba tako zadržani, da še do danes niso bili v stanju vpeljati čvrstega obračuna po ekonomskih enotah in da še sedaj kljub temu, da je mimo že tretji kvartal, še vedno ugibamo, ali bi izplačali osebne dohodke ekonomskim enotam po izkazanem uspehu ali bi šli spet na povprečje celega podjetja. Ivo Janžekovič je

ta način, kljub temu da mu je znan problem okrog nabave ferolegur in defekta topilnice, obsodil in poudaril, da je zadnji čas, da se te stvari dokončno rešijo. Nadalje pravi, da tudi 80 novo sprejetih ljudi, kot je bil pri nas primer, ne sme predstavljati ovire za nagrajevanje po ekonomskem učinku, in pravi, da bi bilo prav, da bi ekonomske enote enkrat čutile razliko. Pri tem je navedel primer Tovarne glinice in aluminija, Kidričevo, kjer znaša povprečna plača po tarifnem pravilniku 13.000 din, po kompleksnem učinku pa včasih tudi 29.000 din. Dejal je, da tukaj kljub temu, da kakšna ekonomska enota zaradi eventualne redukcije električne energije svojega plana dohodka ni ustvarila, ne bodo šli zaradi tega na kakšno povprečje ali delali korekture, pač pa jim gladko izplačajo samo tarifno postavko. Pripomnil pa je, da so formirali še poseben rezervni sklad osebnih dohodkov, ki ga koristijo takrat, kadar ekonomska enota ni dosegla zadostnega dohodka.

Na koncu svoje diskusije se je Ivo Janžekovič dotaknil tudi deljenega delovnega časa, pri čemer je dejal, da je tej stvari, kar se tiče povečane produktivnosti, težko oporekati, da pa brez dvoma pri nas za to še niso zreli pogoji.

Naslednji diskutant je bil Ivan Močnik, ki se je oglasil zaradi vprašanja odnosov med komuno in podjetjem, ki je bilo nakazano v poročilu. Posebej se je dotaknil vprašanja cen, ker je pač sam v tej komisiji, in povedal težave, ki nastopajo pri delu te komisije. Dejal je, da je sestava komisije nepravilna, saj so člani te, razen dveh delavcev, sami zastopniki trgovcev oziroma gostincev.

Nato je govoril predsednik Občinskega

sindikalnega sveta Jože Kert, ki je dejal, da smo mogoče preveč razpravljali o proizvodnji, a premalo o ostalih stvareh. Posebej je pohvalil diskusijo o odnosih med komuno in podjetjem.

Predsednik Kert je menil, da je strokovni kolegij razpravljajal o uvedbi deljennega delovnega časa preveč za zaprtimi vrati. Dejal je, da je zato tembolj prav, da je to vprašanje danes pred konferenco načel direktor Klančnik kot glavni direktor podjetja.

V svoji oceni deljenega delovnega časa je Jože Kert menil, da niso vse stvari, ki so pozitivne za kapitalista, dobre tudi za socializem. Predlog je bil že pred dvema letoma v Zvezni skupščini, pa je bil odbit. Spomnil je delegate tudi na obisk Vide Tomšičeve pred kratkim na Ravnah, ko je dejala, da moramo iskati možnosti za skrajšanim delovnim časom, ne pa možnosti, kako bi zaposlili ljudi celi dan.

Predsednik Kert je svojo diskusijo zaključil s priporočilom, da se problem okrog uvajanja deljenega delovnega časa naprej proučuje.

K diskusiji se je oglasil tov. A. Jazbec iz gradbenega oddelka, ki se je dotaknil tudi problema deljenega delovnega časa in dejal, da je to pri nas za mnoge neizvedljivo in bi morali posebno tisti delavci, ki se vozijo, ostati z doma dnevno po dvanajst ur. Dejal je, da se v tem pogledu ne smemo primerjati z deželami, kjer so realni dohodki delavca večji in kjer mu trgovec dostavi vse potrebne artikle na dom. Dejal je tudi, da je vprašanje, kdaj bo zaposlena žena lahko opravila potrebne nakupe, če bo delala cel dan. Svojo diskusijo je zaključil, da so plače mnogih naših delavcev še nezadostne in si morajo zaradi tega neki iskati zaslužek tudi v popoldanskem času.

Predsednik delovnega predsedstva Avg. Razgoršek je diskutantu odgovoril, da ni naš cilj, da bi si morali iskati zaslužka tudi izven delovnega časa, pač pa da je nasprotno naš cilj ta, da zaslužimo v rednem delovnem času toliko, kolikor za življenje potrebujemo.

Ponovno je povzel besedo predsednik Okrajnega sindikalnega sveta Ivo Janžekovič, ki je na diskusijo okrog cen in okrog plač dejal, da naj trgovina res ne gleda toliko na dohodke delavcev v drugih podjetjih, pač pa da naj raje pri sebi izboljšajo poslovanje in se za svoje delo pravilneje stimulirajo.

Ker se k besedi ni prijavil nihče več, je delovni predsednik zaključil konferenco ob 20. uri s priporočilom, da naj pooblasti upravni odbor, da na osnovi referata in diskusije izdela konkretne sklepe oziroma predloge.

DESET LET DELA ZDRUŽENJA JUGOSLOVANSKIH ŽELEZARN

Razgovor z generalnim sekretarjem združenja Đordem Andrejevićem

Skoro kar v dobo, ko je večina naših delovnih kolektivov (nekateri železarne so bile dograjene pozneje) praznovala desetletnico delavskega samoupravljanja, sovpada še drugi tak za železarsko skupnost pomembni jubilej — desetletnica obstoja in dela Združenja jugoslovanskih železarn. Ob tej priložnosti smo zaprosili generalnega sekretarja združenja za kratek razgovor o delu in razvoju te železarske poslovne skupnosti od ustanovitve do danes. Tov. Andrejević se je prošnji uredništva rad odzval.

Razgovor smo zabeležili še ob dogajanjih na izteku jubilejnega leta delavske samouprave ter ga namenili za zadnjo letošnjo številko, ki naj bliže pove o tem domačem prazniku železarske hiše.

— Tovariš Andrejević, na te dni, nekako istočasno s proslavami desete obletnice delavskega samoupravljanja v naših podjetjih, pade tudi desetletnica obstoja in dela Združenja železarn, katerega administracijo vodite Vi vse od ustanovitve; bili ste njegov soustanovitelj in ste v veliki meri osebno doprinesli za njegov uspešni organizacijski razvoj. Prosim Vas, da za naše železarje vsaj v kratkih potezah prikazete dosedanje delo združenja.

Kakor vam je znano, je bilo Združenje jugoslovanskih železarn dokončno ustanovljeno 1951. leta s pogodbo med proizvajalci in to predvsem s poglobitvijo nalog dogovorjenega vsklajenja medsebojnih dobav surovin in polizdelkov, dogovorjenega vsklajenja programov proizvodnje podjetij v smeri specializacije in maksimalnega izkoriščanja metalurških kapacitet; dogovorjenega vsklajenja o preskrbi z osnovnimi metalurškimi surovinami kakor tudi glede vsklajenja proizvodnje

jekla v zvezi z uvozom in izvozom. Združenje je bilo v tej dobi osnovano pod imenom Skupnost (Zajednica) za koordi-



Đorde Andrejević

nacijo proizvodnje in uvoza jekla. Ta naslov je bil pozneje spremenjen v sedanjega.

— Katere specifične okoliščine so še vplivale na delo in organizacijo združenja?

V teku dela združenja in njegovega razvoja v preteklih devetih letih so prišle do polnega izraza specifične okoliščine proizvodnje jekla in njenega vsklajenja, pri čemer so posamezna podjetja med seboj tesno povezana že s samim tehnološkim

procesom, zaradi maksimalnega izkoriščanja kapacitete pa je treba zagotoviti maksimalno koordinacijo dela in kooperacijo med podjetji. S tem da so upoštevali to specifičnost dela v jeklarski industriji, so državni organi vodili račun o posebnih pogojih in o načinu dela Združenja jugoslovanskih železarn, čeprav v začetku (do sprejetja predpisa o združevanju gospodarskih organizacij) niti samo združenje niti njegova aktivnost nista imela čvrste zakonske osnove.

— Kako pa se je potem združenje prilagajalo položaju oziroma obstoječim predpisom?

V toku prilagajanja uredbi o združevanju gospodarskih organizacij in pozneje odgovarjajočemu zakonu o združevanju v gospodarstvu oblike in način dela združenja niso utrpeli večjih sprememb, ker je upravni odbor združenja še v teku osnivanja in razvoja stalno spremljal načela in smernice novega gospodarskega sistema in organizacije upravljanja v industriji. Še več: osnovni posli združenja so ostajali v bistvu vedno isti, razširjanje aktivnosti združenja pa se je izvršilo z dogovorom med podjetji in v skladu z njihovimi interesi, v smeri postopnega zajemanja celotne problematike njihovega dela. V skladu s spremembo predpisa je bil spremenjen tudi prvotni dogovor, potem pa so bila izdelana ustrezna pravila v okviru zakona o združevanju. Nadrejeni organi so najprej v skupščini, potem pa v komori, upoštevali specifičnost dela te veje, odobrili pravila, potem pa statut združenja in sam način opravljanja dela v odgovarjajoči obliki.

— Ali nam lahko poveste kaj več o organu združenja?

V okviru Združenja jugoslovanskih železarn obstoji poleg upravnega in izvršnega



Na mednarodnem kongresu livarskih združenj v Zürichu. Iz naše države, ki je tudi članica tega svetovnega strokovnega foruma, sta prisostvovala kongresu tudi naš tehniški direktor inž. Franjo Mahorčič v predsedstvu kongresa (na levi) in prof. inž. M. B. Pajević iz Beograda kot referent (na desni).

odbora (ki je operativni organ upravnega odbora) še 7 strokovnih odborov s 24 stalnimi strokovnimi komisijami v okviru dela odbora, ki obdeluje celotno problematiko dela združenja podjetij in predstavljajo organe izmenjave tehničnih, organizacijskih in komercialno finančnih izkušenj med podjetji.

— Kako pa delujejo ti organi?

Odbori in komisije delajo vedno v plenumu z ozirom na majhno število včlanjenih podjetij, tako da ima vsako podjetje svojega stalnega predstavnika. Zaključke, ki jih prinašajo ti organi, razdeljuje naprej strokovni aparat združenja.

— Kako so zastopana podjetja v organih upravljanja združenja?

V upravnem odboru združenja je vsako podjetje zastopano z dvema članoma. Od 28 članov združenja je 13 članov delavskega sveta podjetij, 14 pa direktorjev. Sekretar združenja je tudi član upravnega odbora po svojem položaju. Poleg upravnega odbora obstoji tudi nadzorni odbor, sestavljen iz treh članov — predstavnikov podjetja, ki se zberejo vsako leto. Nadzorni odbor pregleduje finančno poslovanje združenja in predlaga upravnemu odboru odgovarjajoča poročila.

— S kakšno problematiko se še bavijo strokovni odbori in komisije?

Strokovni odbori in komisije združenja se bavijo še s celo vrsto tekočih problemov dela združenih podjetij, pri tem pa opravljajo široko izmenjavo izkušenj med podjetji in organizacijami medsebojne tehnične pomoči v vseh vprašanjih. Med drugim v okviru dela teh strokovnih organov združenja se vršijo analize dela vseh pogonov, analize tehničnih in ekonomskih pokazateljev in normativov ter organizirajo vse skupne akcije. Na ta način strokovni organi združenja zagotavljajo napredek proizvodnje in organizacije dela v industriji jekla, pri čemer se poleg domačih izkušenj okorišča v veliki meri tudi z izkušnjami inozemstva. V okviru njihovega dela sprejemajo vrsto elabora-

tov, ki obdelujejo bogato dokumentacijo o delu podjetij. Osnovo za takšno delo predstavlja široki sistem evidence in medsebojnega obveščanja podjetij o vseh pokazateljih njihovega dela.

— Kakšen je odnos med strokovnimi komisijami in odborom?

Vsi strokovni odbori združenja razdeljujejo programe dela stalnih strokovnih komisij in kontrolirajo delo postavljenih nalog tako od strani komisij kakor tudi od strani sekretariata združenja. Strokovni odbori določajo tudi programe sestankov komisij, s čimer se preprečujejo neupravičeni in nepotrebni sestanki. Upravni odbor na enak način planira, usmerja in kontrolira delo strokovnih odborov, s katerimi se enotno usmerja delo vseh strokovnih organov in sekretariata združenja ter doseže enotnost akcije.

— Kako je prišlo do ustanovitve teh strokovnih organov?

Razviti sistem strokovnih organov združenja se je oblikoval postopno v teku devetletnega dela združenja. Pri tem je upravni odbor prinašal odloke o formiranju posameznih odborov in komisij po tem, kako so se javljale potrebe za napredovanjem in vsklajanjem določenih dejavnosti v podjetjih. Tako je na primer v prvih dveh letih obstoja združenja (dokler je obseg poslov to dovoljeval) upravni odbor sam opravljal vrsto funkcij, za katere so zdaj zadolženi posamezni strokovni odbori in komisije.

Zdaj je organizacijska shema strokovnih organov združenja stabilizirana na osnovi dolgoletnih izkušenj in za dalj časa ne predvidevamo nobenih novih strokovnih odborov in komisij. Še več: niti sekretariat trenutno ne bi mogel administrativno obvladati nalog, ki izvirajo iz dela strokovnih organov, če bi se njihov delokrog razširil. Razen te aktivnosti je tudi iniciativa samih podjetij v odborih in komisijah tako živa in postavlja toliko skupnih problemov, da sekretariat združenja že dalj časa ni dajal samostojnih iniciativ za po-

samezne skupne akcije, ker ne bi mogel obvladati novih funkcij.

— Koliko strokovnjakov iz podjetij dela v strokovnih odborih in komisijah?

Strokovni odbori in komisije zajemajo okoli 250 strokovnjakov in voditeljev podjetij. Koordinacija njihovega dela in obdelava gradiva predstavljata odgovorno nalogo za sekretariat združenja.

— Ali vplivajo (in v kakšni meri) odločbe strokovnih odborov in komisij (ali zadevajo ob) na funkcijo samoupravljanja v podjetjih?

Za delo celotnega združenja je značilno, da strokovni odbori in komisije nimajo upravnega značaja, temveč je njihovo delo bolj v svetovanju, zaradi česar so tudi njihove odločitve le začasne, vse dokler jih ne potrdi upravni odbor združenja. Upravni odbor kot najvišji forum družbenega upravljanja v okviru združenja je torej edini in odločujoči faktor v delu združenja in v tem pogledu nastopa kot direktivni in kontrolni organ za vse strokovne odbore in komisije, za sekretariat združenja in celo za sam izvršni odbor, ki ima samo določene pravice glede na upravni odbor.

Praksa je izkristalizirala, kar je sicer predvideno tako s statutom kot s poslovnim redom združenja, da namreč odločbe in ukrepi strokovnih odborov in komisij dobijo veljavo šele potem, če se z njimi strinjajo vsa podjetja; šele potem jih upravni odbor odobri ali spremeni. Z druge strani pa, ker je za veljavnost odločb vseh organov združenja potrebna soglasnost vseh zainteresiranih podjetij in ker nobene odločbe ni mogoče vsiliti podjetju, je zagotovljena popolna samostojnost pri odločanju združenih podjetij in samostojnost njihovih organov upravljanja.

— In na koncu, tovariš Andrejevič, ali nam lahko poveste kaj o medsebojnih odnosih med našimi podjetji v okviru njihovega dela v združenju?

Specifičnost tehnološkega procesa, ki tesno povezuje podjetja črne metalurgije, že sama po sebi narekuje specializacijo in kooperacijo med njimi — in izključuje nezdravo konkurenco. Razen tega tradicija v skupnem reševanju problemov kakor tudi nerazdvojna povezanost v oskrbovanju metalurških surovin in v medsebojnih poročilih polizdelkov — so brez dvoma doprinesli povečanje izrednega duha, sodelovanja in visoko stopnjo skupne zavesti med podjetji združenja. Medtem je tudi upravni odbor pripomogel s svojim delom in načinom reševanja problemov k nadaljnji krepitvi sodelovanja med podjetji in prilagoditvi razvoja združenja načelom novega gospodarskega sistema in pogojem decentralizacije upravljanja industrije in samoupravljanja delovnih kolektivov. Na ta način je upravni odbor predvideval, da krepitev združenja in širjenje njegove delavnosti ne bosta omejevala svobode odločanja organom podjetij, temveč bosta doprinesla k uspešnemu reševanju skupnih problemov združenih podjetij, boljшему izkoriščanju kapacitet in povečanju produktivnosti, ekonomičnosti in rentabilnosti proizvodnje. V tem smislu razvijamo in negujemo

Kulturno-prosvetna dejavnost fužinarjev

se je razširila in poglobila

Poročilo in analiza dela DPD Svobode na oktobrskem občnem zboru

S tako mirnim srcem funkcionarji in vsa požrtvovalna skupnost kulturno-prosvetnega dejstvovanja naše Svobode verjetno še niso šli na obračun svojega dela, kakor na letošnji oktobrski občni zbor. Vse je bilo lepo in prav, pa veliko je bilo vsega, zato je obračun samo prilika za priznanje in zahvalo.

Pa tudi tako podrobno še niso analizirali problematike kulturno-prosvetnih spodbud in tako pogumno povedali o vsem, kakor so povedali na tem zboru.

Za eno in drugo jim priznanje ni ostalo, največje priznanje pa sta zavest in dejstvo razširjenja in poglobitve tako pomembnega kulturno-prosvetnega dela v kraju.

Poročilo oziroma analizo je podal dose-danji predsednik Božo Radivojevič, pa ju kar v celoti objavljamo.

Tovarišice in tovariši!

Obdobje od našega zadnjega občnega zbora do danes je poteklo razmeroma hitro in na tem občnem zboru lahko povemo in zapišemo, da to obdobje karakterizira vseeno uspešen družbeno-gospodarski razvoj in razcvet Raven. Ta razvoj je prežet z dokaj pestro in bogato dejavnostjo naših lokalnih družbenih organizacij, ki so z različnimi oblikami in vsebinami dela izpolnjevale tisti del življenja našega delovnega človeka, ko je trenutno odtegnjen od svojega delovnega mesta in službenih dolžnosti, ter ga na različne načine (športne igre, kulturna dejavnost, politične in strokovne šole) pripravljale na čim boljše in uspešnejše opravljanje osnovne življenjske funkcije, a ta je: postati čim bolj sposoben, razgledan in čim bolj koristen član družbe.

Važen člen v verigi naših lokalnih družbenih organizacij je poleg ostalih vzgojno izobraževalnih ustanov (delavska univerza, politične in strokovne šole za odrasle itd.) tudi DPD Svoboda »Prežihov Voranc«, priraslo in preimenovano iz nekdanjega sindikalno-kulturno umetniškega društva (SKUDA), ki s svojimi kulturno-prosvetnimi prireditvami že 14 leto nudi razvedrilo in kulturno izživljanje našemu delovnemu človeku doma, izven Raven pa je

oblike in metode dela v združenju na principu prostovoljnosti in sporazumnega reševanja vseh problemov. Na teh osnovah so tudi postavljeni temelji združenja kot celote do posameznih podjetij, v istem smislu pa se lahko tudi ocenijo akcije in priporočila organov združenja, ki so vedno težile k temu, da bi doprinesle negi pravih odnosov med združenimi podjetji in krepitvi poslovne morale in kooperacije.

Z. Petrovič

na vsakoletnih republiških ali zveznih prireditvah in revijah dostojno reprezentiralo koroške fužinarje, potrjujoč s svojimi kvalitetnimi prireditvami pozitivno raven-skodno družbeno ekonomsko stvarnost.

Bilo bi nepravilno trditi, pa tudi nerealno pričakovati, da bo naše DPD v vsej tej dobi korakalo vzporedno z mogočnim ravnanskim gospodarskim razvojem in z vsemi njegovimi zahtevami in potrebami. V svoji dejavnosti je DPD doživljalo razveseljive delovne uspehe in vzpone, preživljalo pa je tudi najrazličnejše krize in težave, objektivnega in subjektivnega značaja, ki jih je — s pomočjo družbene skupnosti — več ali manj uspešno reševalo in odpravljalo, usmerjajoč svojo dejavnost po potrebah in zahtevah delovnega človeka sedanjega časa, kolikor so pač to dopuščale naše materialne in druge možnosti. Napak bi bilo trditi, da se je naše društvo v preteklosti ukvarjalo s preživelimi in zastarelimi oblikami in vsebinami kulturno-prosvetnega dela. Nasprotno! Po posluhu smo iskali take oblike dela, ki bi bile za občinstvo najbolj privlačne in koristne. Neglede, ali se nam je to v preteklem enoletnem obdobju posrečilo ali ne, mislim, da danes lahko postavimo: družbeno gospodarski razvoj našega kraja naj v prihodnje spremljajo primerne in sodobne oblike in vsebine kulturno-prosvetne dejavnosti našega društva, kakor tudi

zunanjih kulturnih društev in skupin, ki pri nas gostujejo.

Zgradba našega društva

Po zadnjem občnem zboru so DPD tvorile naslednje sekcije: godbena sekcija, folklorna sekcija, pevski zbor, tamburaški zbor in ljudska univerza, ki se je preimenovala v delavsko univerzo in postala občinska proračunska ustanova. V društveno upravo so spadali tudi ljudska knjižnica, Titov in glasbeni dom.

Tekom tega leta smo v društvu obudili spet dramsko sekcijo in s tem poživili amatersko gledališko dejavnost v kraju.

S posebnimi pogoji smo letos registrirali tudi Koroški instrumentalni sekstet, ki igra za družabne prireditve v Domu železarjev.

Poleg naštetih sekcij je v teku formiranja lutkovne sekcije, za kar so se odločili dijaki ravske gimnazije.

Ob vseh teh skupinah obstoja in tudi redno vadi dijaški pevski zbor na gimnaziji, ki bi ga tudi kazalo registrirati k našemu društvu.

Tudi z nižjo glasbeno šolo na Ravnah smo imeli tesno zvezo.

Glede številčnega stanja aktivnih članov po sekcijah, je situacija z ozirom na karakter in zasedbo mest v posameznih sekcijah zadovoljiva, razen pri pevskem zho-



RAZPOLOZENJE ZA VELIKI PRAZNIK

V Domu železarjev smo posedeli z gosti in rekli besedo iz srca. Kdo ne bi bil zadovoljen ob ukrepu in uspehu socialistične Jugoslavije, ki sta v desetih letih samouprave preobrazila kraj in ljudi do prej nikoli slutenih mer. Skupaj smo tu ujeli odgovorne funkcionarje za izraz praznika — z leve proti desni: predsednik upravnega odbora Franc Gašper, predsednik delavskega sveta Franc Košak, predsednik sindikalne podružnice Ivo Čerče in sekretar tovarniškega komiteja Jože Kolmančič. Slika in delo in uspehi potrjujejo: mladina!



Na velesejmu
v Beogradu

ru, kjer je številčno stanje pevcev in aktivnost zbora v primerjavi s predpreteklim letom padla.

Pri vseh sekcijah, razen pri godbeni, je bilo med letom opaziti šibko organizacijsko stanje. Odbori sekcij so bili pri delu premalo iznajdljivi in elastični, predvsem kar zadeva organizacijsko stran dela — pobiranje članarine, aktivizacija novih članov in podobno.

Dejavnost in prireditve po posameznih družinah

Glede dejavnosti posameznih sekcij oziroma društva lahko brez zadržkov ugotovimo, da je bilo v preteklem letu na Ravnah plodno, pestro in bogato kulturno-prosvetno življenje, ki se je odvijalo skozi različne prireditve, proslave, koncerte in razne nastope kulturno-prosvetnega ali zabavnega značaja. Društvo in sekcije se v svojem delu niso omejevale samo na Ravne, temveč so svoje programe uspešno posredovali tudi prebivalstvu drugih krajev tako s samostojnimi gostovanji, ali v sodelovanju.

Poglejmo v kratkih obrisih, kaj smo delali v preteklem letu:

GODBENA SEKCIJA — je imela redno, dvakrat tedensko glasbene vaje s skupno 68 godbenih vaj ter 50 nastopov. Skupno so se sestali 118-krat, za kar so dali 8,240.000 prostovoljnih ur. Po vrstah nastopov so nastopili z glasbenimi koncertnimi programi 7-krat, in sicer na Ravnah, v bolnišnici v Slovenjem Gradcu, v Laškem, Novem Celju, Topolšnici in v Rušah

na okrajni reviji godb na pihala. Pri proslavah in raznih svečanostih so sodelovali 9-krat, pri pogrebihih podpornih članov 26-krat, pri raznih drugih prireditvah pa 8-krat. Na Ravnah so nastopili 33-krat, v drugih krajih pa 17-krat.

V primerjavi z drugimi godbami v okraju je naša godba — kar zadeva kvaliteto in zahtevnost igranih skladb — daleč pred njimi. Primerjava z najboljšimi amaterskimi godbami v Sloveniji pa je za našo zadnja leta nekoliko neugodnejša. Po udariti moram, da godba ni zdrknila nazaj. Nasprotno, napredovala je, le da so jo nekatere prehitete, zahvaljujoč dejstvu, da regrutirajo v svoje vrste godbenike iz mladinskih godb, člane, ki so absolvirali nižjo ali srednjo glasbeno šolo. Imajo torej bolj ugodne pogoje in možnosti kot naša godba, zato ni čudo, če so naši godbi za čas odvzeli nekdanji primat med slovenskimi amaterskimi godbami. Zaradi tega krivda nikakor ne zadene naše godbe, pač pa naše materialne možnosti. Kljub dolgotrajni letošnji kapelnikovi bolezni, je ta uspešno opravila svoje kulturno poslanstvo. Dokaz za to je podelitev okrajne Prešernove nagrade kapelniku naše godbe, ki je istočasno priznanje tudi godbi oziroma Ravnah. Tako vsem godbenikom kakor tudi kapelniku za dosežen uspeh v letošnjem letu iskreno čestitamo z željo, da bi tudi v prihodnje želi še večje uspehe.

FOLKLORNA SEKCIJA. — Tvorita jo članska z devetnajstimi in pionirska skupina s štirinajstimi člani. V preteklem letu je sekcija imela skupno 303 vadbene ure. Imela je 6 samostojnih prireditev — kombinirano z domačimi instrumentalnimi ansambli — v Doliču, na Prevaljah, na

Ravnah, v Ožbaltu ob Dravi, v Dobrni in na Rimskem vrelcu. Poleg tega je z narodnimi plesi sodelovala na 7 različnih proslavah in akademijah na Ravnah in v drugih krajih, tako da je v preteklem obdobju nastopila 13-krat.

Letos poteka 13 let, odkar se je sekcija ustanovila, in jo še vedno vodi z uspehom agilna Hedvika Jamškova. V teh 13 letih njenega aktivnega dela je defiliralo skozi folklorno sekcijo nešteto fantov in deklet, ki jim je pokazala lepoto in bogastvo narodnih in družabnih plesov, ki so nepogrešljiv sestavni del našega družabnega življenja. Tovarišici Jamškovi, kakor tudi vsem članicam in članom folklorne sekcije čestitamo k lepemu amaterskemu jubileju in k doseženim uspehom, pričakujoč, da bo sekcija tudi v bodoče aktivna kot doslej.

DRAMSKA SEKCIJA — je za predšolsko in šolsko mladino ob lanskoletni Novoletni jelki naštudirala dve lutkovni igri — Sneguljčico in Rdečo kapico — v režiji Lee Ferkove. Posredovali so ta dela mladim gledalcem 11-krat, in sicer: 4-krat na Ravnah, po dve predstavi na Muti, na Prevaljah in v Črni ter eno predstavo v Mežici.

Za počastitev spomina 10. obletnice smrti Prežihovega Voranca je dramska družina v režiji Zofije Volčanskove naštudirala Vorančeve »Samorastnike«, ki jih je dramaturgiral Miloš Mikeln. Ta drama je predstavljala tako s tehnične kakor z igralske plati trd oreh za našo dramsko družino, ki pa jo je le — na naše splošno zadovoljstvo — 5-krat uspešno predstavila občinstvu na Ravnah ter se z isto dramo udeležila okrajne dramske revije v Slovenski Bistrici, kjer je sodelovalo 8

okrajnih amaterskih dramskih družin. Po cenitvah sodelujočih režiserjev so se »Samorastniki« uvrstili na reviji na tretje mesto. Na republiško revijo nismo šli, ker je temu najbolj nasprotoval sam dramaturg Miloš Mikeln, ki je kritiziral bolj dramatizacijo in tekst (lastno delo), kot režijo in igro naših igralcev. Mislim, da je že udeležba »Samorastnikov« na okrajni reviji za nas uspeh in spodbuda ter nam daje upanje, da bosta naši režiserki, kakor tudi igralci v tekočem letu stopnjevali dosežene uspehe. Ker je bil z udeležbo »Samorastnikov« na okrajni reviji med drugim pogoj, da domača družina pred okrajno revijo vsaj dve premieri, se je agilna Lea Ferkova z izbrano ekipo na ekspres lotila Budakovega »Meteža« in jim je že po štiriindvajsetih dnevih v dveh predstavah aplavdiralo nad 700 Ravenčanov, ki so tudi to delo toplo sprejeli in pozdravili. Ekipa »Meteža« se je z eno prireditvijo predstavila tudi Mežičanom.

Dramska družina je torej v pretekli sezoni naštudirala 4 dela in jih uprizorila 20-krat.

Nimamo evidence o vadbenih urah in času, ki so ga režiserke, lektorji, igralci in odrski tehnični sodelavci vložili pri tej lepi in koristni dejavnosti. Zagotovo pa vemo, da so žrtvovali veliko svojega prostega časa, da so morali vložiti veliko truda in še več potrpljenja, da so dosegli več kakor dober uspeh, za kar jim moramo še enkrat čestitati in izreči zahvalo družbene skupnosti.

PEVSKI ZBOR. — Ugotavljamo, da je v primerjavi s predpreteklim letom tako glede številčnosti, kvalitete, aktivnosti in pevske discipline v tem letu zdrsnil nekoliko nazaj. Napačna mnenja so bila, češ da je bil zbor likvidiran oziroma da je

razpadel. Res je, da je med letom prenehal z rednimi vajami zaradi nezadostne discipline posameznih pevcev, toda očitati popolno neaktivnost bi bilo netočno in krivično. Pevski zbor je obstojal, saj je, če tudi nepopoln, sodeloval na naših krajevnih proslavah, udeležil pa se je tudi — skupno z godbo — proslave 15. obletnice osvoboditve v Mariboru.

Če je kdo kriv neaktivnosti pevskega zbora, potem moramo iskati vzroke prav v našem pomanjkljivem organizacijskem stanju in delu. Bili so sicer poizkusi v obliki pismenih apelov, naslovljenih pevcem in drugim ljubiteljem zborovskega petja, vendar se stanje ni izboljšalo. Pri tem sta ostala tako odbor pevskega zbora, kakor tudi odbor društva. O problemu smo sicer razpravljali, vendar poti za izboljšanje stanja in situacije nismo našli.

Pevski zbor je pred kratkim pričel z rednimi pevskimi vajami. Začetek je boljši, kot pa je bil pred leti, vendar še daleč pod kvaliteto 1959. leta, in bosta morala tako odbor pevskega zbora kakor tudi društveni odbor temeljito proučiti to vprašanje, poiskati pota in načine, da najdemo pevce. Saj jih na Ravnah ne manjka, treba jih je le pritegniti v pevski zbor, uvesti prijetno družabno življenje in izdelati primeren program, ki bo privlačen in zanimiv za pevce kakor tudi poslušalce.

To postavljamo pred bodoči odbor kot prvo in najvažnejšo nalogo, ker je in bi bila kulturna sramota za Ravne, če ne bi imeli kvalitetnega pevskega zbora pri tako številnem prebivalstvu in ob prav dobrem pevovodji, ki je delal z velikim elanom in energijo, da bi ustvaril takšen zbor, ki bi bil dostojen Ravnam in splošnemu ravenškemu razvoju in življenju.

Mimogrede naj tu omenim, da je v pre-

teklem letu obstojal tudi dijaški pevski zbor na gimnaziji, ki je ob agilnem vodstvu prof. Petrune dosegel na okrajni reviji v Mariboru zavidljiv uspeh, se plasiral in sodeloval na republiški reviji v Celju, kjer je tudi z uspehom reprezentiral koroške pevce. Dijaškemu zboru kakor tudi tov. Petrune čestitamo in želimo še mnogo takih uspehov.

Poleg teh zborov je v preteklem letu na Ravnah prav po samorastniško zrased pevski kvartet, ki ga je vodil Tone Ivartnik, sodelovali pa so še Lenci Mačič, Peter Grögl in Franc Podmeninšek, ki niso le mašili programske vrzeli na naših prireditvah, ampak so prav prijetno presenečali s svojim repertoarjem in ubranim petjem ter zato želi toplo priznanje našega občinstva. Prav škoda je, da je moral zbor po sili razmer prenehati z delom.

TAMBURAŠKI ZBOR — tvori trenutno 16 članov in 6 mladincev, ki jih tehnično vodi Maks Viternik. V preteklem letu je zbor redno vadil in je imel ob različnih krajevnih prireditvah na Ravnah, pa tudi izven Raven 6 uspešnih nastopov, deloma v samostojni izvedbi, deloma pa v sodelovanju z drugimi sekcijami.

KOROŠKI SEKSTET. — Glede tega bi dejal le to, da je skozi vse leto bil na tehtnici, ali bo ostal pri življenju ali ne. S člani seksteta smo se pogovorili o odnosih »Svoboda«-sekstet, ko pa bi morali skleniti pogodbo, je ta prenehal z delom. Pred kratkim se je odprla nova možnost za njegov obstoj in razvoj ter bo treba s člani seksteta skleniti pismeno pogodbo o odnosih s »Svobodo« prav zaradi karakterja njihovega dela.

Osrednje društvene prireditve

Poleg naštetih sekcijских dejavnosti smo imeli v pretekli dobi v društveni organizaciji še naslednje prireditve:

1. Literarni večer — posvečen popularizaciji in razširjanju knjig »Prešernove družbe«. Na literarnem večeru so sodelovali književniki France Bevk, Miško Kranjec in Vitko Musek.

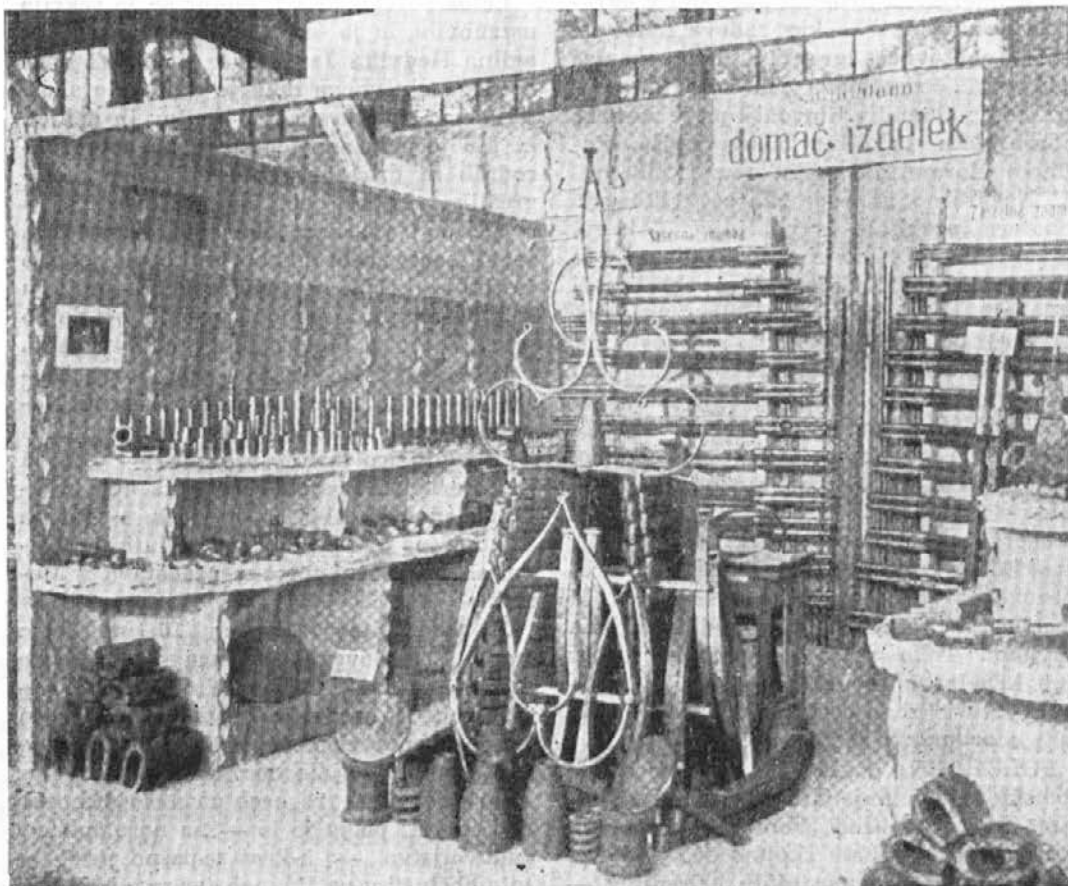
2. Ob 10. obletnici Prežihove smrti smo priredili: a) komemoracijo ob grobu v Kotljah, b) akademijo v obliki literarnega večera v Titovem domu, kjer so sodelovali slovenski književniki in pesniki: Matevž Hace, Branko Rudolf, Minati, Pečko in Suhodolčan.

3. Avgusta meseca smo skupno z upravnim odborom »Sklada Prežihovega Voranca« organizirali Koroško kulturno srečanje, ki sta se ga udeležila dva pevska zbora iz Podjune. Ob tej priložnosti je postavljen na Prežihovem vrhu skromen spominski kamen Prežihovemu Vorancu, ki bo pričal prihajajočim rodovom o Vorančevih literarnih začetkih, življenju in borbi, ki je del življenja in borbe vseh koroških Slovencev.

Gostovanja

Letošnjo pestro društveno dejavnost na Ravnah so skladno dopolnjevale prireditve različnih zunanjih kulturnih društev in skupin.

Mariborsko gledališče je po abonmajskem programu posredovalo občinstvu na Ravnah »Trubadurja«, »La Bohème«,



Razstavljeni paviljon Jeklarne Ravne na ljubljanskem velesejmu leta 1926. Podkve, vzmeti, osi, tam ob strani pa brzorezna jekla.

»Čajno punčko«, »Ararat«, »Mesec za nesrečnike« in »Tukaj počiva George Dillon«.

Obiskal nas je tudi simfonični orkester RTV z opernimi pevci in pevkami Bukovčev, Glavakovo, Korošcem in Brajnikom ter izvajal dela Čajkovskega, Smetane, Offenbacha, Fischerja, Gotovca in Vodopivca.

Od sosednih delavsko prosvetnih društev so gostovali na Ravnah: Prevalje z mladinsko igro »Robinson ne sme umreti« in Črna s Suhodolčanovim »Nočnim vlakom«.

Poleg teh so na Ravnah gostovali tudi zabavni instrumentalni ansambli z vokalnimi solisti, in sicer: Zabavni orkester DPD »Svobode« Zagorje ob Savi, Zabavni ansambel »Zadovoljni Kranjci«, »Beneški fantje« in Celjski akademski ansambel »Dobri znanci«.

LJUDSKA KNJIŽNICA. — Vodi jo že deset let kapelnik Jožko Herman s tako ljubeznijo in takim uspehom, da tega dela verjetno ne bi mogel bolje opravljati, četudi bi bil tam stalno zaposlen. Knjižnica posluje dvakrat tedensko po tri ure, je brez čitalnice, vendar prostori ustrezajo namenu, kar smo po desetih letih le dočakali. Danes razpolaga knjižnica s primernim inventarjem ter s 5400 zvezki. Ima 423 rednih obiskovalcev, ki so v prvih devetih mesecih letošnjega leta obiskali knjižnico 3052-krat in izposodili 8148 knjig.

Redno se nabavljajo najnujnejši primerki novitet, zlasti mladinske literature ter se oskrbuje vezava oziroma popravi poškodovanih knjig. Za boljše čuvanje knjig so pristopili k ovijanju v polivinil, kar podaljša življenjsko dobo knjigam na dvojno dobo.

Vso nabavno politiko, katalogizacijo kakor tudi finančno poslovanje vodi tovariš Herman pod upravo našega DPD. Praktično bi knjižnica morala imeti svoj knjižnični svet kot družbeno upravni organ, ki bi bil imenovan oziroma izvoljen iz vrst čitateljev in oseb, imenovanih po Svetu za prosveto in kulturo občinskega ljudskega odbora in predstavnikov Svobode. Tega organa žal še nismo formirali in ga bo moral novi odbor skupno z drugimi forumi čimprej postaviti na noge ter z lastnikom knjižničnih prostorov skleniti najemno pogodbo, kar tudi nismo storili in plačujemo najemnino v višini, ki jo je prej plačeval Obč. LO.

Ob nedavnem pregledu finančnega poslovanja knjižnice je ugotovljeno, da se le-to vodi pravilno in bo knjižnica zahvaljujoč dotacijam, ki jih je dobila od obč. ljudskega odbora, sindikalne podružnice Železarna ter občinskega sindikalnega sveta — do konca leta finančno aktivna.

Tako organom in organizacijam, ki so pomagali vzdrževati in razvijati ljudsko knjižnico, kakor tudi tov. Hermanu in knjižničarkama se za vestno vodenje in poslovanje knjižnice na tem mestu iskreno zahvaljujemo.

GLASBENA ŠOLA. — Prihodnje leto bo nižja glasbena šola na Ravnah slavila deset let obstoja. Ustanovljena je bila z namenom nuditi naši glasbeno navdahnjeni mladini osnovno znanje z glasbenega področja, iz katere bi za naše glasbene ansamble, brez katerih si današnjega kulturnega življenja niti misliti ne moremo,



Skupina dijakov slovenske gimnazije v Celovcu nas je obiskala. Študijska knjižnica, gimnazija, muzej, Vorančev rojstni dom in grob. Ravne, Kotlje, Sele. Tu jih vidimo, ko gredo čez Gornji kraj proti domovanju pesnika tihih večerov, Fr. Ks. Meška, ki je četrto stoletja prepeval tam, kjer Zilja žubori.

njujo rekrutirali potrebne glasbenike vseh vrst. Kakšna je razvojna pot te kulturne ustanove, nam najbolje potrjuje dejstvo, da je bila v letošnjem letu pred razpustitvijo in razpadom — ker pač ni bilo sredstev za vzdrževanje — in se je do današnjega dne obdržala le po zaslugi ne-ljubega, življenjsko obrambnega koraka skupno z godbo. Kot predsednik društva sem jim takrat ta korak zameril. Danes jemljem besedo nazaj in trdim: če smo v preteklih desetih letih na Ravnah kaj postavljali, potem velja to v največji meri prav za nižjo glasbeno šolo. Samo dva dokaza: Iz leta v leto je nižja glasbena šola dobivala vedno manj proračunskih sredstev, šolnina, ki jo pobira od dijakov, pa je menda najvišja v Sloveniji.

Kar zadeva prostore glasbene šole, bi dejal, da pravih prostorov nikoli ni imela, pa jih tudi danes nima oziroma šolski prostori se nahajajo po zasebnih stanovanjih učiteljev, v sejni sobi v Titovem domu, v Glasbenem domu, pri gimnaziji na Ravnah in morda še kje drugje, kar bi edino točno vedel le njen ravnatelj tov. Petrun.

Ne bom dolgo dokazoval, zakaj se prav Svoboda poteguje za normalni razvoj in obstoj glasbene šole. Vsi mi bi radi imeli ne samo dobro godbo, temveč najboljšo, radi bi imeli mladinsko godbo, iz katere bi črpali najboljše mladince za člansko godbo, kot to prakticirajo nekatere najboljše godbe v Sloveniji, zaradi česar so — glede kvalitete — ravenški godbi ušle naprej. Radi bi imeli tudi zabavni orkester; časi samoukov so namreč za vsa področja, tako tudi za glasbo, zdavnaj minili. Zato želimo, hočemo in zahtevamo od ustanovitelja, da se problemi glasbene šole rešijo, da ta dobi tisto mesto, ki ji v naši družbeni skupnosti pripada kot vzgojno kulturni ustanovi.

Društvena problematika

1. Vzdrževanje Titovega doma predstavlja za društvo osrednji problem. Stroški

vzdrževanja so dokaj visoki, zlasti če gre za pleskanje prostorov, razsvetljavo in kurjavo. Z dohodki najemnine nikakor ne moremo kriti stroške vzdrževanja, četudi bi računali najemnino vsakemu koristniku dvorane. Najemnina je različno visoka in zavisi od koristnika dvorane. Giblje se v mejah od 3.000 do 12.000 din. Našim družbenim organizacijam računamo nižjo, zunanjim zabavnim ansamblom pa najvišjo možno najemnino. — Glede tega problema naj občni zbor izrazi svoje mišljenje in da napotke za rešitev.

2. Instrumentalna izpopolnitev godbe. Na splošno se pri godbah kažejo tendence izpopolnjevanja z uvajanjem saksofonov in drugih instrumentov, za čemer teži tudi naša godba, vendar tudi tukaj trčimo na osnovni problem — denarna sredstva.

3. Formiranje in oprema mladinske godbe — za to bi potrebovali samo za glasbila približno 1.500.000 dinarjev.

4. Vprašanje rekvizitov za folklorno skupino. Oblačila in obutve za različne narodne plesne na trgu po dnevnih cenah že danaj več ni dobiti. Vse se mora obrtniško izdelati, od čevljev preko nogavic tja do rute ali klobuka. Zopet problem — denarna sredstva.

5. Vprašanje lutkovne igre. Stalno govorimo, da je na Ravnah premalo pozitivnih vzgojno-zabavnih prireditev za predšolsko in šolsko mladino. Z malo dobre volje in zadostnimi denarnimi sredstvi bi se dala organizirati pri društvu, če ne drugače, lutkovna sekcija, ki bi skozi celo sezono predvajala primerne lutkovne igre za najmlajše. Dijaki ravenške gimnazije so se ogreli za lutkarstvo in so v teku priprave za vadbno dveh lutkovnih iger. Problem predstavljajo samo lutke. Da bi jih kupili, trenutno ni denarja. Preostane nam torej samo trkanje na vrata prosvetnih servisov in bolj premožnih gledališč — izposojanje.

6. Vprašanje družabnosti ali klubskega življenja. Že na lanskoletnem občnem zboru se je govorilo o uvajanju novih oblik dela v društvu, in sicer so bile su-

gestije za filmske, literarne, likovne in podobne klube, kamor naj bi se delovni ljudje v prostem času zatekali z namenom sprostitve, razvedrila ali kakršnegakoli koristnega početja. V tem pogledu nismo naredili ničesar, ker so — za take oblike družabnega življenja — potrebni tako primerni prostori, vsaj minimalna sredstva za začetek, kakor tudi ljudje, ki bi te klube vodili. Po drugi strani ugotavljamo, da se naši ljudje večinoma zabavajo po gostilnah in kavarnah, na plesišču in ob kozarcu ter da se brez pijače ne znamo zabavati. Gledano s tega stališča bi bilo umestno razmisliti tudi o tem in iskati pota za zdravo zabavo in razvedrilo brez kozarca.

Iz nakazanih problemov izhajajo, da njihova rešitev zavisi od skupnega ključa — denarnih sredstev, ki jih nam, kakor verjetno vsem drugim družbenim organizacijam, primanjkuje.

Ob tem temeljnem problemu ne morem mimo tega, ne da bi se dotaknil vprašanja letošnje razdelitve dotacije družbenim organizacijam. Trdim, da so z vidika dotacij kulturnoprosvetne organizacije — v primerjavi s športno dejavnostjo na Ravnah — zapostavljene. Po letošnji razdelitvi ima športna dejavnost na Ravnah približno 4.500.000 din, medtem ko so dobila vsa prosvetna društva v občini le 1.300.000 din z dotacijo nižji glasbeni šoli vred. To ne more biti v redu. Ljudje in organi, ki ta družbena sredstva porazdeljujejo, očitno forsirajo eno dejavnost in zapostavljajo drugo.

Program za naprej

DRUŠTVENE PRIREDITVE

1. Izvedba obiska Kulturno-umetniškega društva »Vujo Banjanin« iz Železarne Sisak od 26. do 29. novembra 1960.

2. Spominska svečanost ob 11. obletnici smrti Prežihovega Voranca 18. februarja l. 1961, in sicer:

- a) svečanost ob grobu v Kotljah,
- b) akademija s kulturnim sporedom v Titovem domu na Ravnah.

3. Izvedba okrajne revije dramskih amaterskih družin od 23. do 30. aprila 1961, pod pokroviteljstvom Sveta Svobod in prosvetnih društev okraja Maribor.

4. Izvajanje kulturnih programov v sodelovanju z drugimi družbenimi organizacijami na proslavah in drugih prireditvah.

PROGRAMI SEKCIJ

Godbena sekcija. — Samostojni glasbeni koncerti: na Ravnah na Koroškem 4 koncerti, v bolnišnici v Slovenjem Gradcu 2 koncerta ter po 1 koncert v Prevaljah, v Dravogradu, v Topolšnici, Laškem in Novem Celju.

Sodelovanje na republiški reviji godb na pihala v Ajdovščini.

Izvedba vesele družabne prireditve doma ter po možnosti gostovanja drugod.

Dramska sekcija — bo v prihodnji sezoni naštudirala in uprizorila eno komedijo, eno mladinsko igro in eno dramo. Dela dokončno še niso izbrana, niti določena in bo morala dramska sekcija zato čimprej začeti. Kot gostitelj se bo morala udeležiti z eno ali dvema igrama okrajne

revije, in če se uspešno plasira, se bo udeležila tudi republiške dramske revije v Zagorju ob Savi.

Gledališka skupina bo skušala ob sodelovanju ostalih sekcij prirediti za člane sekcij zabavni večer z namenom, da bi bilo med člani Svobode več družabnosti ter boljše medsebojno poznavanje. Posebej bo vodila skrb nad pripravo proslav.

Folklorna sekcija. — V mesecu novembru bo imela samostojne prireditve, in sicer: v Črni, na Ravnah, v Doliču, pri Gradisu na Ravnah in v Mariboru v Domu JLA. Poleg teh predvideva še dve prireditvi v decembru, kraj in čas še nista določena. Sodelovala bo tudi na naših krajevnih proslavah in prireditvah.

Pevski zbor — bo dal samostojni koncert na Ravnah in po možnosti gostoval v kakem drugem kraju. Sodeloval bo na reviji pevskih zborov v Mariboru ter na raznih proslavah na Ravnah.

Tamburaški zbor — bo tudi v prihodnjem letu redno vabil in nastopal ter bo naštudiral nekaj novih skladbic in izdelal program za samostojne glasbene nastope doma in izven. Sodeloval bo na domačih proslavah in prireditvah z drugimi sekcijami in organizacijami.

Koroški sekstet — bo ob rednem delu v tekoči sezoni pripravil eno celovečerno zabavno prireditev za člane Svobode in ostalo občinstvo na Ravnah.

Lutkovna sekcija — pripravlja dve igri za Novoletno jelko za najmlajše ter bo naštudirala še 4 igre, ki jih bo posredovala mladim gledalcem na Ravnah in po možnosti v sosednjih krajih ter se bo udeležila okrajne revije lutkovnih odrov.

Na Ravne prihaja tisoč dnevnikov

Vodi »VEČER«, pri mesečnikih pa »NAŠA ŽENA« (kakor pač povsod)

Na vseh takih mestih smo pobarali, kateri in koliko časnikov, časopisov in revij prihaja v naš kraj. Zapopadena je seveda le prejšnja ravenska občina s Kotljami (da ne bi kdo jemal tega prikaza za področje nove velike občine).

Tole smo ugotovili:

Dnevnik. — Dnevnikov prihaja na Ravne in v Kotlje skoro kar tisoč. Na prvem mestu je naš pokrajinski list »VEČER«, ki ga je v petkih že precej preko 500 izvodov. Tik za njim je »DELO« z drugo mogočno številko. Tudi »LJUBLJANSKEGA DNEVNIKA« dobimo 27 izvodov in celó »BORBA« prihaja v naš kraj v 25 izvodih.

Tedniki. — Tu je »MLADINA« z 297 izvodi celó pred popularnim TT-jem, ki ga kupuje 296 Ravenčanov. Sledi »KMEČKI GLAS« z 244 naročniki, potem pa »PAVLIHA« z 222. »DELAJSKO ENOTNOST« prejema 147 naročnikov, »KOMUNISTA« 127. Ilustrovan revija »TOVARIŠ« gre v 90 izvodih, koroški »SLOVENSKE VESTNIK« pa kupuje okoli 30 družin.

Mesečniki. — Prvo besedo ima vselej žena, pa zato tudi tu. »NAŠA ŽENA« ima 621 naročnic. Sledita ji po številu naročnikov »PIONIRSKI LIST« s 433 ter »UPO-

Ljudska knjižnica — se bo tudi v prihodnje izpopolnjevala s knjižnimi novitami ter bo kot doslej razširjala knjige med čitatelje, bodisi kot potovalna knjižnica za bližji okoliš oziroma z neposrednim izposojevanjem knjig iz knjižnice.

Ta okvirni kulturni program bodo verjetno dopolnjevali tudi zunanja DPD in zabavne skupine, pri čemer je — zlasti pri zabavnih ansamblih — treba skrbeti, da se nam ne prodaja bilo kakšna zabava za drag denar.

Mariborsko gledališče v letošnjem letu, žal, ne Ravnah ne bo imelo organiziranega abonmaja, ker je premalo interesentov (čeprav vselej polna hiša). Doslej se je prijavilo le ca. 50 oseb.

Tovarišice in tovariši!

Čutim se dolžnega, da se ob koncu poročila zahvalim vsem ustanovam, gospodarskim in družbenim organizacijam, ki so v preteklem letu z denarnimi dotacijami podprle dejavnost našega društva in omogočile pestro kulturno-prosvetno življenje v našem kraju, računajoč na njihovo pomoč in podporo tudi v prihodnje. Posebno se zahvaljujem vsem odborom posameznih sekcij in vsem aktivnim članom sekcij za njihov trud, delo in prizadevanje na kulturno-prosvetnem področju, ki v preteklem letu ni bilo majhno.

Dovolite, da se vam v imenu članov upravnega odbora in v svojem imenu zahvalim za dosedanje zaupanje, kar smo poskušali opravičiti s svojim delom, ki brez dvoma ni bilo brez hib in pomanjkljivosti, o čemer danes tu še bliže pretehtajmo in presodimo za vedno boljši kulturno-prosvetni korak našega ljudstva in kraja.

KOJENEC« s 311 naročniki. K mladini prideta še »CICIBAN« v 203 in »PIONIR« v 120 izvodih. »VJESNIK U SREDU« ima 85 naročnikov oziroma kupovalcev, »VPRAŠANJE NAŠIH DNI« 46, »ŽIVLJENJE IN TEHNIKA« 34, »PRIROČNIK ZA MLADE AKTIVISTE« 31, »PLANINSKI VESTNIK« 30, »PLAVI VESTNIK« 25, »BOREC« 23, »NAŠI RAZGLEDI« 17, »OBZORNIK« tudi 17 itd. Še »GLOBUS« je zastopan z 10 kupovalci, »KEKEC« pa zaključni z 8 naročniki.

Radijskih aparatov je v našem kraju 1500 — in celó 10 televizorjev.

Nihče ne more kaj reči, le več bi vsega še lahko bilo, ker sta to najcenejši pouk in razvedrilo.

RAZGLLEDNICE

Lepe razglednice Raven, Uršlje gore in teh lepih domačih krajev ter zanimivosti sedaj na Ravnah že dobiš. V trafikah in še po trgovinah so na razpolago. Največ pa je takih obiskov ob nedeljah v Domu železarjev. Takrat imajo ljudje tudi čas, pa bi kupovali in pisali kar se da, vendar prav takrat razglednic ni dobiti.

Morda bi se dalo nahvaliti vsaj recepcijo Doma železarjev, da bi imela tam na razpolago tudi to reč. Hotel Orel na primer je tako napravil, pa se ne more pritožiti. Tujsko-prometno bi dobil kraj za to reč gotovo prav dober red.

Dr. med. S. Horvat,

Inštitut za medicinske raziskave, Zagreb:

TELESNA OBREMENITEV DELAVCEV V LIVARNAH

Razprava na seminarju iz medicine dela v juniju 1960 na Ravnah

Znano je, da je delo v livarnah težko fizično delo, vendar do nedavnega ni bila znana velikost obremenitve, ki z ostalimi faktorji deluje na organizem delavcev, zaposlenih v takih obratih. Max Planckov inštitut za fiziologijo dela v Dortmundu je izvršil v zadnjih letih obsežno raziskavo v večjem številu livarn, da bi se ugotovila telesna obremenitev v tej industrijski panogi glede na delovne in tehnične faktorje ter delovno okolje. Končni namen teh raziskav je bil dognati objektivne podatke, ki bi bili osnova nagrajevanja, racionalne razporeditve pavz in boljše tehnična prilagoditev dela ter okolja na človeka.

Prekomerna telesna obremenitev z delom daljšo dobo povzroči razen utrujenosti in izčrpanosti tudi motnje zdravja in rano invalidnost. Velikost dopustne obremenitve, ki ji je človek daljšo dobo brez škodljivih posledic kos, je odvisna od niza faktorjev, ki jih je vse težko predočiti. Raziskave so pokazale, da je to obremenitev mogoče določiti z merjenjem energetske potrošnje in frekvence delovanja srca pred delom in v času dela. V naših klimatskih prilikah ta obremenitev ne sme povprečno presegati 4 kgcal/min. in ne sme prekoračiti 40 udarcev srca na minuto glede na frekvenco srca v mirovanju. To pomeni, da lahko povprečni delavec v osemurnem delavniku opravlja delo, ki zahteva energijsko potrošnjo okrog 2000 kgcal, če naj le-ta ostane za to delo sposoben.

Zgoraj navedene raziskave Max Planckovega inštituta so pokazale, da je bilo od 100 pregledanih livarjev 46 % energetske preobremenjenih, to se pravi, da je bila potrošnja energije v eni izmeni večja od 2000 kalorij, nadaljnjih 20 % pa je bilo preobremenjenih glede na kardiovaskularni sistem, ker se je v času dela frekvenca srca povprečno povečala za več kot 40 udarcev v minuti. Zanimivo je, da velikost obremenitve ni bila odvisna od stopnje tehničnega razvoja proizvodnih sredstev in da pogosto izpopolnitev proizvodnih sredstev ni hkrati pomenila olajšanje dela delavcem v takih obratih. Na splošno so opazili, da je bila telesna obremenitev največja pri produkciji odlitkov srednje teže, to je nekaj 100 kilogramov. Ta konstatacija velja za delanje kalupov, za odlivanje in čiščenje odlitkov. Tako v starih kot modernih livarnah so našli energijsko potrošnjo do 3000 kalorij v eni izmeni.

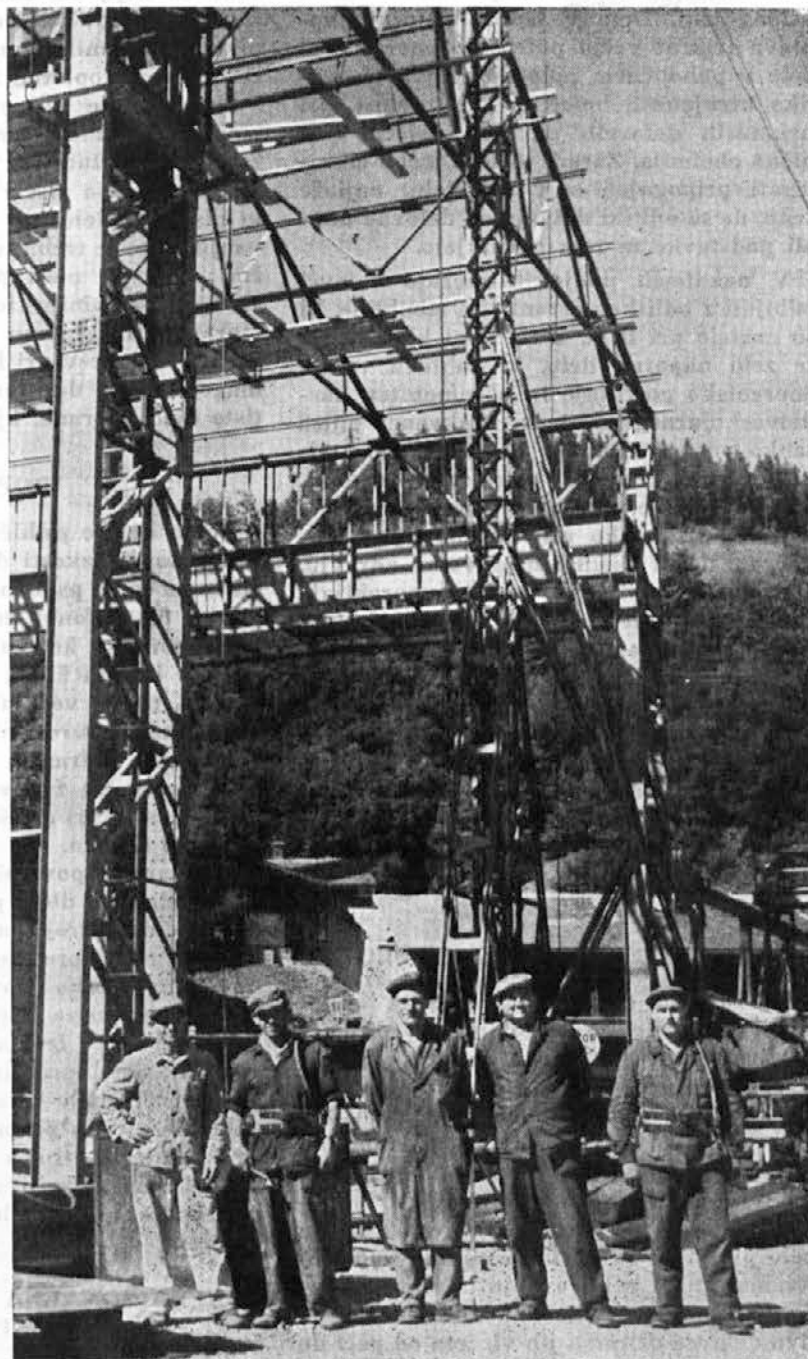
Analiza rezultatov teh raziskav je pokazala, da so glavni vzroki preobremenitev delavcev v livarnah sledeči:

1. Velika energetska potrošnja zaradi nezadostne racionalizacije transporta in ročne priprave peska za delanje kalupov.
2. Veliki statični napori zaradi slabo konstruiranih strojev in neprimerne drže pri delu.
3. Delovanje prevelike toplote.
4. Ropot.
5. Neracionalna organizacija počitka.

VELIKA ENERGETSKA POTROŠNJA ZARADI NEZADOSTNE RACIONALIZACIJE TRANSPORTA IN ROČNE PRI- PRAVE PESKA ZA DELANJE KALUPOV

Največjo energijsko potrošnjo v livarnah so našli pri pripravi za ulivanje. Premetavanje peska z lopato, pripravljanje kalupov za odlitke, prenašanje okvirov in izpraznjevanje okvirov zahteva v eni izmeni tudi do 3000 kgcal. Z mehanizacijo teh delovnih procesov je mogoče energijsko potrošnjo zmanjšati na približno 2000 kgcal. V modernih obratih sta priprava in dovoz peska mehanizirana, in

sicer tako, da pesek dovažajo na mesto, kjer delajo kalupe, konvejeri. Okvire dovažajo na tekočem traku, spuščajo in dvigajo pa z dvigali. Izogibati se je treba vsakega dviganja bremen. Vprav dviganje s tal in s tem dviganje lastnega telesa zahteva veliko potrošnjo energije. Čim nižji je izhodiščni položaj, tem neracionalnejše je delo. Pogosto se dogaja, da je treba gotove odlitke obešati na kljuke konvejera, ki so meter ali celo višje nad tlemi. Tako je treba breme dvigati, kar je naporno delo. Kljuka mora biti tako nizko, da se ulitki eventualno spuščajo, nikakor pa ne dvigajo.



Samo nekaj smo jih
mogli dobiti
skupaj...

... teh mojstrov konstrukcije in višin, ki so brez nesreče in na čas postavili novo halo ko-
vačnice, kakor bi jo postavila specialna firma meddeželnega slovesa. Vsi od kraja so rekli:
slikajmo se vsi sodelavci skupaj, ali pa nič, vsi so si prizadevali in od vseh je bilo odvisno,
da smo uspeli. Imajo seveda prav, zato smo slikanje ponovili, ko smo vse dobili — glej stran 30.

VELIKI STATIČNI NAPORI ZARADI SLABO KONSTRUIRANIH STROJEV IN NEPRIMERNE DRŽE PRI DELU

Prisilna drža, v kateri je treba opravljati določene delovne operacije daljšo dobo, povzroča nezadostno prekrvavljenost mišic. Razni produkti razgradnje se zategadelj nakopičijo v mišicah in otežujejo delo ter povzročajo porast frekvenca pulza in zavirajo rehabilitacijo po delu. Preobremenitev mišic s statičnim naporom je relativno pogosto v livarnah, zlasti pri čistilcih odlitkov.

Čistilci odlitkov delajo stoje, stalno nagnjeni navspred. Zato morajo stalno kontrahirati velike mišične skupine. Te so zategadelj slabše prekrvavljene, povzročajo nastanek utrujenosti in porast frekvenca pulza. Pri teh delavcih razen tega pogosto najdemo tudi okvare intervertebralnih diskov in ligamentov. V modernih obratih na takih delovnih mestih uvažajo viseče stolčke, ki jih delavci vsaj občasno uporabljajo.

Nekateri delavci morajo stalno delati pripognjeni. Delo v takem položaju zahteva trikrat večjo potrošnjo energije od dela v pokončnem položaju. Povzroča veliko utrujenost, bolečine in otrplost, pri nekaterih delavcih pa tudi boleča kronična obolenja. Zaradi tega je treba eliminirati pripognjen stav pri delu, najlažje tako, da se odlitki dvigajo na delovne mize ali podstavke in tam obdelujejo.

V nekaterih podjetjih morajo delavci odbijati z odlitkov ostanke in izbokline, ki so nastale pri litju, z velikimi kladivi. To je zelo naporno delo, ki zahteva veliko energetske potrošnje in obremenitev kardiovaskularnega sistema. Frekvenca pulza lahko poraste tudi do 80 udarcev na minuto nad frekvenco pulza v mirovanju. Razumljivo je, da take obremenitve ne izdrži daljšo dobo niti najmočnejši delavec, ne da bi škodilo njegovemu zdravju. V drugih podjetjih zopet uporabljajo pnevmatska dleta, a tudi to je zelo naporno delo, zlasti v pripognjenem stavu. Na nekem delovnem mestu so izmerili energetske potrošnje 2150 kgcal in 45 udarcev srca nad frekvenco srca v mirovanju. V modernih obratih se to delo opravlja v hidrokomorah z vodnim curkom. Tako delo pomeni ne le olajšanje glede na fizični napor, temveč tudi eliminacijo ropota in praha.

DELOVANJE PREVELIKE TOPLOTE

Na ljudi, ki delajo okrog peči za topljenje kovine, deluje ta toplota in obremenjuje njihov kardiovaskularni sistem. Frekvenca pulza raste do 140 udarcev na minuto brez vsakega dodatnega dela. Pri samem litju tekoče kovine je toplotna obremenitev še večja, v mnogih primerih pa morajo delavci v rokah držati še posode za litje ter poraste frekvenca pulza celo preko 60 udarcev na minuto nad frekvenco pulza v mirovanju. V starih podjetjih posode s tekočo kovino nosita po dva delavca oziroma jih vlečeta od peči do mesta, kjer se vliva. V novih obratih opravlja transport viseč transporter. Tudi nagibanje posode lahko opravlja namesto rok elektroservo motor. Take naprave

ŽELEZARJI!

Število nesreč pri delu v zadnjih mesecih tako narašča, da ni več nikomur podobno.

Če ne bo sleherni pazil in če ne bomo odločno popravili vsaj zadnji mesec, bo naša letošnja nesrečna številka res nesrečna in nečastna. In zakaj bi moralo tako biti?

Bili smo dolgo najboljši med železarnami, sedaj nas je prekosilo že več železarskih skupnosti. Privoščimo vsem, da napredujejo, ne vemo pa, za katero korist naj bi mi nazadovali. Menda samo za večjo nesrečo in za večjo škodo.

Nesreče pri delu niso nujne, niso neizbežne, nujna in nepogrešljiva je samo večja pazljivost pri delu in za to naprošamo slehernega sodelavca naših fužin.

KOMISIJA DELAVSKEGA SVETA ZA DELOVNO VARSTVO

močno olajšajo delo in razbremenijo delavca.

Da bi zaščitili delavce pred toplotnim žarčenjem, je treba posode za litje izolirati. V ta namen se uporablja svetla aluminijasta pločevina, ki se obesi okrog posode za litje. Za zaščito pred žarčenjem samih odlitkov naj nosijo livarji predpasnike iz majhnih aluminijastih ploščic, ki reflektirajo toplotne žarke.

Navsezadnje se pogosto dogaja, da so izpostavljeni intenzivnemu toplotnemu žarčenju, ki žari od razžarjenih odlitkov, katere prenaša viseči transporter, delavci, ki niso zaposleni niti pri peči niti pri vlišanju. Zato je treba transportne poti v bližini delovnih mest prav tako izolirati s svetlimi aluminijastimi ploščicami, ki pa morajo biti vgrajene dovolj visoko, da ne ovirajo delavcev pri hoji. Na tak način je mogoče večji del žarčenja reflektirati v tiste dele dvorane, kjer se ne dela.

ROPOT

Ropot deluje psihično in fizično na človeka. Ropot jakosti do 65 fonov izzove v glavnem same psihične simptome, preko te jakosti do 90 fonov deluje tudi na vegetativne funkcije, kot na primer delovanje na upor v krvnih žilah, funkcije endokrinih žlez in tonus vegetativnega živčnega sistema, kar povzroči niz sprememb v funkciji raznih notranjih organov. Jakost ropota preko 90 fonov povzroča prehodno naglušnost, a pri daljšem delovanju okvaro slušnega organa.

V livarnah povzročajo ropot pnevmatska kladiva in dleta pri obdelavi odlitkov ter moderni stroji za pripravljanje kalupov. Ta ropot preseže tudi 100 do 120 fonov. Prav tako povzročajo hud ropot brusi in bobni za čiščenje odlitkov. Borba proti ropotu se izvaja v glavnem tako, da se bučno delo opravlja v posebnih ali akustično izoliranih halah, delavci na takih delovnih mestih pa morajo imeti antifone. Pri nekaterih strojih obstaja možnost, da se pri konstrukciji s pomočjo različnih materialov (guma, klobučevina) ropotanje odstrani.

NERACIONALNA ORGANIZACIJA POČITKA

Obremenitev organizma je v prvi vrsti odvisna od intenzitete dela. Če je ta velika, hitro nastopi utrujenost. Da pa je mogoče prenesti delo določene intenzitete

daljši čas, je potreben počitek. Delavec počiva v času planiranih in neplaniranih odmorov. Neplanirani odmori so tisti, ki nastajajo zaradi načina proizvodnega procesa — kot čakanje na material ali drugega delavca.

Čim večja je intenzivnost dela, tem daljše in pogostejše pavze so potrebne. Če so pavze prekratke in prerredke, se organizem utruja, frekvenca bila raste, efekt dela pa pada. Na koncu izmene je delavec preutrujen in si težko opomore. Kopičenje teh efektov utrujenosti daljšo dobo okvari organizem, dovede do slabitve odpornosti, obolenj in rane invalidnosti.

Ta pojav, da se delavec v teku delovnega dneva dovolj ne spočije, opažamo v glavnem tam, kjer delavci delajo na akord, in tam, kjer lahko po opravljenem delu pred potekom delovnega časa odidejo domov. V takih primerih delavci »pozabljajo« na utrujenost in delajo brez pavze oziroma delo prekinjajo samo toliko, da se najedo. To je zelo slaba praksa, ki se hitro maščuje.

Raziskave so pokazale, da interponiranje kratkih pavz po 5 minut razen glavne pavze za malice znatno olajša napor in zmanjšuje frekvenco pulza, a tudi poveča delovni efekt oziroma produkcijo. Večje število kratkih pavz je učinkovitejše kot ena ali dve dolgi. Tako je 6 pavz po 5 minut imelo večji efekt kot ena po pol ure ali dve po 15 minut. Jasno je, da morajo biti take pavze plačane, sicer se jih delavci ne držijo.

V nemških livarnah, kjer so raziskovali, je delovni čas devet in pol ure dnevno, v sobotah ne delajo, v nekaterih podjetjih pa so delavci potem, ko so opravili določeno delo, za katero je predvidenih 9 in pol ure, smeli oditi domov. Da bi to delo opravili čimprej, so delavci delali brez počitka in končavali delo uro, dve pred koncem delovnega časa. Pri takšnem tempu dela je frekvenca srca rastla daleč nad dopustno mejo, potrošnja energije po komadu pa je bila za tretjino večja kot v začetku dela. Lahko je predvideti, kakšni so efekti take kronične preobremenitve.

— Kako gre z vašo nogo?

— Če sedim, gre, če pa grem, pa ne gre.

— — —

— Zena, čuj, v tovarni bodo namestili tekoči trak.

— No, to bo spet nekaj zate — boš lahko še trak pil.

Joco-Janez Strah:

LEPO JE V NAŠI DOMOVINI BITI MLAD

Ljubljanska mladina pomaga graditi naš športni stadion

Na peronu ljubljanske železniške postaje je koncem junija med vrvežem potnikov marsikdo opazil veliko modro-belordečo zastavo s ponosno vihrajočim praporom. Na živordečem blagu so z zlatom obšite besede »XVII. LMDB Malči Beličeve« govorele, da je to eden izmed mnogih praporov naše mladine, s katerimi odhaja na vse konce domovine in še preko njenih meja gradit najrazličnejše objekte za dobro delovnih ljudi.

Okrog visoko dvignjene zastave so bili sami mladi ljudje s prtljago — človek bi rekel, da so to izletniki, kateri so si zaželeli poletnega sonca in oddiha, ki si hočejo nabrati novih moči, novega elana za delo in naloge, ki jih imajo pred seboj, bodisi v šolah, v tovarnah ali na podeželju. Toda ne, zastava in prapor jih izdajata, da so to naši mladi delovni ljudje-brigadirji. Če bi koga od teh ljudi vprašali, kam gredo in kaj bodo delali, bi verjetno dobili pri vseh enake odgovore: »Naša brigada bo že jutri ali pojutrišnjem gradila športni stadion na Ravnah na Koroškem, tam na najsevernejšem delu naše domovine.«

Ob polnoči in deset minut že drdra vlak svoj značilni in enakomerni ritem »stin'verson, stin'verson«, spominjajoč se verjetno svojega graditelja, in že brzi mimo Litije, Zidanega mosta, Celja proti Mariboru. V vagonu, kateri je rezerviran za brigado, se pelje 70 ljudi. Nehote se ozirajo drug na drugega, malce nerodno jim je — mladi so, mnogo je takih, ki se vidijo prvič. Ljubljana je velika, z veliko najrazličnejših šol in iz teh šol so vsi ti mladi graditelji. Med njimi so brigadirji z gimnazij, ekonomske šole, Srednje tehnične šole, Gradbene srednje šole, Šole za sanitarne tehnike, Vajenske kovinske šole in drugih. Nekam bojazljivo, rekel bi skoraj boječe, se predstavljajo drug drugemu. Z zanimanjem se gledajo, opazu-

jejo, saj bodo skupaj na delovni akciji preživeli polovico počitnic. Brigado sestavlja 30 deklet in 40 fantov, s povprečno starostjo 17,4 leta.

Vožnja z vlakom je bila dolga, skoraj naporna. Vso noč je deževalo in po začetnem molku, nato burnem razpravljanju o dogodkih, ki jih čakajo, o nalogah, ki jih bo treba izvršiti, problemih, katere bodo reševali, je brigada zaspala. Glasbo enakomernega tiktakanja koles in sopihanje lokomotive je spremljala nočna tišina in globoko spanje mladih graditeljev. Ko je vlak zapeljal v Dravsko dolino med Pohorje in Kozjak, se je pričelo daniti. Ko miš iz moke so gledali brigadirji na mogočno Dravo, katere voda daje toliko električne energije naši mladi industriji.

Prišla je težko pričakovana postaja Ravne — izstopili so. Sprejem in pozdrav z aktivisti ravske mladine je bil topel. Čeprav sprejem ni bil tak, kot smo si ga zamislili in želeli, saj je tu odigrala tudi ravska godba na pihala svoj manjkajoči komad*, vrhu tega slabo vreme, smo bili vseeno zadovoljni. Med meglo, ki se je vlekla po Mežiški dolini, se je nizko valil rdečkast dim iz dimnikov železarne. Vsi precej utrujeni so si želeli čimprej počitka. Težko bi rekli, da je bil brigadirjem prvi vtis na Ravnah lep. Brigada se je nastanila v Dijaškem domu na gimnaziji, kjer so jih že čakala ležišča. Po zajtrku so se kar udobno položili nanje.

Drugi dan — 1. julija 1960 — se je začelo pravo brigadirsko življenje. Vstajanje ob 5. uri, zajtrk, zbor in odhod na delovišče. Popoldne kopanje, šport, zabava, pevske vaje itd.

S podjetjem »Gradis« je bila sklenjena pogodba. Brigada je delala 6 ur dnevno po normi. Kolikor bo brigada naredila, toliko bo zaslužila in čim več bo zaslužila, boljša bo hrana, graditelji si bodo lahko organizirali bolj pestro življenje, je bilo

rečeno na začetku. Kratko povedano — brigada si bo upravljala sama.

Znano nam je, da so podjetja pri nas od leta 1950 prešla v roke delavcev — se pravi, uvedli smo delavsko samoupravljanje. Nekaj podobnega se je izvršilo letos tudi v mladinskih delovnih brigadah. Doselej samoupravljanja v brigadah ni bilo. Brigade so dobile toliko denarja, da so bili pokriti stroški s povprečno hrano in je bilo vse dirigirano nekje od zgoraj.

V tej delovni akciji je veljalo načelo: »Kakor si boš postlal, tako boš spal!« Vsi člani akcije so bili s tem seznanjeni, se zavedali nalog, ki jih imajo pred seboj, in prav resno so pristopili k delu.

Na prvi svečani brigadni konferenci so izvolili upravni odbor brigade, predsednika upravnega odbora (prej komendant brigade), brigadnega delovodjo (prej namestnik komandanta), ekonoma, sanitarnega referenta in predsednika aktiva LMS. Brigado so razdelili v tri skupine — enote. Vsaka enota je izvolila svojega vodjo.

Po navadi imajo samoupravne enote svoje svete in tako so tudi v brigadi izvolili brigadni svet. Vsaka skupina — enota — je izvolila iz svoje srede dva člana, na prihodnji brigadni konferenci pa so izvolili predsednika brigadnega sveta.

Kakor imamo v naši železarni upravni odbor, delavski svet, ekonomske enote, tako razdelitev je imela tudi ta brigada s približno istimi funkcijami in nalogami.

Upravni odbor in brigadni svet sta vodila gospodarjenje brigade. Brigada pa ne bi bila brigada, če bi imela samo to. Imeti mora tudi razgibano notranje življenje, treba je spoznavati kraj in okolico, treba je čim več videti, gojiti šport, petje, poglabljati in razširiti tovarštvo, treba se je čim bolj spoznati s političnimi dogodki doma in po svetu, treba se je seznanjati s politično ideološkim delom itd.

Nalogo, da vsa ta vprašanja — vse te

Ravnam so prišli pomagat



dejavnosti — razvije in razširi, je imela organizacija LMS, katere vodstvo je bilo izvoljeno na prvi konferenci aktiva LMS. Pomočnik in spodbudnik za vse delo in življenje v brigadi pa je bila organizacija ZK.

Seveda, vsi ti aktivisti — brigadirji — se v začetku niso takoj znašli, saj so prišli v kraj, kjer še nikoli niso bili, razen nekaterih. Ravenska mladina je brigadi takoj priskočila na pomoč in ji pomagala reševati razne probleme. Prav je, da na tem mestu izrečemo veliko zahvalo vsem ostalim organizacijam našega kraja in upravi Železarne Ravne, katere so imele veliko razumevanje do mladine in ji omogočile razne tečaje, krožke, športna srečanja, izlete itd. 21 mladincev in mladink je uspešno končalo tečaj za mopediste, veliko število se je udeležilo tudi dela v fotokrožku. Komunalna dejavnost je nudila brezplačen obisk kopališča, prav tako je imela uprava kina razumevanje in odobrila brezplačne kino predstave, brigada je imela na razpolago športna igrišča in športne rekvizite.

V 30 dneh brigadnega življenja so izvedli naslednje dejavnosti: 7 predavanj, izlet z avtobusom na Muto, kjer so si ogledali kovačijo ter odigrali košarkarski turnir. Ob isti priložnosti smo si ogledali tudi Hidromontažo v Vuzenici. Nadalje je bil prirejen izlet v Mežico, v rudnik, separacijo svinca in cinka ter topilnico. Zelo zanimiv izlet je bil v Kotlje mimo hiše, v kateri je živel in ustvarjal naš največji koroški prosvetni delavec Lovro Kuhar — Prežihov Voranc. Šli so tudi na njegov grob, kjer so položili šopek cvetja. Tudi izlet na Poštarski dom je bil zelo prijeten za mlade planince in planinke.

Za praznik vstaje slovenskega naroda so obiskali naše graničarje na Strojni, jim podarili 1000 cigaret, odigrali z njimi tekmo v odbojki, jim pokazali razne športne spretnosti in na koncu z njimi zapeli in zaplesali kolo. Slovo je bilo pristrčno. Tudi spotoma, ko so se vračali, niso izgubljali časa. Šli so po gozdu, nabrali toliko gob — menda lisičk — da jih je imela cela brigada drugi dan za kosilo.

Da so bili vsi ti izleti, vsa ta srečanja polni razigranosti, polni brigadnih »štosev« in veselja, ne bomo posebej poudarjali.

Organizirana sta bila dva taborna ognja in na večer pred praznikom vstaje je gorel kres. Pri tabornih ognjih so brigadirji pripravili zelo dobre programe, kjer je sodelovala tudi ravska mladina. Ob ognjih so se mladi ljudje razvedrili, zapeli in zaplesali. Skupaj z ravske mladino je bil organiziran kulturno-zabavni večer v Titovem domu, ki je zelo dobro uspel.

Ob deževnih dneh so bile plesne vaje, da so se naučili plesati tisti, ki še niso znali. V ta namen si je brigada kupila električni gramofon s ploščami. Ob zaključku je brigada podarila gramofon Občinskemu komiteju LMS Ravne. Neko deževno popoldne so izkoristili za literarne vaje, kjer so brigadirji brali svoja dela in pokazali svoje umetniške sposobnosti. Ob slabem vremenu so organizirali tudi šahovski turnir, se učili raznih pesmi ter pripravljali programe za taborni ogenj in podobno.

Izvedenih je bilo veliko športnih tek-

movanj med brigadirji, med skupinami, nadalje z ravske mladino v roketu, odbojki, plavanju, nogometu, streljanju in kakor že zgoraj omenjeno, v košarki na Muti. Tekmovanja so bila precej ostra in dokaj kvalitetna. Treba je pohvaliti predvsem rokometno moštvo, katero je bilo zelo borbeno. Po skupinah so bile organizirane debatne ure in tedenski politični pregledi, katere so pripravljali brigadirji sami.

Ogledali so si tudi Železarno Ravne in muzej. Vzporedno z ogledom železarne je bilo prirejeno tudi predavanje o razvoju železarne in o delavskem samoupravljanju pri nas. Brigadirji so se živo zanimali za našo železarno, proizvodnjo, delovno disciplino, norme, za nagrajevanje in za delavsko samoupravljanje. Prav tako so se seznanili z zgodovino našega kraja in okolice.

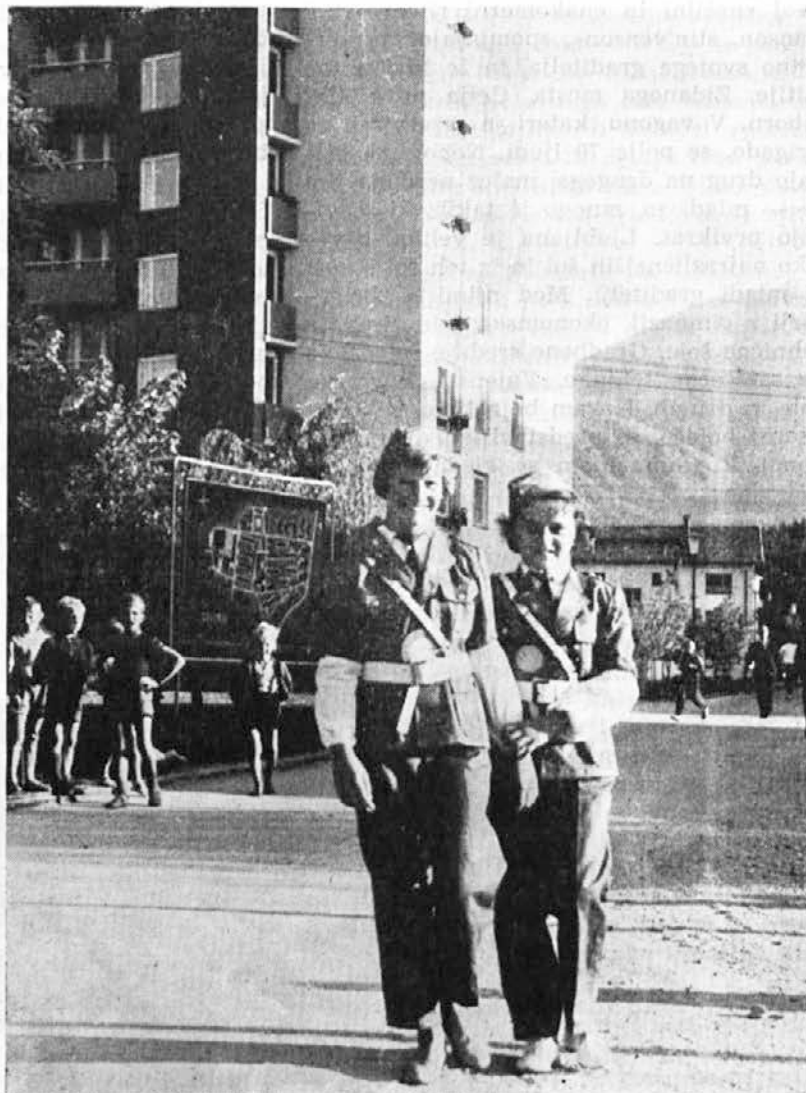
Prostega časa tako rekoč ni bilo. Če je bila vmes kaka ura prosta, so imele brigadirke »žehto«, fantje pa so po navadi med tem časom igrali badminton.

Večeri so bili dokaj razigrani. Ob spremljavi kitare so zapeli, si pravili šaljive zgodbe in podobno. Čas za spanje je bil, razen ob izjemnih primerih, točno ob 21. uri. Tega so se dosledno držali. Ves čas brigadnega življenja ni bilo niti enega prekrška in nobeden brigadir ni bil kaznovan. Včasih so se spomnili tudi kakšnih

brigadirskih neumnosti. Tako so organizirali pohod s samokolnicami po trgu. Tam so zaplesali, z minerskimi pozdravi in vzkliki pripravljali Ravenčane na nočni počitek in spet odbrzeli na svoje domovanje.

Grafikon o delovnem učinku, kateri je visel na oglasni deski brigade, se je vzpenjal dan za dnem, norma je bila dosežena in presežena. Na sestanku brigadnega sveta so sklenili, da je pokazala finančna bilanca precejšen porast v plusu, kar jim je omogočilo izboljšanje hrane. Dnevno so vodili evidenco o storjenem delu in potrošnji za hrano ter ostale izdatke. Tako so imeli stalno razliko med ostvarjenim dohodkom in izdatki. Ta razlika se je večala vsak dan v dobro dohodka.

Hrana brigade je bila zelo dobra. Bila je pestra, dovolj kalorična, dobil je vsak toliko, kolikor je mogel pojesti, imeli so pet obrokov. Tudi higiena je bila na višini. Vsak dan čiščenje; na razpolago so imeli vse potrebno. Člani Brigadnega sveta so prenašali mnenja in želje graditeljev na seje sveta in jih skušali tam uveljaviti, kar se jim je v mejah možnosti tudi uresničilo. V začetku so bili vsi ti člani nekako neokretni v svojih funkcijah. Razumljivo, toda kmalu so se vživeli v odgovornost svojih nalog in si nabrali precej izkušenj za prihodnost. Vodstvo brigade in sami člani so želeli navezati čim več stikov z



To je pa čisto druga reč!

Če bi bili na cestah taki prometniki, ne bi bilo nobenih karambolov itd. Lepo te nagovorita, kje moraš prečkati, da bo varno — pa že ubogaš ko po »žnuri«. Tudi na Ravnah je LM vključila v to prakso menda nad 40 fantov in deklet, lepo oblečenih in lepih manir. Kje si je Uršlja gora mislila, da bo kdaj tudi na Čečovju kaj takega. Kar skrila se je nekam v ozadju, da je slika bolj velemestna.

našo mladino, da bi tudi naši mladinci in mladinke spoznali brigadno življenje, kolikor ga še niso poznali. Skušali so prikazati lepoto akcijskega življenja, kar jim je tudi uspelo.

Ko je bil izdelan obračun brigadnega dela, je brigada ugotovila, da je akcija uspela tako v finančnem kot tudi v moralnem pogledu. Graditelji so sklenili, da bodo čisti dohodek razdelili takole: 40% za zaključni večer brigade (ostanek teh 40% pa prejme Občinski komite LMS Ravne za nadaljnje delo pri gradnji), 40% za gradnjo mladinskega doma v Ljubljani, 10% za brigade, katere ne bi mogle s svojim delom iz objektivnih razlogov kriti lastnih stroškov, in 10% za brigadni festival, kateri bo jeseni letos v Ljubljani. Celotni čisti dohodek je znašal približno 800.000 din.

Zaključni večer, katerega se je udeležila vsa brigada, je bil v kavarni Doma železarjev. Na ta večer so povabili tudi predstavnike družbenih organizacij, ki so sodelovale z brigado, ter mladinsko vodstvo ravske mladine. Po krajših poslovnih besedah predsednika upravnega odbora brigade »Malči Beličeve« Jozeta Brunca je v imenu Občinskega komiteja LMS Ravne spregovoril in se zahvalil brigadi predsednik Občinskega komiteja LMS Ravne Franc Hudej. Na kraju je spregovoril tudi direktor Železarne Ravne Gregor Klančnik, ki je v kratkih besedah orisal pomen brigade, njenega dela in uspeha. Nadalje je govoril tudi o razvoju in gospodarstvu naše železarne. Govoru direktorja je sledilo razdeljevanje udarniških diplom, značk in pohval ob burnem ploskanju vseh udarnikov.

Naslednji dan je imela brigada še polne roke dela, saj je bilo potrebno vse prostore očistiti, pospraviti, skratka prostore je bilo potrebno spraviti v tako stanje, kot so bili pred prihodom brigade. Proti večeru se je zbrala ravska godba na pi-

hala in jim zaigrala poslovnile melodije. Ko so odhajali mimo železarne na železniško postajo, so z navdušenjem vzklikali brigadirske pozdrave delavcem, kateri si z delom in upravljanjem gradijo lepše življenje in pod katerih rokami se dvigajo nebotičniki, ki ponovno gledajo proti Uršlji gori. Po slovesu je potegnil vlak in že je izginil v noč. Kdo ve, ali jim je bilo lahko, ko so zapuščali ta lepi del naše Koroške? Prav gotovo pa so bili veseli, ko so prispeli v Ljubljano, kjer jih je čakala novica, da so trikrat udarni in enkrat pohvaljeni.

* POJASNILO

Fužinarska godba noče in ne sme biti prizadeta, to še toliko manj, če ni kriva. Zaradi tega smo oskrbeli takoj tudi pojasnilo na sicer prizanesljivi »napad« v gornjem sestavku. Pojasnilo bo popravilo vse take morebitne tihe obdolžitve in ga zato toliko raje objavljamo.

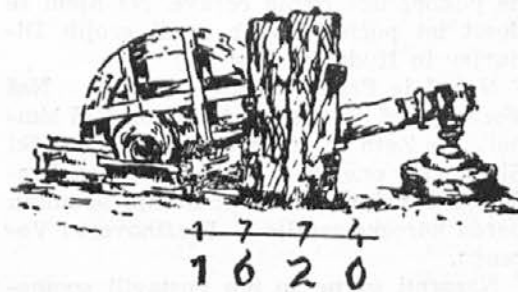
Naša godba je doslej vselej ugodila vsaki prošnji za sodelovanje, če je to le količkaj bilo možno, ter vedno in povsod dostojno zastopala kolektiv železarne, kraj in domovino. Tudi na sprejemu delovne brigade bi bili lahko sodelovali, če bi za ta sprejem pravočasno zvedeli. Dokazano je namreč, da smo bili zaproseni za sodelovanje dan pred prihodom brigade, in to točno ob 13.45, torej tik pred koncem službenega časa večine naših godbenikov. Slednje smo komaj še utegnili obvestiti, da se zberemo naslednje jutro pri osmem vlaku zaradi sprejema brigade. Žal se je ravno nekaj dni prej spremenil tudi železniški vozni red in godbeniki so v večini zamudili prihod vlaka, le nekaj jih je bilo na železniški postaji. Ti pa so se morali »skriti« ob spoznanju, da niso v stanju igrati zaradi nekompletnosti. Ves ta neljubi dogodek bi vsekakor izostal, če bi bili pravočasno obveščeni. Smatramo, da je organizator sprejema dobro vedel že nekaj dni prej za prihod brigade, zato pade krivda nanj, ker nas je prepozno in v zadnjem trenutku obvestil. Pripominjamo, da bomo v bodoče odklonili vsako naše sodelovanje komurkoli, če zanj ne bo pravočasno zaprosil.

Hvala za razumevanje in tovariški pozdrav!

Godba ravskega železarjev

in Zoisovih fužin v Mislinju, da je najstarejše rudarstvo v Mežiški dolini pridobivalo železo in da so začetki v Črni, kjer so bila ležišča železove rude. Koroški deželni novčar Melhior Puc je prodal svoja rudišča in fužine pri Sv. Jederti in v Wölchu v Laboški dolini (ker je tam že primanjkovalo gozdov za oglje) ter prenesel koncesijo v Črno in tam nadaljeval že leta 1620. Že leta 1624 pa je prodal rudne jame in fužine v Črni grofu Janezu Ludoviku Thurnu za 16.000 forintov in 500 tolarjev.

Kaj razberemo iz tega?



Začetki fužinarstvo v našem kraju so torej vsaj že v letu 1620. Verjetno pa Puc že takrat ni kupil na prazno dlan, ko je mogel štiri leta pozneje zadevo precej drago plačati.

Vsaj letnico 1620 moremo določeno osvojiti za začetek železarstva v Mežiški dolini — in zakaj je ne bi?! Od leta 1620 do sedaj pa je 340 let!

Namesto leta 1974 200-letnico — praznujmo raje že prej 350-letnico Jeklarne na Ravnah, dosedanje »ustanovitveno« leto pa hitro zbrisimo.

Da bi enkrat prav uredili tudi to reč, je podjetje še uradno zaprosilo ravnatelja Tehniškega muzeja Slovenije, prof. Franja Baša, naj pove, kako in kaj, ter medtem prejelo tudi že odgovor, in sicer:

Prijatelju uredniku tov. Kuharju moramo biti hvaležni za njegovo zgodovinsko opozorilo na stvarno starost ravske železarne.

Franjo Baš

Ljubljana, 24. oktobra 1960

Ustanovitveno leto je narobe

skoro polovico naše železarske tradicije zataji

Za ustanovitveno leto Jeklarne na Ravnah pišemo letnico 1774. Vsa čast — kmalu bo 200 let!

Letnico 1774 smo enostavno našli na papirjih jeklarne in jo uveljavljamo naprej. Tistega leta namreč je dobila fužina v Črni koncesijo za postavitev takega kladiiva — torej uradna listina za pomembno investicijo in menda sploh najstarejša taka (nekomu) še dostopna listina oziroma zabeležba.

Je že prav, da osvajaajo Ravne za svoj začetek odjek prvih kovačij na Meži, kajti vključile so jih v stoletnem sodelovanju, edine ostale in nadaljujejo železarsko tradicijo tega kraja v nove čase. Fužine v Črni in vsa tista nabijala po dolini so se samo združile v zadnjem obratu na Meži, zato je začetek Raven na začetku te železarske povesti.

To je torej v redu.

Ni pa v redu in ne more biti prav, da postavljamo na ta začetek šele namestitev enega izmed kladiiv. Če torej že obrat v

Črni (oziroma fužina v Mušeniku), zakaj šele od postavitve tistega kladiiva? Lahko verjamemo, da tudi prej tam niso kovali s pestmi, predvsem pa takoj vemo, da so morale fužine za tako inštalacijo obstajati že davno prej.

Kladiivo torej ni začetek, zato še vmesne letnice ne bi smeli postavljati za začetek koroškega fužinarstva ob Meži, ki na Ravnah naprej kuje. To se pravi: če za prikaz tradicije prav osvajaajo Črno, je ne smemo osvojiti šele nekje na sredini obstoja, temveč res na začetku.

Tak določen začetek pa je pri koroškem železarstvu, ki sega v gotovih predelih celo v predzgodovinsko dobo in verjetno tudi v naši dolini daleč, daleč nazaj, teže ugotoviti. Nikjer niso začeli z muziko. Vseeno pa sta Ivan Mohorič v knjigi »Industrializacija Mežiške doline« ter prof. Franjo Baš v treh zaporednih sestavkih v našem listu zadosti povedala. Prof. Franjo Baš piše v razpravi o začetkih rudarske in železarske delavnosti od Črne do Mute

V resnici pa moramo biti hvaležni le ravnatelju Fr. Bašu, kajti on je raziskoval ta razvoj in postavil odgovarjajoče letnice, mi smo jih samo z interesom brali in tradicijo naših fužin logično opredelili.

KAR LEPO SO ZAPELI

Koroški akademski oktet, o katerem smo že zadnjič nekaj zapisali in povabili študente enkrat na stalerajo, je takrat na akademiji ob prazniku delavskega samoupravljanja prav lepo zapeli.

Culi smo:

— Na oknu glej obrazek bled (R. Simoniti)

— Potrkan ples (J. Pavčič)

in take, nazadnje pa izven še »Žabe«, ki svatbo so imele...

Moramo reči, da so fantje svoje slave vredni, čeprav nas z »Žabami« ne bodo. Pri nas morajo zapeti tiste melodiozne koroške, pri katerih se usta od kraja do kraja pesmi sploh ne odpro in zapro, ko sta samo čut in jek, ki se prelivata brez začetka in konca, kakor klasje v podjunske dobrih.

Tak koroški program naj našudirajo in še pridejo, pa bomo videli.

KOROŠKO SREČANJE

»— Čigav je Mec? —
— Tega je dala zemlja —«

(Ljubezen na odoru)

Prežihov vrh. Stara hiša še stoji in mo- gočen hlev s parno korak vstran. Petdeset let je minilo. Takrat se je mladi Voranc skrival očetu na parno in pisal svoje prve črtice za »Domačega prijatelja«, »Zarjo«...

14. avgust 1960. Sončen dan je in pre- čudovit pogled na Kotlje — k Marjeti in na pokopališče okrog cerkve. Na njem že deset let počiva Prežih sredi svojih Di- hurjev in Hudabivnikov.

Nekoč je Franci Zwitter dejal: »... Naš Voranc, Vaš Voranc, naš simbol, Vaš sim- bol...!« Zato so se ta dan zbrali koroški Slovenci z one in te strani meje na Pre- žihovem vrhu, da se poklonijo spominu barda koroške zemlje — Prežihovemu Vo- rancu.

Nasproti parne so mu postavili spome- nik, ki pove, da je Prežih tu začel svojo pisateljsko pot: Skala rase iz zemlje, zbru- šena je na eni strani in tam je napis: Tu pri Prežihu je začel Prežihov Voranc kle- sati svoje nesmrtnne podobe samorastnikov.

Tak je spomenik, podoba Prežiha sa- mega, ki je bil silen kot skala in je vznik- nil iz zemlje — umetnik.

Polno ljudi se je zbralo 14. avgusta na tem vrhu. V taktih internacionale je od- krival spomenik gojitelj in vsebinski stva- ritelj kulturnega varstva v domačem kra- ju, naš ravnatelj gimnazije — dr. Franc Sušnik.

Ko so utihnili poslednji akordi proletar- ske himne, je utemeljil spomenik ter mi- sel koroškega kulturnega srečanja:

»Ta kamen so dali mariborski čistilci Prežihovega Voranca,

naj pričuje s svojim napisom, da je tu pri Prežihu na parni začel Prežihov Vo- ranc klesati nesmrtnne podobe svojih samo- rastnikov.

Postavili so ga z ravenskimi svobodaši na Prežihov 67. rojstni dan in za deseto obletnico njegove smrti:

tu, pred to-isto parno, kamor se je se- demnajstletni Voranc umikal k pisanju,

ob tej stari kmečki hiši, kjer so bili Ku- harji najemniki, preden so prišli pri Pre- žihovi bajti na svoje —

tu pod Prežihovim vrhom, od koder je širok razgled na Kotlje, njegovo Jamnico, tja na Kogev in na sence globač, kjer je nabiral solzice,

tja v kot pod Kozarnico, kjer mu je rojstna Kotnikova bajta —

in gor čez v Podjuno, kjer je bila Hu- dabivška Meta:

razgled kakor pesem na ves ta njegov mladi svet požiravnikov, z ljubeznijo po- svečenih lesov in odorov —

in na to Goro, silen spomenik nad nje- govim grobom —

in na vso to trpko lepoto koroške zem- lje.

Ta kamen, kakor da raste iz zemlje v naturni jedrosti, kakor Prežihov Voranc: spomin bo nanj, ki je povečeval koroško deželo, da so postale ceste in steze v Kot- lje in na Prežihov vrh kakor romarske poti —

in te trate in ti bregi in ti lesi so v njem zapeli —

in ti ljudje in te bajte in grunti in do- mačije so po njem v povečane podobe zrasli človeških hrepenenj in blodenj in bojev,

Dihurji nikomur hlapci biti nočejo, hudabivški samorastniki, ki so jih mo- gočne Krnice zavrgle —

in ni mu mej, bojnemu klicu tega rodu tisočeri Hudabivnikov,

in so si s krvjo in solzami izterjali svojo pravdo in svoje Krnice — in so gospodarji svojih lesov in svoje zemlje in jam in fu- zin.

Nekje pod Obirjem se plete njegova po- vest o Meti in njenih samorastnikih.

In ji ni mej, bakli, ki jo je vžgala: Mar si človek človeku volk in lisjak? Ali si brat?

Nekje se je s silo srca srečal s Prežihom koroški nemški pisatelj Perkonig in velel svojim rojakom:

Mar ni Slovenec v deželi brat? Dajte, da prisede za mizo, in postavite predenj po stari sosedski šegi polno grčo in hleb kruha!

Ni mej pravdi samorastnikov, koderkoli je človek človeku volk in lisjak.

In bo ta dan lep spomin na srečanje z vami, pevci iz Polja in izpod Obirja: pri Prežihu.«

Globina spomina... potem pa so zapeli. Petje, koroško ubrano, je osvojilo srca vseh. Še in še so morali ponoviti in zapeti nove pesmi.

Spregovoril je tudi stari Vorančev pri- jatelj Beno Kotnik-Lobas, ki je v imenu Hotuljcev sprejel spomenik v varstvo ter opisal tipično koroško parno, da je pribli- žal okolje, v katerem je Voranc ustvarjal svoja prva dela:

»V imenu krajevnega odbora Kotlje prevza- mem v varstvo ta spomenik in njemu nasproti stoječi skedenj.



Ob sprejemu
zamejskih pevcev
na Ravnah

Mislamo, da je bilo zadosti ljudi. Tudi oni tako mislijo. Prostor pred Domom železarjev je bil poln. Govorili so namreč in zapeli po slovensko vkljub potnim listom, kakor marnje ljudstvo Zilje, Roža in Podjune že tisoč tri sto let.

Zagotavljam, da bomo hotuljski krajani vestno čuvali te objekte, da bodo še naši zanamci lahko videli, kje je začel pisati naš veliki sin slovenske koroške zemlje, pisatelj in revolucionar Prežihov Voranc, svoje prve črtice.

Ob tej priliki naj vam raztelmačim notranjo razporeditev koroškega skednja. Značilnost koroškega skednja je ta, da se lahko na skedenj zapelje nabasan voz sena ali žita. Tu, kjer vidite leso, se začneja mosti. Ponekod je most obokan, obok pa se lahko koristi za ovčji hlev ali svinjake, večkrat pa tudi za stello. Na mostu se shranjujejo vozovi in poljsko orodje. Nad mostom je tako imenovani 'ahar', na katerega skladiščijo po navadi deteljo ali otavo. Konec mosta se pride do 'gumnskih' vrat, ki se premikajo s pomočjo dveh lesenih koles. Na ta vrata so svoj čas na predvečer praznika treh kraljev pribijali lepo izrezljane križe. Ponekod se je po teh križih dalo ugotoviti starost gumna ali pa vsaj vrat, kajti križe so pribijali vsako leto.

Stene v gumnu so iz širokih obtesanih brun med seboj dobro vezane, tako da ni bilo nobene nevarnosti, da bi se žito pri mlačvi raztrosilo. Pri večjih kmetijah je bilo gumno tako veliko, da si v njo spravil po 6 do 8 vozov sena ali žita, ne da bi ga bilo treba sproti parnati. Ko še ni bilo smrdljivca in elektrike so v kotu gumna postavili svetnik, da so v jutranjih urah lahko s treskami ali s smolnicami svetili pri mlačvi. Še sedaj vidimo ponekod zelo ožgane trame sten. Nad gumnom je tako imenovani 'Peter', kamor spravljajo navadno slamo, škropnike in otepe. Na desni in levi strani gumna so 'parne', kjer se sparna suho še neomlačeno žito in seno.

Ostrešje celotnega skednja nosijo stene parn in gumna. Trami, ki služijo obenem za strop hlevu in tlom 'podu' gumna in parn, segajo povprečno 2 m preko hlevskega zidu. Ta 2-metrski pas prostora na dolžini hleva z vsake strani je obit z deskami in tvori hodnik 'gank', katerega napolnijo z ovčjo drmo in vejnikom. En del tega hodnika uporabljajo za shrambo plev in se tudi imenuje plevnik.

S tem opisom sem vas skušal vsaj delno seznaniti z notranjščino takega skednja, da bo bolj jasno, kje se je moral Voranc skrivati, da je lahko pisal svoje črtice. Pisal je namreč tu na desni strani gumna v parni na stari kmečki skrinji, katera mu je služila za mizo, za stol pa je imel navaden lesen čok.

Te parne pa so v poletnem času služile tudi za spalnice kmečkim fantom in hlapcem. Domači fantje bi sicer že imeli prostor v hiši, toda poleti so se zelo radi preselili na parne, pozimi pa v hlev, da so lažje hodili v vas k dekletom, ker so bili v prejšnjih časih očetje drugače strogi v tem pogledu od današnjih.

Po Lobasovem govoru pa je zadonela čez Prežihov vrh ubrana koroška pesem združenega pevskega zbora pevcev zbora Lenarta Pasterka in zbora Prežihovega



Dr. Fr. Sušnik
utemeljuje spomin:

Voranca pod vodstvom znanega pevovodje Zdravka Hartmana.

S Prežihovega je nato množica krenila na pokopališče. Tu je položil dr. Franci Zwitter venec na grob in v svojem govoru omenil pomen tega srečanja ter o problemih, ki tarejo koroške Slovence onstran meje. Tudi na grobu so zapeli koroški pevci.

Popoldne pa so se Ravenčani in okoličani zbrali na akademijo. Navzoče in po-

sebej goste iz Koroške in Maribora je pozdravil inž. Mitja Šipek. Najprej je igrala ravenska godba, nato je ubrano zapel pevski zbor mariborskih upokojencev, nazadnje pa sta nastopila pevska zbora iz Koroške: mešani pevski zbor Lenart Pasterk, ki ga je vodil Drago Prušnik, in moški pevski zbor Prežihov Voranc, ki ga je vodil Zdravko Hartman.

Večeralo se je že in sonce je tonilo za Peco, ko so glasovi domačih melodij tiho



Dobrodošli!

Predsednik Občinskega sveta S. obod in prosvetnih društev, inž. Mitja Šipek jih pozdravlja iz vseh naših src. Pa haderce se vidi in perje za klobuki...

Bogo Teply:

Delegati Internacionalne komisije za muzeje so si ogledali ravenški muzej in kulturni kombinat

Priznanje koroški muzejski ustanovi

Pri Internacionalni organizaciji za vzgojo, znanost in kulturo (UNESCO), ki je posebna organizacija Združenih narodov, je bila ustanovljena Internacionalna komisija za muzeje (ICOM), ki ima sedež v Parizu in izdaja kot svoje glasilo ICOM NEWS. Naloga ICOM je, da proučuje splošna muzejska vprašanja, način razstavljanja muzejskih predmetov, proučuje načine, kako bi naj muzeji postali učilišča ljudstva, skrbi, da tudi nerazviti narodi ustanavljajo muzeje, da bi se v njih čimbolj ohranili predmeti njihove kulturne dediščine, skrbi preko posebnih konvencij za varstvo muzejev v primeru vojne itd., v svojem glasilu ICOM NEWS pa objavlja ustanovitve novih muzejev vseh držav članic UNESCO. ICOM ima v vsaki državi svoj nacionalni komitet, sestaja pa se na plenarnih sestankih v raznih državah. ICOM je razdeljen tudi v sekcije za posamezne vrste muzejev, med njimi tudi v sekcijo za lokalne muzeje, to je za tiste muzeje, ki proučujejo in prikazujejo prirodo in zgodovino določenega kraja ali pokrajine.

In prav ta sekcija ICOM je imela letos v času od 18. do 30. septembra sestanek v naši državi. Njeni delegati so bili gostje Sveta za kulturo in prosveto FLRJ ter posameznih muzejev.

Delegacijo je vodila sekretarka ICOM Francozinja gospa Marthe Benoist d'Azy Moltke, v delegaciji pa so bile zastopane še naslednje države: Norveška, Nizozemska, Belgija, Francija, Zahodna Nemčija, Sovjetska zveza, Češkoslovaška, Poljska in Madžarska. Vseh delegatov je bilo torej deset. Razumljivo je, da je vsaka država poslala kot svojega delegata najpriznanjšega muzejskega delavca. Delegati iz Nizozemske, Zahodne Nemčije in Sovjetske zveze so inšpektorji muzejev v svojih deželah, ostali pa muzejski ravnatelji. Po strokah so bili trije etnografi, dva arheologa, eden kulturni zgodovinar, eden zgodovinar tehnike in trije splošni zgodovinarji. Omenim naj še, da so bili vsi delegati široko razgledani ljudje, zelo prijazni, da, celo prisrčni, tako da se je iz vseh tako različnih temperamentov ustvaril pravcati prijateljski kolektiv.

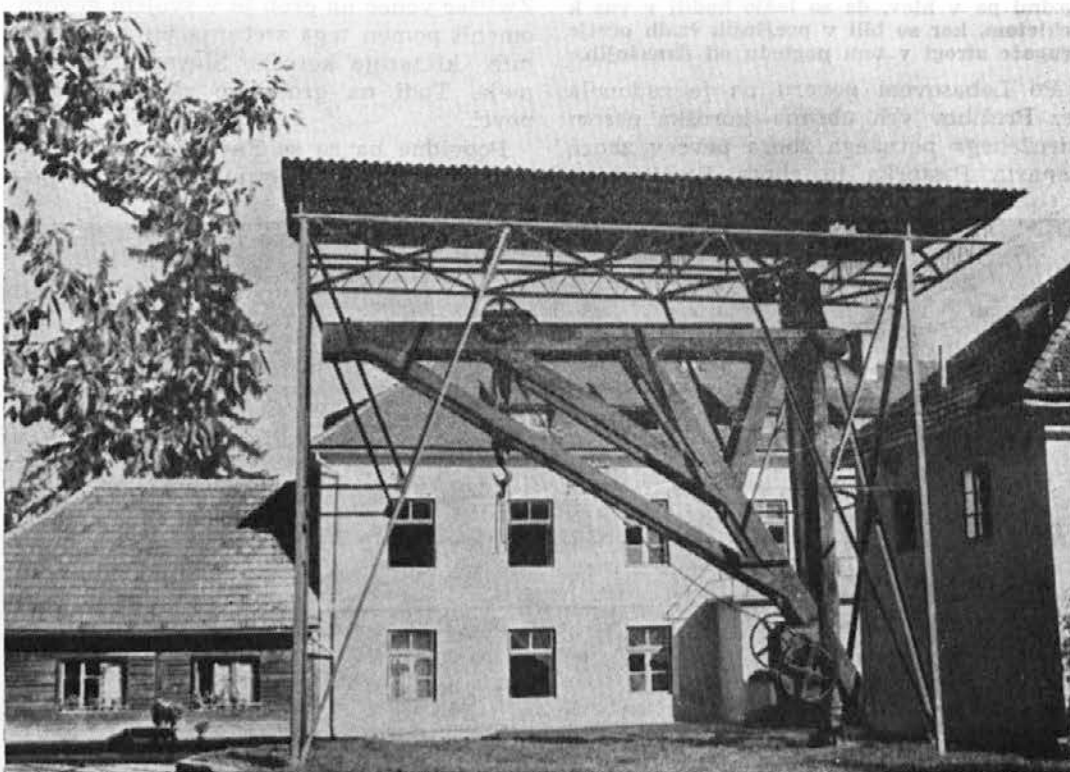
Prvi dan (18. septembra) smo delegatom razkazali Beograd — predvsem seveda muzeje, obiskali pa smo tudi grob neznanega vojaka na Avali in seve Kalemegdan. Naslednji dan je bila konferenca, na ka-

teri je bil prebran referat o stanju jugoslovanskih kompleksnih muzejev, reševana pa so bila tudi nekatera teoretična vprašanja; za razpravljanje o njih smo našli še čas v Plitvicah in na Trakošćanu. Tudi po obisku v posameznih muzejih so bile skoro redno konference, na katerih smo obravnavali pregledani muzej, njegov značaj in način postavitve muzealij. V celoti so si delegati ogledali 24 raznovrstnih muzejev (v Beogradu, Zrenjaninu, Ečki, Sarajevu, Jajcu, Drvarju, Zadru, Karlovcu, Zagrebu, Kumrovcu, Trakošćanu, Mariboru, na Ravnah, v Škofji Loki in v Ljubljani), tako da so dobili jasno sliko o naših muzejih in o muzejskem delu pri nas. Omenim naj samo, da so se čudili, da so vsi muzeji postavljeni na moderni način, česar po mnogih državah ni, tako da so nas spraševali, kje imamo vendar kak muzej, ki ni postavljen po modernih muzeoloških vidikih. Delegati so si ogledali tudi nekatere kulturne spomenike in naravne znamenitosti (Plitvice), na vožnji pa so spoznali naše najrazličnejše pokrajine. Vsi delegati so bili prvič v Jugoslaviji, pa so jih zlasti zanimale džamije in pravoslavne cerkve.

V Sloveniji so bili za ogled določeni samo trije muzeji: Pokrajinski v Mariboru, Delavski na Ravnah, tako da bi delegati videli tudi lepo urejeni tehniški muzej, in Škofjeloški muzej, dodali pa smo jim še Prirodoslovni muzej v Ljubljani.

Bralce Koroškega fužinarja bo seve najbolj zanimalo, kako je bilo na Ravnah in kaj so kaj delegati rekli. Toda — lepo

po vrsti! Zjutraj 29. septembra smo se po ogledu mariborskega muzeja in po kratki konferenci odpeljali z avtobusom na koroško stran. Že drugod na potovanju so delegati opazili živahna dela na cestah, pri novogradnjah tovarn in stanovanjskih hiš, pa tudi vasi so se rdečile zaradi novo prekritih streh, v Dravski dolini pa so občudovali naše hidrocentrale, predvsem pa dela v Ožbaltu. Med potjo smo se za hip ustavili na Muti, da so si ogledali romansko cerkev, še dopoldne pa nas je avtobus zapeljal pred Delavski muzej, kar v sredo ravenškega »kulturnega kombinata«. Tam so nas že čakali zastopniki oblasti, muzejskega sveta in dr. Fran Sušnik. Ogled muzeja, dimnice in zunanjih eksponatov je trajal kar precej časa. Delegati so izrazili predvsem občudovanje, da ima razmeroma tako majhen kraj tako bogat muzej, nadalje da ta muzej res prikazuje obrtno in industrijsko dejavnost Mežiške doline — saj je bila ta dejavnost vprav za Mežiško dolino tudi v preteklosti najbolj značilna, zaradi česar ravenški muzej prestopa okvir zgolj tehniškega muzeja in se sme smatrati za krajevni muzej, ker prikazuje — kakor rečeno — glavno značilnost kraja in celotne doline. Posebej všeč pa jim je bilo, da so muzealije izbrane in razstavljene po svojih funkcijah tako, da prikazujejo prav zgovorno življenje in delo človeka. Pri ogledu dimnice so se seznanili z življenjem in stanovanjem pohorskega kmeta v preteklosti, kako pa stanuje danes industrijski delavec, so videli na Čečovju. Delegatom smo po-



Te rogovile so nekdanji žerjav iz prevajalske železarne. Opozorila je nanj in dala ga je Muta, kjer je služil po propadu znamenitih fužin. Postavili smo ga na trati pred muzejem ter ga z velikim razumevanjem ravenških železarjev zavarovali kot tehniški spomenik te dežele.

in neopazno prešli v pesem poletne noči, v vrisk veselih src.

Koroško srečanje je bilo to. Prisrčno, domače, lepo. Brat je prišel obiskat brata. Znočilo se je, ljudje so se počasi razšli, odbrneli so avtobusi gostov; siji reflektorjev so se izgubljali za Poljano, na nebu pa so se že prižigale zvezde...

ek.

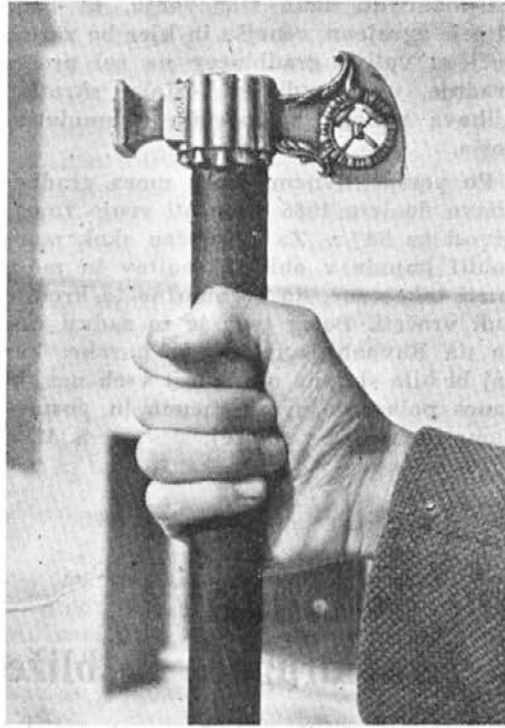
jasnili, da je ureditev dimnice šele prvi začetek bodočega prikaza kmečkega življenja, saj je bilo in je še danes kmetijstvo drugi važni činitelj v gospodarskem življenju celotne doline. Odobraval so zlasti, da bo prenesena na prostor pri muzeju kašta kot značilno gospodarsko poslopje v koroškem kotu. Prav tako všeč so jim bili zunanji eksponati, pohvalili so tudi njihovo zavarovanje s streho in njenimi diskretnimi nosilci, kar nikakor ne ovira ogleda eksponatov od vseh strani. Enako kakor muzej jim je imponirala tudi Študijska knjižnica z vsem bogatim knjižnim fondom in estetsko ureditvijo prostorov; prepričali pa so se, da knjižnica nikakor ni zaradi reprezentance, saj so bili vsi sedeži v dijaški čitalnici zasedeni. Delegati so opazili vsako malenkost, še to, da si dijak pred vstopom v čitalnico sezujejo čevlje. »Kakor pred džamijo,« je z odobravanjem opomnil Francoz, ki je enakega mnenja kakor dr. Sušnik, da je namreč treba imeti spoštovanje do knjige in do kulturne ustanove in njene notranjosti.

Po ogledih smo sedli v knjižnico, raztolmačili delegatom zgodovino Raven, jim povedali, da je muzej v stavbi, kjer je bil nekoč grajski hlev. Novo začudenje je nastalo, ko je tov. Dolinšek razdelil članom komisije Koroškega fužinarja. Torej ne samo muzej in knjižnico, celo revijo imajo! In kako obsežno in polno slik!

V Domu železarjev je priredila občina gostom kosilo. Tudi direktor železarne tov. Klančnik nas je prišel pozdravit, le urednik Koroškega fužinarja se nam je skril. Razvilo se je kaj pristrčno razpoloženje, pogovorom so sledili govori in čas je hitro mineval. Kajpak so si pred odhodom ogledali tudi celotni Dom železarjev in ga prav pohvalili. Prav je, da nas je na poti proti Ljubljani spremljal sekretar železarne tov. Franc Fale, ki je v nalivu dirigiral avtobus po ulicah Novega Velenja, tako da so se tudi tu lahko prepričali o vsej veličini naše socialistične graditve.

Omenil sem že, da noben delegat doslej še ni bil v Jugoslaviji. Brez dvoma je bila doslej za nekaterga to daljna balkanska dežela. Iz Jugoslavije so odšli kot naši najboljši prijatelji in ob slovesu so nam zagotavljali, da jim bilo ostali vtisi iz naše države neizbrisni. V poslovnem govoru nam je belgijski delegat, ki je govoril

v imenu celotne delegacije, dejal: »Videli in občudovali smo vaše po vseh modernih muzeoloških principih urejene muzeje, ki so res prava učilišča ljudstva, videli smo vaša rastoča mesta in napredujoče vasi, prepričali smo se tudi, da vlada pri vas



Rudarska palica iz leta 1608 (sekirica je medeninasta), dobljena na Lešah — Papež jo je dobil pri Polesniku. Dali so jo v muzej.

svoboda. Kar nam je pa najbolj všeč, to je vaš gostoljubni, odkriti in pristrčni človek.« Norvežan pa nam je v zahvalnem pismu napisal:

»Take dežele in takih ljudi ni nikjer!« Da so se delegati poslovili od nas s takimi čustvi, gre zasluga naši dinamični socialistični graditvi, razumevanju oblasti za kulturne potrebe, potem našemu človeku, ki ima odprto srce za sočloveka in ki raste v nov, socialistični lik. Vse to pa so doživeli tudi na Ravnah, in zato ni odveč, če se kot spremljevalec delegacije na tem mestu zahvalim vsem tistim prijateljem, znancem in neznancem na Ravnah, ki so ustvarili vse, kar smo lahko delegatom s ponosom pokazali, in ki so nas tako pristrčno in lepo sprejeli.

gradbeništvu vpostaviti ekonomske cene, na podlagi katerih naj postane gradbeništvu akumulativno, da se tako samo močno razvije.

Kaj se dogaja? Gradis je imel v prvem polletju 1960 preko 3,5 milijarde prometa ali 10 % več kot lani v istem času. Produktivnost je narasla za več kot 20 %, prav tako tudi osebni dohodki. Pri teh pozitivnih rezultatih pa je ostalo za sklade le 15 milijonov ali 0,4 % proti 2,5 % lani. Pri takem rezultatu ni mogoče računati z intenzivno modernizacijo gradnje. Onemogočena je uspešna razširjena reprodukcija. Brez te tudi produktivnost ne more brez meje rasti, in če ni produktivnosti ni primernih osebnih dohodkov, ki spet vplivajo nazaj na produktivnost in ustvarjanje skladov, seve v negativnem smislu. Tu se konča gospodarjenje. Gradbinci bi radi, da družba ve in razume, zakaj so stanovanja relativno draga in zakaj gradnja relativno dolgo traja. Vzroki so v naslednjem:

1. Gradbena podjetja ne morejo delati po vnaprej določenem planu niti za leto dni. Največkrat investitorji pritisnejo z naročili na jesen. Planom, ki jih industrija izvaža mesečno, se v gradbeništvu lahko sledi samo za celo panogo, teže in celo nemogoče pa pri gradbiščih in stavbiščih, ki pa so osnovne proizvodne enote. Dela se z nejasno perspektivo, predvsem zaradi izredne dinamičnosti in s tem v zvezi s skoki v politiki investicijske potrošnje v zveznem merilu.

2. Za tričetrtletje 1960 je značilno, da so se investicije povečale za 36 %, proizvodnja pa za 17 %. Ta pojav je šel na škodo obratnih sredstev, ki jih je končno tudi zmanjkalo. Investitorji tudi po več mesecih dolgujejo samo v Sloveniji milijardne zneske gradbenim podjetjem. Posledica: zamujanje rokov, podražitev zaradi prevelikega pritiska na industrijo gradbenega materiala, ki je samo letos povišala cene za 15 %. Letos je za 87 % več neplačanih investicijskih del kot lani v istem razdobju. Skrajna posledica je lahko tudi v nestabilnosti tržišča, ki jo prvi občuti gradbeništvu.

3. Investitorji hočejo od gradbincev, da delajo po nepopolni dokumentaciji, brez zagotovil o finančnih sredstvih; projektanti med gradnjo dopolnjujejo in spreminjajo projekte; ni ekonomske odgovornosti in zadostne poslovne morale.

4. Kadri za gradbeništvu se rekrutirajo iz zaostalejših predelov. Pri tem pa je misliti tudi na to, da so tudi bazeni, kot Prekmurje, zahodna Bosna in Podravina, skoraj že izčrpani, kar spet nujno narekuje mehanizacijo. Ti kadri se strokovno in družbeno vzgajajo v gradbeništvu, ki pa potem v znatnem številu prehajajo v »plodnejšo« industrijo. V današnji stopnji našega razvoja potrebuje gradbeni delavec dnevno hrano v vrednosti 4000 kalorij in higiensko stanovanje, ne glede na nujno zlo, da ni vedno na stalnem delovnem mestu. Ugotavljamo pa, da more gradbeno podjetje napraviti letno največ eno stanovanje na vsakih 150 zaposlenih, industrija pa na 50 in tudi manj.

5. Obrtništvu je coklja v gradnji stanovanj. Obrtnikov je premalo, zato ne morejo zagotoviti niti roka niti cene, včasih celo niti kvalitete. Najbolj je to obču-

Problematika gradbeništva

Opozorilo in pojasnilo iz Gradis-ove hiše

Vsaka gospodarska dejavnost ima v okviru perspektivnega plana svoj perspektivni razvoj. Tako tudi gradbeništvu: večja mehano-opremljenost, sodoben način gradnje, predvsem stanovanjske — od klasičnega in polmontažnega do montažnega, specializiranje podjetij in končno ureditev življenja gradbenega delavca. Gradbena podjetja imajo več ali manj izdelane programe. Njih uresničitev, od katere pa ni odvisen samo progres v gradbeništvu, temveč širše vzeto: ekonomika vseh panog, ki jim gradbinci postavljajo

objekte — osnovna sredstva. Moderna tehnika in tehnološki postopek bo omogočil gradbeništvu višjo akumulacijo. Gradbinci potrebujejo sredstva, investicije za preusmeritev k sodobnejšemu in s tem cenejšemu načinu gradnje. Teh sredstev pa nimajo, nimajo niti dovolj sredstev za primeren dvig življenjske ravni svojih delavcev, vse zaradi nizke akumulativnosti. In ko je IV. kongres sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije postavil vprašanje za zvezno pomoč gradbeništvu, je tov. Vukmanović odgovoril, da je treba v

titi pri koncu gradnje, ko se dela zelo vlečejo. Tudi reklamacije po že zgrajeni stavbi so prav zato češče. Če razpravljamo o obrtnikih-privatnikih in obrtnikih socialističnega sektorja, žal ugotavljamo za zdaj še vedno večjo poslovno moralo pri privatnikih, zavedajoč se, da razumljivo prav ti bogatijo na račun konjunktura. Socialistična podjetja v večini niso kos delati z manjšimi cenami kot privatniki. Menda leži v tem ključ rešitve. In še nekaj. Industrija, ki zalaga trg z artikli, ki jih obrtniki vgrajujejo v stavbe, je prešibka in tudi kvaliteta ni vedno dobra. Zgodi se, da obrtnik ne upa reklamirati slabo rabo, ker se boji, da bo izgubil prodajalca. Primeri: steklo, instalacijske naprave itd.

6. Poglavitna razlika med industrijo in gradbeništvom je v bistvu realiziranja svojega dela. Industrija prodaja blago, tako naj bi tudi gradbeništvo prodajalo stanovanje. V tovarni se študira, se išče in najde tak proces dela, da je razlika

med prodajno in lastno celo čim večja in dohodek maksimalen. Gradbenik pa mora graditi točno po želji projektanta z vso klasično navlako in minimalnimi možnostmi sodelovanja pri zboljševanju. To bo vse dotlej, dokler gradbeništvo ne bo zmožno fabricirati, to je industrijsko graditi-montirati taka stanovanja, ki bodo hitreje zgrajena, cenejša in kjer bo zaradi večjega vpliva gradbincev na cel proces gradnje, njim tudi več ostalo; skratka: njihova panoga bo postala akumulativnejša.

Po perspektivnem planu mora gradbeništvo do leta 1965 povečati svojo zmogljivost za 80 %. Za ta močan skok mora dobiti impulz v obliki kreditov in mora imeti take cene, da bo zmožno te kredite tudi vračati. Poleg tega je to zadnji čas, da na Ravnah izginejo vse barake, kar naj bi bila skupna obveznost vseh nas, ki danes polagamo svoje račune in postavljamo načrte za v naprej. S. U.

Študijska knjižnica na Ravnah enkrat drugače in bliže

I. Potreben uvod

Zgodi se, da pridejo ljudje v knjižnico in v zadregi vprašajo, če bi lahko brali ali pa če bi si lahko izposodili kaj na dom. Ko jim ustrežemo, se neredko zgodi, da potegnejo denarnico in vprašajo, koliko so dolžni. In spet presenečenje, ko rečemo, da nič, da je pri nas zastoj.

Zgodi se, da privleče mamica sinčka, ki komaj dobro hodi in hoče zanj slikanico pa potem užaljena odide, ker ji ne ugodimo. Zgodi se nazadnje tudi, da pripelje star Ravenčan svoj obisk v Študijsko in potem, ko smo njega in obisk vodili skozi vse prostore, prizna, da je prvič videl Študijsko od znotraj.

Menda pač ni človeka v Mežiški dolini, ki ne bi vedel, kakšna je razlika med osnovno šolo, gimnazijo in univerzo; prav tako je najbrž redek tisti, ki ne bi vedel, kako in kaj delajo v ravenski železarni in v mežiškem rudniku. Koliko pa jih ve, kako in kaj delamo v Študijski knjižnici na Ravnah, kakšna je razlika med ljudsko in med študijsko knjižnico in kakšne so naloge ene in druge?

Letos, najpozneje pa prihodnje leto, bo sprejet zakon o knjižnicah, zato je prav, da vemo, kako in kaj.

II. Ljudske, strokovne in študijske knjižnice

Ljudske knjižnice imajo največ leposlovne knjige, ki jih izposojajo na dom, zanje je treba plačati izposojnino. Le malo je ljudskih knjižnic, ki bi bile odprte vsak dan, ki bi imele zagotovljena denarna sredstva in ki bi jih vodili knjižničarji s potrebno strokovno izobrazbo.

Strokovne knjižnice imajo knjige določene stroke — železarna svoje, rudnik svoje — ki služijo določenemu kolektivu. Denarna sredstva so največkrat zagotov-

ljena, knjižničarji s strokovno izobrazbo ne tako pogosto.

Študijske knjižnice imajo tako leposlovje kot strokovno literaturo in periodiko — časnike in revije. Imajo bralnice, ki so namenjene študiju in zaradi tega načelno ne izposojajo knjig na dom. So proračunske ustanove in imajo stalno zaposlen, strokovno usposobljen kader. Po navadi je naloga študijskih knjižnic dvojna. Vsak čas morajo vsakomur nuditi gradivo za študij na najrazličnejših področjih znanosti in umetnosti, poleg tega pa morajo zbirati, varovati in urejati leposlovne, zgodovinske in folklorne dokumente svojega ožjega ali širšega okoliša.

III. Delo v knjižnicah nasploh

Ljudska nepoučenost in naivnost je kriva, da slišimo knjižničarji precej pogosto vzdih, češ kako lepo je vam, ki berete knjige in časnike pa ste še plačani za to. In drugi: danes ni ljudi v knjižnici, danes nimaš kaj delati. Neprijetno je slišati takšne stvari iz ust preprostega človeka, hudo pa, če jih govori izobražen človek.

Knjižničar pri svojem delu nikoli ni odvisen od števila obiskovalcev. Izposojanje v ljudskih knjižnicah in izposojanje nasploh je sicer posebna panoga, ki zahteva poznanje psihologije in leposlovja, vendar je le delček velikega dela. Pravo delo knjižničarja in bibliotekarja v študijski knjižnici ni delo z bralcem, temveč delo s knjigo, ki je namenjena bralcu.

Koliko vedo ljudje o delu s knjigo? Da jo kupimo, ovijemo, žigosamo, postavimo na polico in konec? To je šele začetek. Za tistega, ki ne verjame, preprost primer:

Človek z zelo dobrim spominom si bo zapomnil 10.000 naslovov knjig in nemara tudi to, kje teh 10.000 knjig stoji, kakšne so na zunaj. Kaj pa, če ima knjižnica 37.000 knjig kot ravenska ali nad 50.000

kot ljubljanska Narodna in univerzitetna knjižnica? Kaj če tak človek z izrednim spominom nenadoma umre, se preseli ali če ga zapusti spomin? In še — zakaj je predpogoj, da je nekdo lahko knjižničar-pripravnik, velika matura, da je lahko bibliotekar-pripravnik, celo fakultetna izobrazba? Če bi bilo vse tako preprosto, izobrazba prav gotovo ne bi bila potrebna.

Rekli smo torej, da s spominom ni nič in da je žigosanje in vpisovanje knjige v inventarno knjigo šele začetek dolge poti do cilja, ki se mu reče prav preprosto: vsakdo mora v vsaki knjižnici v najkrajšem času najti vsako zaželeno knjigo; res silno preprosto.

Kaj je katalog in katere vrste kataloga poznamo?

Z inventariziranjem je postala knjiga last knjižnice, vendar je ne bi mogli najti na bralčevo zahtevo. Potreben je katalog. Katalog je zbirka kataložnih listov, kataložni list pa je točen popis knjige — pisatelj, naslov, izdaja, kraj izida, založba, leto izida, število strani, število prilog — torej nekakšna osebna legitimacija knjige. Ti listi so v katalogu lahko urejeni po abecedi priimkov pisateljev ali naslovov knjig, potem govorimo o **abecedno-imenskem** katalogu. Po tem katalogu lahko strežemo bralcem, ki pridejo v knjižnico z določeno željo: Tolstoj: »Vojna in mir«. Knjižničar išče pod T — Tolstoj itd.

Za katalogiziranje so potrebne naslednje stvari: znanje dveh svetovnih jezikov in poznavanje katalogizacijskih pravil. Norma: katalogizirati 30 knjig v 7 urah.

Šele zdaj lahko dobi knjiga svojo številko — signaturo — pod katero jo postavimo na polico. Lahko jo torej posodimo človeku, ki ve, kaj želi. Kako pa postreči tistim, ki bi radi »nekaj o Alžiru«, »nekaj o železu in jeklu«, »nekaj o zgodovini Mežiške doline«? Za te abecedni katalog ne zadošča več. Potreben je nov, tako imenovani **stvarni katalog**, ki knjig ne bo več združeval po abecedi, temveč po snovi, po vsebinski pripadnosti. Od najrazličnejših vrst stvarnih katalogov se je pri nas najbolj udomačil **decimalni katalog (DK)**. Ime je dobil po tem, ker deli celotno človeško znanje na deset glavnih skupin, in sicer:

- 0 — obča dela,
- 1 — filozofija,
- 2 — verstvo,
- 3 — gospodarstvo, pravo,
- 4 — jezikoslovje,
- 5 — prirodne vede,
- 6 — uporabne vede,
- 7 — umetnost, šport,
- 8 — leposlovje,
- 9 — zgodovina, zemljepis.

To so glavne številke. Vsaka nadaljnja številka, ki jo dodamo glavni, pomeni bolj točno določeno stroko: Primer:

0 — obča dela, 02 — knjižničarstvo, 06 — društva, 069 — muzeji, 3 — družbene vede, 331'38 — sindikati itd.

Tudi za ta katalog obstojijo posebni predpisi in tabele. Katalogizator mora znati svetovne jezike in mora biti razgledan. Norma je nižja kot pri abecednem in imenskem katalogu.

Bibliografija

V dobesednem pomenu je bibliografija opis knjige, le da še bolj podroben kot pri abecedno-imenskem katalogu, sicer pa poznamo mnogo vrst najrazličnejših bibliografij. V Študijski knjižnici na Ravnah vodimo naslednje:

1. lokalno bibliografijo — pregled član- kov in razprav o koroških krajih itd., ki so izšli in ki izhajajo v dnevnem in revial- nem tisku,

2. bibliografijo o pisateljih in o njihovih delih,

3. bibliografijo strokovnih del — recen- zije itd.

Nujno potrebna bo **bibliografija koroških knjig in del o Koroški**. Prekmurci že imajo takšno stvar, Primorci tudi, le Korošci še ne.

Manjša dela

Pod manjša dela sodi delo s periodiko, to je z dnevniki, tedniki in revijami. Vsak dan jih je treba vpisovati, vsako leto pri- pravljati za vezavo. Sem sodijo najrazlič- nejše statistike, priprava razstav in skrb za propagando.

Rokopisni in fotografski oddelek

Omenili smo že, da je ena glavnih nalog vsake študijske knjižnice ta, da zbira, va- ruje in ureja leposlovne, zgodovinske in narodopisne dokumente svojega področja. Zato naj bi vsaka študijska knjižnica imela svoj rokopisni oddelek in oddelek foto- grafij. Redke rokopise, ki zadevajo do- mačo splošno, gospodarsko in literarno zgodovino, ki jih nikakor ni mogoče na- baviti, bi morale študijske knjižnice pre- fotografirati.

Tako urejena predstavljata potem roko- pisni in fotografski oddelek važen vir za znanstvenika, vsaki študijski knjižnici pa je lahko šteti le v dobro, če takšno gra- divo obdela sama.

IV. Kaj naj bi še določal zakon o knjiž- nicah?

Tako samo po sebi razumljivo se nam zdi, da ima vsak večji kraj svojo šolo, da sploh ne pomišljamo o tem, ali so šole potrebne, ali morajo učitelji dobivati za svoje delo plačo ali ne. Kakor hitro pa nanese pogovor na ljudske knjižnice in na knjižničarje, na to, da je treba kupo- vati nove knjige in da bi bilo dobro ljud- skim knjižničarjem dajati plačilo za nji- hovo delo, se to marsikomu ne zdi več tako samo po sebi razumljivo.

Menda je več kot jasno, da izobrazbe brez knjig ni. Nikoli še ni pri nas kakšna šolska reforma tako zgrabila ljudi kot zadnja. Veliko in malo, vse študira, vse se hoče čimprej in čim hitreje bolje iz- obraziti.

Prav gotovo, da so knjižničarji prvi, ki pozdravljajo to vnemo. Toda ali ne bi bilo narobe, da naj ljudski knjižničar na vasi zastoj vodi, ureja in izposoja knjige? Ali ni žalostno, če ne more postreči ljudem z novimi knjigami, temveč ima v knjižnici knjige z letnicami 1953 in to so zadnje knjige, ki so prišle v knjižnico.

To naj bi novi zakon odpravil in samo v interesu delovnega ljudstva je, če ta protislovja odpravi. Knjižnic sicer še vedno ne bo toliko kot šol, toda vsaj tem, ki

kljub težavam nekako životarijo, naj bi bila zagotovljena sredstva za uspešno delo. To in plačilo za delo knjižničarjem, ki danes po večini ljudskih knjižnic sploh ne dobivajo plač in zvišanje dohodkov knjiž- ničarjev v študijskih knjižnicah.

Ponosni smo, ko beremo in slišimo, kako se v naših podjetjih dviga povprečni za- služek. Ali pa je komu znano, kolikšna je povprečna plača knjižničarja v Študijski knjižnici na Ravnah? 16.000 — z besedo: šestnajst tisoč dinarjev.

Zakon o ljudskih knjižnicah bo predvi- doma določal, da morajo biti v središčih komun močne matične knjižnice, ki bodo skrbale za redno in dobro delo okoliških knjižnic. Zelo verjetno bo tako tudi Štu- dijska knjižnica na Ravnah dobila funk-

cijo in skrb več, čeprav že zdaj tu in tam pomaga mladi ravenški Podružnici Dru- štva bibliotekarjev Slovenije pri njenem delu.

V. Zaključek

Z letom 1961 bo ravenška študijska knjižnica začela z delom na stvarnem ka- talogu; predvidevamo, da bo do takrat abecedno-imenski zaključen. Ker so knjiž- ničarji zaradi različnih referatov, ki jih opravljajo, zelo zaposleni, je težko reči, kdaj bo stvarni katalog končan. Vsekakor nas pa potem čaka intenzivno delo z bi- bliografijami, rokopisi in fotografijami.

Dela je torej veliko in bolj prijetno bo teklo, če bomo vedeli, da imajo ljudje pravo razumevanje za to delo.

(n. r.)

Naša ljudska knjižnica od 700 na 6000 knjig

Poleg Študijske knjižnice z vrednostjo in prednostjo 40.000 knjig za prosvetni in kulturni plus vse dežele ter poleg Stro- kovne knjižnice v tovarni deluje na Rav- nah še Ljudska knjižnica DPD Svobode. Že od nekdaj je Svoboda v Guštanju prednjačila s knjižnično agilnostjo, potem pa so razmere vse stisnile. Po vojni tudi ni takoj hitro šlo — bile so pač še težave.

Bolj živo so vse skupaj upostavili šele nekako pred 10 leti. Takrat je bilo na raz- pologo že kakih 700 knjig. Od takrat na- prej pa teče stvar razveseljivo naprej in zmerom bliže služi.

Danes ima knjižnica že nad 6000 knjig, od tega nad 2000 imenitno vezanih — ohranjenih. Letno obiščejo knjige nad 15 bralcev. Knjižnica je namreč organizirala tudi potujočo prakso. V Kotlje gredo, na Leše, v Šentanel, na Holmec. Povsod so dobrodošli.

Nedavno je dobila knjižnica tudi pri- merne — pravzaprav zelo ustrezajoče pro- store in je vse skupaj tudi po videzu lepo, kulturno.

Za vsestranski razvoj knjižnice ima od vseh priznane zasluge tov. Jožko Her- man. Predvsem njegova skrb in njegov razgled sta jo dvignila na tako vsebino in na tako poslovanje. Ko smo ga vprašali, kaj Ravenčani oziroma okoličani največ berejo, je rekel, da se navedbe tov. Vinka Trinkausa v reviji »Sodobna pota«, šte- v. 5 letos kar skladajo tudi za nas. Posebej pa je omenil še zanimanje za knjige, ki jih je začela izdajati zadnje čase založba »Bo- rec«.

Knjižnica posluje zaenkrat vsak pone- deljek in vsak četrtek od 16. do 19. ure v Partizanski ulici, kjer pomagata dve pridni in skrbni dekleti.

Prijatelj navet

A: Priložnost imam, da se poročim z bogato nevesto, toda ni mi čisto pri srcu... medtem pa poznam revno deklico, ki jo res ljubim. Kaj mi svetujete?

B: Ti vseeno poslušaj srce, meni pa daj naslov one druge...



Prav za praznik naše delavske samouprave so nas obiskali predstavniki najbolj oddaljene naše pokrajine — Ohrida: predsednik okraja, njihov okrajni sekretar ZK ter župani tistih občin. Bili so gostje naše občine in jih je predsednik Ivan Hercog (na desni) povabil tudi v tovarno. Tisti dan so videli sicer manj dela, zato pa več radosti in ponosa na uspehe skup- nega prizadevanja bratov od Pece do Ohrida. Fužine je tolmačil B. Homovec.

Prof. Stanko Kotnik:

Dragoceni prijatelj

Naš list in šola — ob desetletnici

Prideš od drugod in si tujec, ki nič ne veš o življenju tod pa o ljudeh in navadah in zgodovini ter razvoju skozi desetletja in stoletja.

Dvakrat hudo, če si učitelj, ki ti življenje in vest in učni načrt nalagajo, da vse to zaživi tudi pri pouku, da ne bi mladi rod rasel brez pravih korenin in opore v negotovo smer. Zakaj čvrsta ukoreninjenost v domačih tleh z dobrim poznanjem preteklosti in muk polne poti k napredku je osnova in porok za pravilnejše in zavestnejše in globlje razumevanje prizadevanj z uspehi pa tudi neuspehi sedanjosti ter postavitev nalog in določitev poti za prihodnost ob svetlem kašipotu naše nove družbe: lepo, polno življenje za slehernega delavnega člana naše skupnosti.

Poklicno poslanstvo ti nalaga odgovorno nalogo, ki je ni zmeraj tako lahko zadovoljivo rešiti. Seveda boš odprl oči in ušesa in usmeril korak med ljudi in v deželo, vendar tudi to še ne bo vedno dovolj. Kaj torej storiti?

Lepega dne pa odkriješ, da je nekje ljubezniv in zvest prijatelj, ki ti bo lahko dragocen svetovalec in vodnik na še malo poznani poti. Res ni prav lahko priti do njega, a če se potrudiš, se gotovo dobita. Najbolje, da povprašaš zanj kar v kateri naših knjižnic. Ime mu je KOROŠKI FUŽINAR.

Da, Koroški fužinar — svojevrstna zakladnica in dragotina. Česa vse ti ne nudi!

Zeliš morebiti povest o pehanju naših davnih dedov v teh krajih? Odpri list in bral jo boš, bral v mnogih poglavjih, kako jim ni bilo lahko, tem garačem na zemlji in pod njo, »od šestih zjutra do sedmih zvečer« in še delj.

Hočeš slediti, kako je v teh izmučenih telesih vzknila in počasi zorela revolucionarna misel, dokler ni zajela in prekvasila množic ter jih razviharila v narodno in socialno prebujenje? Odpri list in zvedel boš — popisano najlepše in najzvesteje.

Te zanima vestno izmerjeni utrip današnjega časa, da bi primerjal zdravje in rast dežele? Na prvih straneh boš našel vse to, sijajno prikazano in izčrpno razčlenjeno.

Pa prosveta, kultura (rast gimnazije, knjižnice, delavskega muzeja...), zdravstvo, šport, razvedrilo, veliki ljudje in dogodki naših krajev in še in še — samo najdi si miren kotiček in prosto urico pa se predaj čaru domačnosti besede, ki ti bo na vse dala odgovor. Odgovor v preprosti pripovedi in zgovorni sliki, samo prislusniti je treba.

Cele skladišča časopisja se včasih shranjujejo, vendar skoraj velja, da je za nas naš list najpomembnejši. Potrebuješ podatke ali slike iz naše doline — kje jih boš dobil? Kar boš našel drugod, bo dostikrat treba gledati skozi drobnogled, tu pa je vse lepo zbrano in popisano. Se zadosti zavedamo te prednosti?

Res bi si kdaj želeli še to in ono, zlasti

več in poljudno iz tekočega življenja v komuni, podrobnosti o družbenem planu, o uspehih in težavah, novih pridobitvah in napravah, namenjenih skupnosti, pa drugo, in lepa dolžnost ljudi, ki so s tem natančno seznanjeni, je, da to v privlačni obliki posredujejo občanom.

Toda tudi to, kar je že, v celoti potrjuje zapisano ugotovitev: neslutena rast v tako kratki dobi! Kje bi bila primernejše prikazana in upodobljena kot ravno v našem listu?

Drugod izdajajo zbornike in albume o svojih krajih — mi imamo Fužinarja, ki nam je za zdaj zbornik in album in dragocena zakladnica gradiva za veliko delo prihodnosti — monografijo naše doline. Zato naša prisrčna zahvala in dolg sodelavcem in uredniku in ne nazadnje naši

železarni, ki nosi veliko breme, pri tem pa ne stavi plotov ozko ob tovarniškem svetu, marveč uvidevno in daljnovidno odpira vrata navzven. Škoda le, da ni zaobjeta dolina v celoti ob pomoči in sodelovanju celote!

Koder koli sem hodil, povsod sem se prepričal, kako naši ljudje cenijo svoj list in so zavzeto ponosni nanj — pa naj so bili to delavci kje blizu ali kmetje v najbolj oddaljenem kotu. Sam sem spoznal za čisto resnico, da ga »rada bere in shranjuje vsa dežela od Ojstrice do Tople«, kvečjemu bi meje lahko še razširil.

Deset letnikov Koroškega fužinarja! Zajetne, častitljive knjige. Zmeraj čakajo — povečini izposojene, ker jih, žal, ni več dobiti — v spodnji polici moje priročne knjižnice, da so ob novem vprašanju brž na voljo. In potem ni več tako težko govoriti o preteklosti in sedanjosti teh krajev pa o razvoju in napredku in socializmu. In domišljam si, da je v vedoželjnih glavicah ob tem marsikak pojem dobil pravilnejšo in bistrejšo in bolj domačo podobo.

»Občudovala sem moj rojstni kraj...«



To so tisti pušeljci

Tako pismo smo prejeli.

Spoštovano uredništvo »Koroškega fužinarja«!

Priloženo vam pošiljam sliko starih fužinskih delavcev in jo dajem na razpolago s prošnjo, da jo po uporabi odstopite v ravenški muzej.

To je bilo leta 1913 — fantje, ki so šli na vojaški pregled (k naboru). Vrtnar je imel veliko dela, da je napravil pušeljce, ker je hotela vsaka deklina oskrbeti za svojega fanta čim večji in tem lepši šopek — najbolj pa kar do pasu, kakor se vidi na sliki.

Od leve proti desni so:

v prvi vrsti: Poldi Leš, Nedved, Polenik in Poldi Stopar;

v drugi vrsti: Jožef Dretnik (po domače Zmolak) Ivan Podojstršek, Pušnik, Močivnik, Ivan Lopan (po domače Blajmižev Anzi), Franc Kokal (po domače Lampretov Franci), Ernest Čas ter mojstrov sin Peter Mihelač;

v tretji vrsti: prvi nepoznan, Hanzi Bauer, Rudi Selič, Henrik Kraiger, Mini Mezner, Vincenc Rudolf (po domače Cencel Štemper) in Alojz Kokal.

Letos sem bila tudi na dopustu na Ravnah, da vidim zopet moj ljubljani rojstni kraj. Kakor zmerom, me je peljala pot zopet v muzej. Prijazni vodnik mi je ponosno pokazal še dimnico, ki je pred dvema letoma še ni bilo. Delavci so prav tedaj delali krov nad lesenim kladivom-repačem, pripeljanim z Mute.

Visoko cenim veliki trud, da se ohrani starinska zanimivost za ogled potomcem. Občudovala sem moj rojstni kraj in primerjala fužino pred 50. leti, ko smo otroci bosi ali v ceklach nosili fužinarjem jesti na delo. Neverjetno — in danes ponosne Ravnne, mogočni nebotičniki, krasno naselje, lepa mladina — ti biser koroške Slovenije, pozdravljam te iz Avstrije

A. K., Graz

(pripis in pripomba stran 29)

ŠIROKA ŠPORTNA DEJAVNOST RAVEN

Ravenska športna dejavnost se iz leta v leto vedno bolj širi, zajema vedno več mladine, utrjuje klube in sekcije. Vidi se, da je ta rast športne dejavnosti, ki je tesno v skladu z izgradnjo kraja, rast in izživljanje naše mladine. Tiste mladine, ki jo danes ponekod kritizirajo, češ da nič ne dela, tiste mladine, ki na športnem polju dokazuje, da dela, da se izživlja, da je nosilec športne dejavnosti kraja, da je v ŠD Fužinar našla poprišče svojega dela. Če tega kje drugje ni, se moramo najprej vprašati, ali je za to kriva mladina ali pa tisti, ki jo kritizirajo?

Danes ne moremo več pisati o klubih, ki so drug od drugega več vredni, kot smo to lahko zapisali pred leti, ko smo smučarski in odbojarski klub videli nekje zgoraj, drugi klubi pa so capljali nekje zadaj. Danes pri Fužinarju v glavnem ni razlike med smučarskim, odbojarskim, rokometnim, namiznoteniškim in nogometnim klubom. Da, celo kegljači ne zastajajo. Ko bosta imela boljše pogoje za vadbo še plavanje in lahkootletika, bomo tudi o teh dveh panogah več pisali. V vseh teh klubih in sekcijah vodi in tekmuje — mladina.

Ravne niso znane širom po naši domovini samo po našem jeklu, znane so tudi po odličnih športnikih-mladincih.

Rokometni klub

V vrstah rokometnega kluba najdemo člansko, mladinsko, pionirsko in žensko ekipo, kar jasno priča o širokem razmahu te zvrsti športa na Ravnah. V teh ekipah je preko 60 mladih športnikov, ki pridno vadijo.

Članska ekipa je najboljša, saj v jesenskem delu prvenstva mariborske podzveze zanesljivo vodi na lestvici in to brez izgubljenih tekme. V tej podzvezi igra sedem najboljših moštev mariborskega okraja. V isti ligi igrajo tudi ženske in mladinci, ki z ozirom na neizkušenost še niso dosegli enakega uspeha kot člani, vendar se v ligi kar dobro držijo v sredini lestvice. Pionirji še niso vključeni v prvenstveno tekmovanje, vendar je teh največ in že to je jamstvo, da se bo ta panoga športa iz leta v leto še bolj razvijala.

Aktualno vprašanje pri rokometnem klubu je vprašanje treninga preko zimskih mesecev, ko na prostem ne bo več mogoče trenirati, telovadnica TVD Partizan pa je daleč premajhna, da bi zadostila vsem potrebam po zimskem treningu naših športnikov.

PS. Prosim uredništvo, da moje napake oprostite; nimam slovenskih šol in znam samo toliko, kar me je oče doma naučil. Prosim tudi, ako boste objavili sliko v »Fužinarju«, za en zvezek (izvod).

S spoštovanjem itd.

Zanimivo in toplo pismo smo objavili v celoti. Niti ni bilo treba kaj oprasčati oziroma popravljati slovenščine, za kar rojakinji le čestitamo.

Vabimo srčno rojakinjo, ko bo spet hodila tod, da se oglasi tudi na uredništvu, da bi zapisali še kak spomin.

Tekmovanja v spomladanskem delu torej športniki ne bodo pričakali dobro vibrirani in natenirani, vendar upamo, da bosta srčnost in borbenost nadoknadila pomanjkanje treninga in želeti je, da se uresniči objektivna želja ravenških rokometišev, da prebijejo »zvočni zid« in se preko kvalifikacij plasirajo v republiško ligo.

Nogometni klub

Tudi tu so pionirji najštevilnejši, kar 40 jih je. Na drugem mestu so mladinci, kjer je preko 20 igralcev, članov pa je 18. Kar lepo število — 78 — članov poleg odbora. To zgovorno priča, da se je ravenški nogomet le rešil nevarnih vod in si postavil za prvo in najvažnejšo nalogo, vzgojiti dovolj dobrih mlajših igralcev.

Člani in mladinci igrajo v I. razredu mariborske podzveze, medtem ko se pionirji udeležujejo tekmovanj koroške skupine. Po rezultatih so sedaj najboljši mladinci, ki še niso izgubili nobenega srečanja, na drugem mestu so pionirji, ki tudi še niso utrpeli poraza, vendar so enkrat igrali neodločeno, sledijo pa člani, ki se v svoji skupini potegujejo za drugo mesto na tabeli.

Kvaliteta članskega moštva se je res zelo dvignila, o čemer pričajo lepe zmage, ki smo jim bili sami priča. Take tekme je res z veseljem gledati. Ne smemo pozabiti napisati, da imajo člani v svojem tekmovanju najbolj ostro konkurenco, zlasti sedaj, ko se je razformiral mariborski »Branik« in so iz teh dobrih igralcev v pretežni meri naredili mariborski »Kovinar«, ki je seveda brez konkurence v tej ligi. Drugo mesto bi bil zelo lep uspeh za naše nogometaše.

Težave nogometnega kluba se bodo prav tako začele sedaj v zimskih mesecih, ker ne bodo mogli v redu trenirati, saj smo že prej navedli, da naša telovadnica pač ne more zadostiti vsem potrebam.

So pa še druge težave, o katerih bi bilo zelo prav razpravljati na merodajnih mestih. Gre namreč za same treninge. Več igralcev dela na dve ali celo na tri izmene in je redni trening teh igralcev onemogočen. Mišljenja smo, da bi se z malo dobre volje dala tudi ta zapreka odstraniti. Tu ne gre samo za nogometaše, ampak tudi za športnike drugih panog.

Nogometni klub je bil do nedavnega trn v peti vsem, ki ljubijo pravi šport. Sedanje vodstvo pa je pokazalo zelo zdrave, mogoče najbolj zdrave ukrepe v vseh panogah našega društva in prav je, da ga merodajni organi podprejo in mu pomagajo.

Rezultati občutnega preokreta na bolje v tej panogi športa se kažejo na igrišču, pa če gledate pionirje, mladince ali člane. Tako delo ob pravilni podpori lahko v bližnji bodočnosti uresniči 15-letno željo — tekmovanje v republiški ligi.

Odbojarski klub

Zelo nerodno je v tem času pisati o odbojkarjih, ko se naše prvo moštvo poteguje za vstop v I. zvezno ligo v Sarajevu. Po lepih zmagah v svoji skupini so si

skupaj s Hočami priborili pravico sodelovanja na republiškem izločilnem turnirju, ki je bil pred kratkim na Ravnah in na katerega sta prišli še moštvi Novega mesta in Jesenic. Fužinar je na tem turnirju zaigral zelo dobro in borbeno ter premagal vsa tri moštva. Kako bo sedaj na kvalifikacijah, pa bomo tako kmalu zvedeli. Prav prijetno bomo vsekakor presenečeni, če bodo naši najboljši odbojkarji zopet igrali v najvišjem tekmovanju — v I. zvezni ligi. Vendar se ne smemo preveč čuditi, če tega ne bo. Zato pa ne bi mogli kriviti posameznega moštva, ampak predvsem sistem tekmovanja v Sloveniji. Tekmovanje samo je namreč zelo negativno za dobra moštva. Najprej se igra v podzvezi. Dva prvoplasirana iz obeh podzvez igrata potem izločilni turnir. Prva dva iz tega turnirja pa imata pravico nastopati na kvalifikaciji za zvezno ligo. Če se torej tako moštvo plasira v zvezno ligo, je napravilo skok iz podzveze v I. zvezno ligo, kar seveda ni prav in so taka moštva, če že pridejo v zvezno ligo, kvalitetno pod nivojem zvezne lige.

Veliko bolj pripravna bi bila enotna republiška liga, ker bi bilo tako kvalitetno piljenje izdatnejše, prvi in drugi pa bi potem igrala kvalifikacijo za I. zvezno ligo.

Enako je pri mladincih. Ti trenirajo celo leto doma, potem pa se enkrat sestanejo na republiškem, drugič pa na državnem prvenstvu. Rutine pa ni mogoče dobiti samo na treningih in tudi kvaliteta pri takem načinu tekmovanja opada. Tudi tu bi bila veliko bolj na mestu enotna republiška liga.

Članice Fužinarja sedaj ne tekmujejo v nobeni ligi, bodo pa pod vodstvom trenerja Pipana zopet nared do spomladi in takrat se bodo zopet vključile v tekmovanje.

Odbojarski klub ima danes 22 aktivnih članov, 14 mladincev in 12 članic.

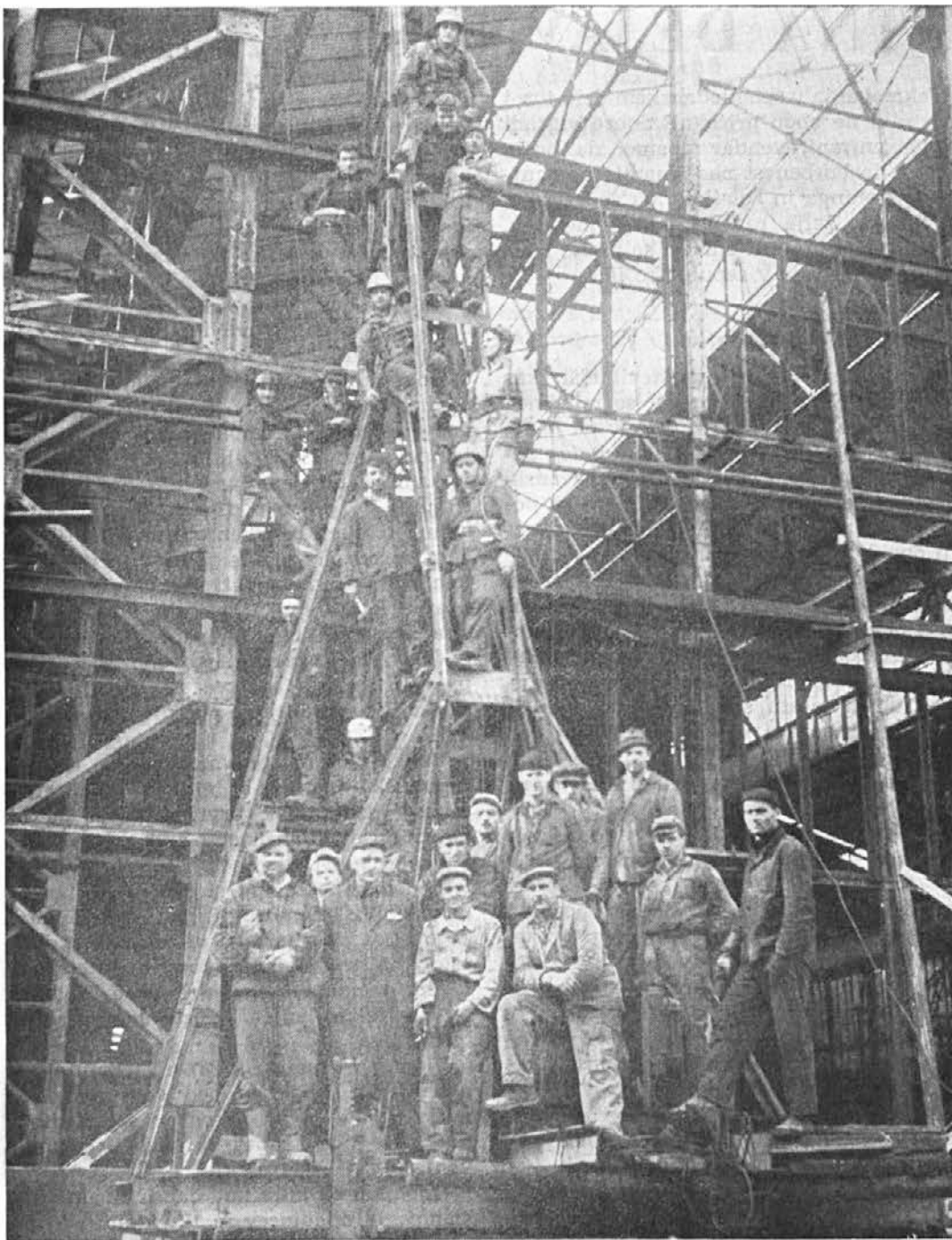
Namiznoteniški klub

V tem klubu je delo orientirano takó samo na mlade tekmovalce, saj imamo tam praktično samo tri člane in eno članico, medtem ko je pionirjev, pionirk, mladincev in mladink preko 40.

Sedaj se veliko dela z najmlajšimi, ki bodo morali v kratkem v mladinskih disciplinah zamenjati obe mladinski vrsti, ki sta dosegli z osvojitvijo državnih prvenstev svoj največji možni uspeh. Teh mladih igralcev, ki bodo lahko zamenjali svoje prednike, je v klubu dovolj, vendar pa bo potrebno še veliko dela, predvsem pa če bodo hoteli doseči kvaliteto in rezultate samopremagovanja in vztrajnosti, tate svojih vzornikov.

V tem klubu se lahko pohvalijo, da imajo zastopane pač vse vrste, kar je pohvalno, terja pa tudi veliko načrtnega dela. Zadnje čase pa pri namiznem tenisu o načrtnem delu ni govora. Sicer se je v septembru ta stvar popravila, ko so se začeli redni treningi, vendar pa še ni stekla, kot je potrebno.

Objektivne težave so predvsem zaradi dopoldanskega in popoldanskega pouka, predvsem pa zaradi neodgovarjajočih pro-



Tako so rekli (glej pod prejšnjo sliko montažne skupine), zato smo s trdom in muko le spravili pred aparat tudi vse sodelavce naše montažne garde. Raje delajo kot pa se slikajo. Taki pogledi so zmerom zanimivi — z višin so — metrskih in ustvarjalnih.

storov v baraki. Baraka bi se morala vsaj za silo popraviti, ker bo drugače trening pozimi nemogoč.

Namiznoteniška zveza Jugoslavije je pred kratkim objavila v svojem glasilu ranglisto najboljših igralcev Jugoslavije za sezono 1959/60 in prav je, da seznanimo naše bralce, da v teh ranglistah naši tekmovalci zelo visoko »kotirajo«. Najboljši je Jamšek, ki suvereno zaseda prvo mesto pri mladincih, Grabner pa je četrti. Petračeva je pri mladinkah druga, pri članicah pa peta, Vavčeta je pri članicah šesta, Krajgerjeva pa pri mladinkah tretja.

Zelo lepi uspehi teh igralcev nalagajo tudi odgovornost za bodoče, zato bo treba pač s strani igralcev in funkcionarjev še veliko dela in samopremagovanja, da ti uspehi ne bodo čez noč splahneli.

Velikega zaupanja je deležna naša Petračeva, ki zastopa ob času pisanja barve Jugoslavije na mednarodnem prvenstvu Avstrije na Dunaju.

Plavalna sekcija

V plavalni sekciji je vključenih 35 mladih plavalcev, ki sicer vadijo, vendar razvoj plavalnega športa na Ravnah ne more naprej in to samo iz objektivnih razlogov.

Zamislimo si samo, kakšna so naša polletja in kakšen je naš plavalni bazen. Polletje je zelo kratko, z vodo pa je tako: če je čista, je premrzla, če je toplejša, je »godlja«. Poleg tega je pa tu še ta nevšečnost, da v posebno vročih dneh tudi v bazenu ni prostora niti za kopanje, kaj šele za treniranje. Kljub temu plavalci vadijo in tudi tekmujejo. Imeli so tudi dvoboje z Velenjčani, od katerih so boljši, drugih pa v bližini ni in tudi tekmovalci ne morejo.

Mišljenja smo, da so Ravne kraj, kjer bi se moralo resno pristopiti k ureditvi tega vprašanja ne samo za plavalce-tekmovalce ampak tudi za prebivalstvo Raven, ki si tudi želi kulturnega kopanja. Napeljava tople vode v primeren bazen bi rešila ta problem in plavalci bi skupaj z ostalimi prebivalci bili za to delo samo hvaležni.

Lahkoatletska sekcija

Iz pogovora s tov. Cesarjem smo izvedeli, da ima nekaj dobrih talentov, na splošno pa pravi, da o lahkoatletiki ni vredno govoriti oziroma pisati, dokler ne bo stadiona. Razveseljivo pa je, da je za to panogo športa veliko zanimanje, stadion pa tudi ni več daleč od dovršitve.

Zastopali smo mišljenja, da se lahkoatletika tudi v teh pogojih da gojiti, če se koristi prostor v parku, pa kmalu izvedeli, da nimamo prav. Tov. Cesar nam je namreč dejal, da se je zadnjič pri treningu na terenu, ki ga vsi »priporočajo«, zgodila mala nezgoda — zvin noge. Takih nesreč je lahko še več na neprimernem oziroma sedanjem tekašišču. Tudi druge discipline lahkoatletike se ne morejo prav gojiti. Metati kopje v parku, kjer je vedno dovolj mladine, je skrajno nevarno in nedopustno. Še več takih argumentov je, ki pričajo o nujni dovršitvi stadiona.

Stadion je nujen, to je brez dvoma. O lahkoatletiki pa takrat več.

Kegljaški klub

O kegljaških zadnje čase pogosto slišimo in so novice razveseljive. Kegljaški klub ima v svojih vrstah moško in žensko ekipo, poleg tega kegljajo še invalidi, obrtniki in gozdarji. Skupno bi lahko rekli, da organizirano keglja preko 80 pripadnikov te vrste športa na Ravnah. Razumljivo je, da je dvostezno kegljišče za vse te potrebe premalo in najbolj goreča in seveda tudi upravičena želja vseh kegljačev je, da se uredi štiristezno kegljišče.

Člansko moštvo se na okrajnem tekmovanju ravno sedaj poteguje za vstop v republiško tekmovanje, vendar je spričo zelo hude konkurence 16 moštev tvegano reči, ali jim bo to uspelo ali ne. Pripomniti namreč moramo, da je ta podzveza v naši republiki najmočnejša.

Na žensko ekipo pa posebej pazijo in jo trenirajo za tekmovanja, ki se bodo začela v decembru. Ženska ekipa se je namreč do sedaj pokazala izredno dobra, saj je na zadnjem zveznem tekmovanju dosegla zelo dobro 5. mesto.

Kegljaški klub ima zelo homogena moštva bodisi pri ženskah ali pri moških, saj bodo le izbirna tekmovanja doma odločala o sestavi ekipe.

Ta zvrst športa brez prave športne tradicije si naglo utira pot navzgor, tako kvaliteto, organizacijsko in številčno, zato je treba delo kluba samo pohvaliti in želeči, da bodo dobro začrtano delo tako naprej nadaljevali.

Smučarski klub

Pri smučarskem klubu se opaža, da mlajši tekmovalci vedno bolj silijo v ospredje in da skoraj ni več članov. Pri mladih se pozna načrtna vzgoja in zato niti ni čudno, da so si priborili mesto pod vrhom.

Tekači so ostali praktično brez članov, saj so ti prevzeli trening mlajših tekmovalcev, ki se zelo dobro pripravljajo za zimo. Razveseljivo je, da bomo v tekaških vrstah zasledili na predstojenih tekmovanjih tudi predstavnice nežnega spola. Da bi tekači čimprej prišli na sneg oziroma

lahko sneg v višjih legah koristili, bi bilo potrebno, da se koča na Naravških ledinah, ki je last mežiškega rudnika in je neoskrbovana, preda v oskrbo planinskemu društvu, da bi se ta lahko koristila kot zavetišče po treningih in tekaških tekmah manjšega značaja. V okolici koče bi se lahko naredila tekaška proga, ki bi v pozne jeseni in spomladi koristila za uspešen trening naših tekačev. Mladi tekači se letos zelo skrbno pripravljajo, tako da lahko z njimi resno računamo tudi na zveznih prireditvah.

Alpinci imajo v svojih vrstah nekaj članov, dve mladinki in seveda večino mladincev. Tudi ti se resno pripravljajo na zimo in imajo za seboj že precej »suhaga« treninga. Sedaj čakajo samo še na sneg, saj je tudi drugače vse pripravljeno. Training se bo lahko vršil ob žičnici pri Ošvenu, prav tako pa bosta pripravljena tudi proga in koča na Lužah za nedeljske treninge. Tekmovalci sami so tudi pridno delali na standardni smučarski progi, da bo tudi na kritičnem odseku pri Kozjem hrbtu za prvo silo prehodna. Pri tem so naredili preko 200 udarniških ur.

Skakalci skupaj z alpskimi tekmovalci pridno trenirajo, vendar tu ni vse v redu, ker nimajo pravega kapetana, ki bi se res posvetil delu z njimi. Sedaj vodi to delo sam tekmovalec Videršnik.

Brž ko bo zapadel sneg, se bodo skakalci skupaj z alpinci podali najprej na alpsko smučanje, potem pa šele na skakalnico.

Aktivnih tekmovalcev šteje smučarski klub okrog 35. Že te tekmovalce težko vzdržuje z opremo, ki je zelo draga, zato tudi ne more vključiti v načrtno vadbo prav vse mladine, ki smuča. Te pa je izredno veliko in prav od tu se zbirajo talenti — bodoči tekmovalci.

Smučarskih prireditev v večjem obsegu v letošnji sezoni na Ravnah najbrž ne bo, predvidena pa so klubska, podzvezna in tudi meddruštvena tekmovanja.

O smučarjih na splošno bomo v prihodnji številki napisali več.

Povedali smo o vsaki panogi nekaj. Razumljivo je, da je tu toliko gradiva, da še zdaleč nismo zajeli vsega, zato naj se posamezni tekmovalci in funkcionarji nikar ne jezijo, če ravno o »njihovi« panogi nismo več napisali.

Povedati še moramo, da se je športna dejavnost ŠD Fužinar razširila med sodelavce Železarne Ravne v dokaj široki osnovi. Če samo povemo, da je na medobratnih tekmah v nogometu tekmovalo 28 moštev ali ca. 360 neregistriranih igralcev, ali preko 400 kegljačev, da so sode-



Vodja montaže, Jože Tevž pa je sliko želel za spomin, a objavi v listu nasprotuje. »Namesto moje objavite one sodelavcev ter zapišite Drago Meh, Vinko Merc, Vinko Novak...« tako je našteval naprej do štiriindvajset imen svojih ljudi. »Napravimo to, kar napravimo vsi...« In veliko so že napravili po teh fužinah: generatorji, strojne potisne peči, žarilna postrojenja, mehanizacije, postrojenja v jeklarni itd. Pravkar so končali lepo novo halo kovačnice, na vrsti je nova jeklolivarna. Včasih so bile take montaže domena specialnih firm, danes je taka specialnost tudi na Ravnah. Tevžev značaj in njegova komanda sta vztrajno delo in preudarnost. To vztrajno delo in ta pozornost na vse sta storili velike gradnje tudi — brez nesreč.

lavci Železarne Ravne tekmovali tudi v lahkootletiki in da bodo tekmovali tudi še v smučanju in namiznem tenisu itd., potem res lahko trdimo, da je šport na Ravnah zelo razvit in da je to športno dejavnost potrebno tudi v bodoče pravilno podpirati.

In če se na kraju povrnemo na našo mladino in poleg že navedenega še povemo, da je ta mladina naredila precej udarniških ur pri izgradnji stadiona, potem moramo prav vsi ugotoviti, da ta mladina le dela. J. Š.

ali oni obliki posledice nezadostne oziroma nepravilne prehrane. Najmočnejše se hranijo na svetu menda Irci, saj vsebujejo njihovi dnevni obroki povprečno 3150 kalorij. Na drugem mestu so Američani s 3100 kalorijami dnevno, Indijci so povprečno že komaj na 1890 kalorijah itd.

Optimisti sicer tolažijo, da je v svetovnem merilu dovolj možnosti za večjo proizvodnjo in pravilnejšo delitev zalog hrane, a le za neki čas, kajti nobeno naprežanje ne bo zaleгло, če se bodo ljudje hitreje in huje množili, kot pa je možno kaj oskrbeti.

Ne bo mogoče mimo, neke alge itd. oziroma »polivinil«-hrana bo morala vskočiti. Že sedaj je v zraku taka slutnja. Tudi ob otvoritvi preurejenih prostorov ljubljanskega »Daj-dama« je nekemu ušlo, da so zmanjšali šte-

vilo sedežev, predstavnikov inštalacije za klasično prehrano (kup prate in solate) ter povečali prostore stojišč ob pultih za množično in hitro jemanje ekspres hranil (kar lahko požreš mimogrede). Saj res, gostinska obrt se nekam hitro prilagaja za ta čas — že sedaj ti postrežejo z golažem kar bolj na pokrovki. Klasična hrana se draži!

Vprašanje je, ali bodo ljudje prišli k pameti ali pa bo moralo enemu napenjanju slediti takoj drugo napenjanje, kajti vse storitve pridnih ljudi bodo sproti porabile množice novih pridnih ljudi. Toda tu žal ne gre toliko za pridnost, temveč za število prirastka ljudi na svetu preko možnosti.

Meja je odprta

pa se spodobi, da na meji o tem nekaj rečemo

Prvi jo je odprl medved, ki je trgal drobnico tako na naši kot na avstrijski strani Pece. Do razlik mu ni bilo.

Sedaj je torej odprta — praktično za vse, ki želijo malo sem in malo tje. »Slovenski vestnik« z dne 2. IX. 1960 je o tem obširno povedal, pa še zemljevid je objavil, da veš, do kam smeš. Tudi naši časopisi so pisali o tem, da je zadeva zadosti znana.

Če se meje odpirajo in kjer se meje odpirajo oziroma po pameti urejajo, tam je zmerom vse ali vsaj večinoma vse v redu. Pametni ljudje se domenijo, pa gre po človeško. Tam, kjer so meje nestrpno zaprte, znači, da pameti še ni. Najbolje bo takrat, ko nekega zakoličenja sploh ne bo treba, temveč bosta samo še pamet in poštenje.

Mi torej ukrepu samo čestitamo do vseh postavk, ki jih domovina tako pametno in častno ureja.

Vseeno pa imamo do odprtja meje še svoje predloge oziroma zahteve, in sicer:

1. Idi čez mejo, če imaš dovoljenje, kakor te nosi želja.

2. Pridi k nam, ko imaš papir, kdor si želiš.

3. Toda ti ali oni, čeprav imata papir, nimata pa v redu srca, nikar ne hodita čez mejo. Niti sem niti tje, kajti meja je po naše odprta za dobre ljudi, ki bi jim lahko spregledali celo papir, medtem ko falotje ne smejo čez mejo, pa če imajo še take papirje.

4. Gostinska podjetja naj odprtja meje ne izrabijo in naj zategadelj ne podražijo golaža pa tudi ne zmanjšajo porcije.

To so ti naši predlogi. Sicer pa želimo čimveč prometa sem in tje, dokler in kolikor je v redu srce.

VSAK DAN NOV MARIBOR

Dnevno naraste človeštvo skoro za 90.000 ljudi — ali vsak dan nov Maribor. Toliko je treba torej vsak dan več vseh takih stvari, da so sita usta in zadovoljna srca za prirastek.

Ljudje pa se v pogledu preskrbe še ne ustrašijo. Sedaj je namreč obdelane le okoli 10% zemeljske površine, obdelati pa je mogoče 30%. Križ bo verjetno nastal šele, ko bo obdelanih tudi tistih dvakrat več odstotkov zemeljske površine, ljudje pa se bodo vseeno množili naprej.

Izdaja: upravni odbor Železarne Ravne — Urejuje uredniški odbor — Tiska: Mariborska tiskarna v Mariboru — Odgovorni urednik: Avgust Kuhar

POLIVINIL GOLAŽ

Biolog James Bonner je na nedavnem znanstvenem zborovanju v Washingtonu ugotovil, da bo pri sedanjem tempu razmnoževanja prebivalstva že čez sedem sto let na Zemlji toliko ljudi, da bodo komaj še stali tesno drug ob drugem in še sesti ne bodo več mogli.

Zdaj se rodi vsako sekundo po en otrok na svetu. V zvezi s prehrano je mož dejal, da bi bilo treba to brzino razmnoževanja nekoliko dušiti in to zlasti v deželah, kjer je gospodarska beda in lakota. Generalni direktor Organizacije Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo, dr. Sen, je povedal, da čuti več kot polovica svetovnega prebivalstva v tej

Sreča v nesreči

in njen šoferski jubilej

Če izvajamo intervencije ob porodih, ko gre za »srečne dogodke«, bi smeli našo (ali katero koli) reševalno postajo v Suhi res tako nazvati. Zaradi nesreč je tu, da bi bile čimbolj omiljene, ob vsaki taki



Franc Pačnik
z okoli 21.000 reševalnimi vožnjami

nesreči jo prvo kličemo — njen hitri nastop je za prizadetega dobesedna sreča v nesreči.

Toda ne gre za naziv. Tam spet nekaj kopljejo pa smo se zanimali in obenem zvedeli še za tak jubilej.

Stanovanja bodo še dogradili, da bodo vsi vozniki-reševalci pri postaji, upostavili ustreznejšo dežurno sobo, uredili sanitarije in skladišče. Pri reševalni postaji gre vse hitro in je tako začela tudi ta gradnja. Vreme pa je le toliko zadržalo, da so prišli z zgradbo komaj pod streho in bo dokončana šele nekam na vigred.

Popisa novogradnje torej ne bo. Upravniku E. Wlodygi pa smo vseeno zastavili namenoma dve zasoljeni vprašanji:

Spet gradite. Je pač več ljudi in več potreb. Kaj mislite, ko bo enkrat toliko ljudi in toliko teh potreb, da prostor vse doline ne bo več zadostoval niti za samo reševalno postajo — kam se boste potem širili?

Drugo vprašanje je bilo bolj prijemljivo: ali ne bi bilo bolje, če bi ostala vsaj reševalna podpostaja v Črni, namesto da ste vse skupaj sem preselili. V Črno je le 20 km, velika delavnost je tam čisto blizu in nazadnje je Črna še nekaka gorsko-reševalna dolžnost oziroma zadosti pomemben turistični kraj.

Ne da bi agilni upravnik že kdaj ostal dolžan odgovora, le zediniti se nismo mogli. K reševalni postaji se bomo v tem smislu vrnili, ko bodo odprli nove prostore, ko bomo z njo praznovali, pa raje tedaj odgovorili tudi na gornje pikrosti.

Upravnik pa nas je opozoril na jubilej zvestobe in izkušenj prvega šoferja nji-

hove ustanove, Franca Pačnika, zato smo se bližje pogovorili z njim.

Na taka vprašanja nam je takole povedal:

Na reševalno postajo sem prišel leta 1950. Za to službo sem se odločil, ker me je vseeno veselila, medtem ko so mi bili tovarnjaki z ozirom na želodčno bolezen pretežki. Takrat smo imeli star Ford s približno 95.000 km, ki nam ga je dalo takratno ministrstvo za zdravstvo v Ljubljani. Delal in popravljaj sem v tovarni največ ponoči. Vsi so mi radi pomagali. Bil sem skraja kar sam na terenu za vso dolino.

Leta 1952 je oskrbela Železarna Ravne nov avto — VW. Garaža je bila tista stara na prostoru, kjer je sedaj Metalurška šola. Vse skupaj mrzlo, da sem moral avtomobil pozimi redno izprazniti, kar je krnilo pripravljenost. Bil sem še vedno sam, stanoval pa sem na Plešivčnikovem — za klicanje zadosti od rok. Včasih sem bil kar na cesti tudi po več dni. Ko sem prišel domov, me je žena goje čakala z naročilom nove »fure«.

Stvar pa se je zmerom bolj popravljala. Leta 1954 je prišel tovariš Toni, dodatni šofer. Z dograditvijo Zdravstvenega doma smo dobili tudi garažo in majhno lastno delavnico, predvsem pa stanovanje pri roki.

V teh desetih letih sem opravil okoli 21.000 prevozov. Največ smo vozili pač v Slovenj Gradec, v Črno, pa v Celje in Maribor. Včasih tudi v Ljubljano. Najdaljši prevoz je bil iz Pulja, ko sem vozil nekega sodelavca železarne. Najtežji primer je bil vratar, ki je imel na treh krajih zlomljeno nogo, najbolj žalosten pa ženska, ki jo je povozil vlak na Prevaljah. Z dežurnim miličnikom sva pobrala kose —

noge so bile odrezane — ter peljala v bolnišnico, kjer sva spet nosila kos za kosom iz avtomobila. Najbolj zadovoljen pa sem bil takrat, ko sem sam rešil neko delavko, ki jo je pritisnil žerjav ob konstrukcijo.

Porodnih primerov je bilo v avtomobilu doslej 35.

Reševalna postaja oziroma njena funkcija se je najbolj popravila z dograditvijo lastne zgradbe, s pridobitvijo vedno več avtomobilov itd., tako da je sedaj resnično udarna. Šoferji smo sedaj štirje. Avtomobili za naše ceste sicer pretrdo fedrirajo, kar koristi morda le porodnicam, vendar smo srečni, da so. Telefonska povezava s Črno in Mežico je zasilna stvar. Pomagamo si s signalnimi lučkami na več takih mestih ob cesti. Prava domena o nujnosti oziroma prednosti pa je na ta način nemogoča. Tu je ustrezna rešitev le v izvedbi brezžične zveze (o čemer piše predsednik našega radio-amaterskega kluba Smiljan Favaj tu naprej).

Tako s tem pregledom čestitamo prvemu šoferju Reševalne postaje na Ravnah, se mu zahvaljujemo za zvestobo, za vse dobro in vredno v njegovi tako pomembni službi sreče v nesreči.

AMERIŠKE ŠTEVILKE

Združene države Amerike so v zadnji svetovni vojni izgubile 261.608 ljudi. Nasproti drugim in z ozirom na njihove operacije torej prej prizanešeno. To napravi stroj.

Toda v istem času so izgubili po prometnih in raznih drugih nezgodah 684.722 ljudi, poškodovanih pa je bilo desetine milijonov. Na dan umre pri nesrečah 274 ljudi, ranjenih pa je dnevno 27.000. To pa je že čisto druga vojska, ki stane državo okoli 20 milijonov dolarjev na dan oziroma kar preko 7 milijard dolarjev na leto.

Tudi to napravi stroj — največ prometni — oziroma človek, ki ta stroj kdaj tudi zlorabi.

— Ali poročeni res dlje živijo?

— Tisto ravno ne, le življenje se jim zdi daljše.



Dograditev Reševalne postaje v Suhi, ki je tu šele v tleh, je sedaj že pod streho. Pokazali jo bomo ob otvoritvi, samo pazite, da si je prej ne ogledate. — Zada pa sta dve zasilni hišici Gradisovih sezoncev, o katerih govori drugi sestavek

Kaj in kako dela naše AMD

Osnovna naloga »LJUDSKE TEHNIKE« je širiti znanje o sodobnih tehničnih pridobitvah in poučevati široke sloje državljanov o novih dosežkih znanosti. Za izpolnitev te naloge se dejavnost »Ljudske tehnike« izvaja preko raznih klubov in društev. Poleg ostalih klubov in društev v občini obstaja in dela tudi Avtomoto društvo Ravne.

Obstoj vsakega društva je prav mnogokrat zagotovljen predvsem od ustvarjenih lastnih finančnih sredstev. Ta činitelj je imelo vodstvo AMD Ravne pred očmi že od vsega začetka poslovanja društva ter je med ostalim organiziralo prevozniško dejavnost z lastnim avtomobilom. Doseganje dejavnosti AMD Ravne delimo v dve obdobji:

Prvo obdobje temelji na zbiranju finančnih sredstev za zagotovitev materialne baze društva ter istočasno na usposabljanju državljanov za bodoče upravljalce motornih vozil.

Drugo obdobje delovanja društva temelji na pojačanem delu pri usposabljanju voznikov amaterjev za upravljalce motornih vozil ter na pojačani športni in turistični dejavnosti.

Delo v društvu se odvija po komisijah, ki so:

a) gospodarska komisija — naloga te komisije je skrbeti za društvena vozila in vsa ostala sredstva ter istočasno voditi prevozniško službo;

b) šolskotehnična komisija se ukvarja z vzgojo voznškega kadra — šoferjev amaterjev;

c) športna komisija vrši organizacijo športnih tekmovanj ter usmerja člane društva — tekmovalce — na razna tekmovanja;

d) komisija za promet in ceste ima nalogo vzgajati člane za dobre koristnike cestnega prometa ter sodelovati pri vseh akcijah, ki služijo za varnost cestnega prometa;

e) propagandna komisija ima nalogo vršiti propagando o delu in uspehih društva ter širiti delovanje »Ljudske tehnike« med široke sloje državljanov;

f) vse delovanje društva kontrolira in nadzoruje nadzorni odbor društva.

Za tako široko društveno dejavnost je potrebna tudi primerna oprema, zato razpolaga društvo trenutno z dvema tovornima avtomobiloma, tremi osebnimi avtomobili, motornim kolesom in mopedom, vse v lastni garaži. Od osnovanja društva do danes je bilo preko šolskotehnične komisije organiziranih 18 tečajev za šoferje amaterje. V kategoriji A je napravilo izpite do sedaj 205 tečajnikov, v kategoriji B pa 207 tečajnikov, torej 412 šoferjev amaterjev. Izpite za mopediste je napravilo 348 voznikov mopedov.

Trenutno obiskuje tečaj 12 kandidatov za voznike motornega kolesa ter 11 kandidatov za voznike osebnih avtomobilov.

Za poživitev turizma pri svojih članih kot tudi ostalih je društvo nabavilo osebni avtomobil »Fiat 600«. Le-tega posoja zainteresentom proti plačilu nastalih stroškov vzdrževanja po prevoženih kilometrih.

V počastitev desete obletnice delavskega samoupravljanja v Železarni Ravne je

športna komisija AMD Ravne organizirala »OCENSKO-TERENSKO VOŽNJE«, na katerih je sodelovalo 58 tekmovalcev.

AMD Ravne je razen opisane dejavnosti prevzelo tudi gradnjo garaž za 30 osebnih avtomobilov. Ta odločitev je naletela na odobravanje vseh interesentov, ki bodo sodelovali delno z lastnimi finančnimi sredstvi pri gradnji, kar se bo upoštevalo pri najemnini za garaže.

P. k.

Končno tudi garaže

Hitri tempo izgradnje stanovanjskih objektov na Čečovju ter istočasna postopna izboljšava življenjske ravni prebivalstva naše občine sta povzročila pojav novega problema — pomanjkanje garaž. Pojavlja se iz dneva v dan vedno večje število novih ali pa tudi rabljenih avtomobilov. Kolikor je na eni strani velika radost ob nabavi novega vozila, se marsikateremu lastniku pojavlja na drugi strani problem, kam spraviti vozilo in ga zaščititi pred vremenskimi nepravilnostmi, vlago in mrazom. Mnoge drvarnice, šupe in do nedavna zapuščeni prostori služijo sedaj koristno kot prvo zatočišče avtomobilov. Vprašanje je seveda, če so taki prostori varni za motorna vozila pred raznimi okvarami, predvsem pa pred požarom. Z nabavo avtomobila je marsikateri lastnik potrošil tudi zadnja denarna sredstva, tako da je gradnja garaže ostala za sedaj le še želja, ki bi jo lahko šele čas rešil.

Zavedajoč se potreb po sodobnih garažah ter da bi istočasno nudilo svojim članom razne možnosti društvenega izživljanja, je Avtomoto društvo Ravne na Koroškem v sodelovanju z železarno pričelo z gradnjo garaž za osebne avtomobile.

Lokacija garaž je določena na jugu naselja Čečovje, na prostoru sedanjega rokometnega igrišča. Tu je predvidenih šest

priljubljenih stavb, v katerih bo v vsaki prostora za trideset osebnih avtomobilov, ali skupno 180 garaž. V zadnji stavbi je predvidena tudi pralnica in mala servisna delavnica za motorna vozila.

Prva od navedenih stavb je že v gradnji in bo predvidoma gotova konec novembra tega leta.

Pri gradnji sodelujejo tudi bodoči koristniki z določeno vsoto finančnih sredstev v obliki predplačila, kar se bo pri najemnini za garaže upoštevalo.

Pobudo Avto-moto društva so toplo pozdravili v prvi vrsti prizadeti lastniki osebnih avtomobilov kakor tudi ostalo prebivalstvo Čečovja, kajti slednjim se v bodoče ne bo treba izogibati avtomobilom, ki so bili doslej razpostavljeni na cestah, pločnikih in ob vseh vstopih v stanovanjske stavbe.

Pk.

Kaj pa otroci?

Vsak dan gledamo silni polet delovnih ljudi. Iz leta v leto dosegajo večje uspehe, saj gradijo stanovanja, tovarne, ceste, hidrocentrale itd. Pri nas na Ravnah pa se je kljub velikemu načrtu in delu izpustila ena velika reč, in sicer **dom igre in dela za naše otroke**. Vsi vemo, kako so otroci delavni, hočejo biti kakor njihovi starši, kratko: hočejo delati. Pri nas na Ravnah pa se jim takšen prostor ni določil, zaradi tega so tako nemirni. Dostikrat slišimo, kakšni so otroci. Saj res ni čudno, saj so prav povsod v napotje. Ne smejo se igrati ne na trati ne na cesti ne v stanovanju. Otrok pa se uči delati z igro? Zadnji čas je že, da tudi otroci dobijo svoj prostor, kjer bodo pod nadzorstvom, saj otroški vrtec še daleč ne more zajeti vse otroke. Skrb za človeka se mora začeti zgodaj in ne šele takrat, ko je že marsikdaj prepozno. Vzgoja mladine je stvar družbe. Prav vsi moramo pomagati stanovanjski skupnosti, ki se trudi, da bi rešila tudi ta problem, ki je na Ravnah zelo pereč.

M. Kl.



Nagrajenci tekem AMD. Najbolj prav je nam reč, da je zmerom vsaj toliko dobitkov, kolikor je tekmovalcev.

Ukrep na vrhu

POMEMBNA PRIREDITEV ZDRUŽENJA JUGOSLOVANSKIH ŽELEZARN
ZA SOCIALNO PLAT DELOVNIH MEST

Jugoslovanska težka industrija (železarne, železarski rudniki in koksarne) je že zapisana kot prva delavnost v deželi, ki je sistematično in znanstveno zgrabila tudi problem nesreč in obolenj pri delu. Na takem sektorju smo — težka industrija — da je to vprašanje toliko bolj pereče, pa ga ne smemo in nečemo zapostaviti.

Nova gradnja sicer sama inštalira boljše pogoje dela predvsem tudi v pogledu varnosti, vendar pri presnavljanju surovin, železa in jekla še vedno ropota, gori in se kadi, da vsem nevarnostim tudi sodobna tehnika ne pride v okom. Ob tej hitri rasti delavnosti črne metalurgije je prišlo nujno do nesorazmerno številnega vključevanja novih, neuvežbanih kadrov, kar je tudi nesorazmerno povečalo možnosti poškodb pri delu. Združenje železarn je zato od kraj kraja posvečalo varnosti pri delu toliko bližje zanimanje. Rezultati zmanjšanja neugodnega elementa v zadnjih letih kažejo, da je to podkrepljeno zanimanje rodilo razveseljav uspeh.

Že pred leti je bila ustanovljena medtovarniška komisija za delovno varstvo, ki je skupno in bližje zasledovala to reč in

predlagala ustrezne ukrepe iz izkušenj vseh železarn. Nekaj je bilo teh akcij in ukrepov, ki so po svoje pomagali.

V dneh od 19. do 21. oktobra 1960 pa je priredilo Združenje jugoslovanskih železarn spet medtovarniško posvetovanje o zdravstveni in tehniški varnosti v podjetjih črne metalurgije. Posvetovanje, ki se ga je udeležilo okoli dvesto delegatov iz vseh naših podjetij, je bilo v Sarajevu. Šestnajst poročevalcev in koreferentov je načelo vse te probleme, razprave pa so jih poglobile do slehernega delovnega mesta. Ne moremo tu navesti vsega tega, izšla pa je knjiga z vsemi referati in bo služila za vse raziskave in ukrepe za sedaj in še daleč v bodočnost.

Jugoslovanske železarne so postavile problem varnosti dela v ospredje tudi s to študijsko prireditvijo (kakršnim smo se imeli doslej navado čuditi le v tradicionalnih industrijskih deželah) in so na ta način oskrbele znanstvene podlage in naloge z vseh zainteresiranih forumov.

Varnosti prednost! Napredna podjetja črne metalurgije jo že dajejo in tako z dejanji ustvarjajo socialistično delavnost.

piskru oziroma velja za žensko jed. In ko se sedaj, ko je na Dobjem dvoru na razpolago tisoče pitanih piščancev, vseeno zgodi, da kar planemo na sfretano pišče ali kuro, ki jo prinese na trg kaka kmetica, mora to nekaj pomeniti. Nekdo je »pogrontal«, da so hitro in leno pitani piščanci bolj otečeni kot debeli. Res, tudi hrvaške svinje so drugačne od naših pršutarjev. Krmljenje le svoje napravi. To že drži, vendar se da tudi tu kaj urediti, saj ni treba, da bi kure jedle samo dobro in drago za hitro pitanje, temveč jedo lahko tudi slabše in cenejše za nekoliko počasnejše pitanje — če že tako hočemo. Potem pa napišimo na našo kurjo prirejo: Pozor! Koroška specialiteta — počasi in sfretano pitane kure.

Vsemu se da odpomoči.

O plebiscitarnih proslavah

Ne mi, temveč oni tam, deljenih misli, za mejo, so proslavljali 40. obletnico plebiscita na Koroškem; mi smo takrat to reč izgubili pa povezujemo vsakega 10. oktobra klobuke čez čela. Nekaj na 15.000 glasov je bilo za Jugoslavijo, okoli 21.000 pa se jih je opredelilo za Avstrijo. Že glasovalno področje je bilo takó zaokroženo, da je laže prišlo do tega, nekaj pa smo mi takrat tamkajšnjim Slovincem preveč »pomagali«. Na Dunaju na primer v tistem času ni bilo ničesar dobiti, na plebiscitnem ozemlju pa so imeli vsega, medtem ko mi pri vsem gomiljenju prehranskega bogastva niti tega nismo storili oziroma so gotovi primeri na teh dodatkih tudi obogatelji.

No, sedaj je od tega že štirideset let in so tam to reč dodobra proslavili ter instalirali ta spomin za deželni praznik. »Slovenski vestnik« se je precej in ob marsikaj upravičeno obregnil. Mi bi se zadržali, ker je vse preveč enostavno in razumljivo. Tisti, ki izrabljajo in vznemirjajo, so taki, kakršni so. Niti ob volitvah niti ob proslavah niso drugačni. Ničesar se na njih ne spremeni in nič drugačnega ne moremo od njih pričakovati. Razočarali oziroma presenetili bi le, če bi se spremenili.

Ker pa se svet le suče, se stara in pomlajuje ter po svoje napreduje, nekako le gre tudi tu. Obema narodnostima na tej prelepi zemlji želimo vedno lepše sožitje, srečo in mir.

Omenili pa bi radi tisto, kar se nam je zdelo na proslavah lepo. Kar namreč znajo, znajo, pa mislijo pri tem tako ali narobe: tisti »gvanti« so prišli do izraza — nekako gvanti te dežele (kakor goji to reč tudi Tirolska). Prav lepa parada biti in zavesti! Pri nas pa, vsaj v Sloveniji, že gledamo, da vsako pokrajinsko ljudsko posebnost čim hitreje zanemarimo, čeprav sedaj zapoznelo rišemo take narodne noše celó na škatle šibic. Brž ko je kje kaka modna nemurnost, jo že navlečemo, le da je zadosti tuje oziroma »moderno«. Svoj napredek je sicer tudi to, vendar pri njih poudarjajo svojo raševino oziroma domačo reč celó za praznik in pri tem niso nič manj Avstrijci, ali — če hočemo — Nemci, kot je Nemec neki Bavarec oziroma kakor je po domače oblečeni Belokranjec Jugoslovan.

Tega bi se smeli učiti tudi pri sicer lahko nasprotujočih teh manifestacijah.

KURJI RAZGLAS

Konec oktobra in še v začetku novembra smo nekaj dni zaporedoma poslušali po ozvočenju takle razglas:

Kmetijsko gospodarstvo Javornik (ki se zadnje čase res izredno razvija — opomba uredništva), je v letošnjem letu uredilo kokošjo farmo za pitanje piščancev iz razloga, da pomaga pri preskrbi prebivalstva Raven z mesom. V ta namen ima že od maja letos stalno v zalogi 5000 do 6000 piščancev v pitanju. Piščance so potrošniki v prvih mesecih radi kupovali, tako da jih je bilo zmerom premalo. Sedaj pa, v zadnjem mesecu, je nastal zastoj, tako da ima KG Javornik preko 1500 piščancev godnih za prodajo, od katerih ima že veliko izgubo, ker se naprej ne pitajo.

Obveščamo člane kolektiva pa vsa gospodinjsva ter gostinske obrate, da lahko kupujejo piščance naprej po ceni 400 din za kilogram, kar ni predrago. Če kmetijsko gospodarstvo ne bo moglo piščancev prodati, bo primorano pitanje opustiti, kar bo zopet v škodo potrošnikom, ko ne bodo preskrbljeni z mesom.

Piščanci se lahko dobijo vsak dan na Dobjem dvoru.

... in pripomba

Kmetijskemu gospodarstvu Javornik ter vsem, ki so pomagali, da je prišlo do te reje in oskrbe tudi pri nas, se moramo na Ravnah posebej zahvaliti. Veliko je bilo v tem storjenega. Ko smo čuli, kako so to reč oskrbeli že marsikod, pri nas pa tega še ni bilo, smo godrnjali. Kurje meso namreč ni samo dobro meso oziroma ob takih izpadih vsaj meso, temveč je tudi po svoje zdravilno, dijetno meso.

No, sedaj je tu, ampak — kakor pove razglas — menda čisto le ne gre. Da se ne bo izpolnila grožnja oziroma računski nujnost opustitve te reje, poizkušajmo najti motnje ter stvari urediti. Takole mislimo:

1. Isti dan (18. X. 1960), ko je pri nas prvič zapel gornji razglas, smo brali v »Večeru« na strani 5 takole sporočilo:

SPOROČAMO,

da so cene piščancem pohancem znižane od 400 na 370 dinarjev.

KPPZ Maribor

Res, morda se da zadeva približati tudi tako, saj je ta način čisto v tržnem zakonu: ko je neke robe veliko, se lahko poceni. Za potrošnike pa je pocenitev tako vedno silno simpatična.

2. Morda kraj res ne more vsega pojesti, kar bi kdo hotel takega vzrediti z ozirom na svoje poslovne račune, pa bi zato kazalo zadevo vskladiti, če že dobava drugam ne pride v upoštevanje. Pri tem seveda ne mislimo toliko na »držanje« cene (ali huje povedano: na vzdrževanje draginje), temveč predvsem tudi na zavarovanje pred izgubo pri tej reji. Povsod tako delajo.

3. Če mesa manjka upravičeno rogovilimo. To je osnova. Toda če bi bilo vseh vrst mesa na izbiro, pa samo kurjega mesa ne bi bilo, bi tudi rogovilili. To pa je že izbira. Tako je povsod in tudi na Koroškem. Tudi na Koroškem imamo v tem oziru še neko odliko, čemur bi lahko rekli: dober nos, čeprav gre za grlo. Po svoje smo sladokusci: narodna mesna jed je povojeno meso, nedeljska — govedina, in kar iščemo — teletina. Kure zlepa ni v

In na kraju desetega letnika:

Obraz „Koroškega fužinarja“

Maturitetna naloga za zaključni izpit v juniju 1960 na ravenški gimnaziji

Uvod

Ob neki priložnosti je Moša Pijade dejal:

»Tovarniški tisk je eno izmed najučinkovitejših sredstev za seznanjanje članov delovnega kolektiva o vsej problematiki podjetja, prav posebno z zaključki delavskega sveta in upravnega odbora.« (Vesti Izolirke 1956, štev. 7—8).

Tovarniški tisk je v industrijsko razvitih deželah precej razširjen. Za Ameriko navajajo okoli 2000 takih glasil, na Angleškem jih izhaja nad 1200, na Nizozemskem 350, v Franciji 200, v Švici 120, v Zapadni Nemčiji 100, na Švedskem 80, v Belgiji 60. Prvi tovarniški list na svetu je izšel na Angleškem pri podjetju »Watson and Viney Ltd« l. 1887 z nazivom »Hazells Magazine«.

Za Jugoslavijo navajajo kot najstarejši tak list glasilo industrije obutve in gumijastih izdelkov »Borovo«, ki je začel izhajati pred 25 leti. Danes izhaja v državi okoli sto raznih tovarniških glasil, med temi 48 v Sloveniji, od teh 8 v mariborskem okraju. Vendar se število stalno spreminja. Pojavljajo se novi listi, stari se združujejo ali utihnejo.

Tovarniški tisk je nastajal z razvojem industrije in se z njo razširjal. Pri velikih delovnih skupnostih je veliko potrebo po posredovanju obvestil, po strokovnem pouku itd.

»Koroški fužinar« je glasilo ravske železarne. Format je 24x34 cm, na naslovni strani je vselej celostranska slika, v desnem zgornjem kotu parola v okviru. Številke imajo okoli 40, največ 54 strani. »Koroški fužinar« se torej uvršča v krog slovenskih tovarniških glasil. Kratek pregled teh, v študijski knjižnici na Ravnah dosegljivih glasil pokaže, da so se vsa bolj ali manj držala Pijadejevega navodila.

Tako posveča na primer »Glasilo Betona« v Celju največ pozornosti delavskemu upravljanju in strokovni izobrazbi delavcev. V vsem VII. letniku sega samo potopis po Egiptu iz tega okvira. Pol strani ob koncu vsake številke je posvečene društvenemu življenju.

»Vesti Izolirke« iz Ljubljane prinašajo podobne članke. Precej pišejo o športu, skoraj vsaka številka pa ima na začetku članek o delavskih praznikih, o 1. maju, o oktobrski revoluciji, o 29. novembru itd.

»Kolektiv«, glasilo tovarne Lek v Ljubljani, je še bolj pester. Vsebuje precej humorističnih reportaž, reprodukcije umetniških fotografij in na koncu vsake številke ugankarski kotiček.

»Koroški fužinar« ima v nasprotju z naštetimi glasili zelo ustaljeno obliko in vsebino. Na splošno velja sicer naslednje zaporedje člankov: gospodarski, politični, strokovni, zgodovinski, narodopisni itd., vendar ta red ni ustaljen. Urednik je o tem povedal naslednje:

»Vidite, to je tisto! Še jed mešamo, da ni prepusta. Tudi delavec — fužinar ne zmore vsega. Dan za dnem železo in jeklo, jeklo in železo, pa mu dajmo spet v njegovem listu samo železo in jeklo... Koliko bolj sproščeno je, ko ob prenaveličanem agregatu zapoje tudi citre...«

Že v prvi številki prvega letnika si je »Koroški fužinar« začrtal pot, ki se je zvesto drži še danes:

»...Naš list nas bo strokovno izobraževal, nas bo izpodbujal in družil v prizadevanju za izboljšanje kakovosti naših izdelkov. Postati moramo mojstri dela. Poleg dela bomo objavljali vse, kar je značajno in veliko, kar je krepostno in lepo, vse ono pa, kar je odvratno in nelepo, bomo zavračali in nadomestili z boljšim. Z naših strani bo dihala naša koroška dežela in naša domovina.«

Svoj program je »Koroški fužinar« izpolnil in presešel do take mere, da je ni veje v decimalni klasifikaciji, v katero v desetih letih svojega obstoja ne bi bil posegel. Ta širina marsikomu ni čisto ugajala:

»...Seveda pri tem ne gre za to, da bi tovarniški tisk prevzemal funkcijo pokrajinskega tiska, kar je dokaj očitno pri »Koroškem fužinarju« in pri jeseničnem »Železarju«, temveč gre za seznanjanje proizvajalcev določene gospodarske organizacije z gospodarskimi in drugimi problemi komune, za razvijanje tiske socialistične zavesti proizvajalcev, ki je potrebna pri vsklajevanju interesov podjetja in socialistične skupnosti...« (-vr »Beseda, dve o tovarniškem tisku«, Novinar 1958, štev. 8—9).

Drug člankar sodi drugače:

»...»Koroški fužinar«... niha med časnikom in revijo... in je po vsebini

že prerasel Železarno Ravne...« (Srečko Golob, Večer, 26. nov. 1956).

Na letošnjem zaključnem zboru kolektiva ravske železarne pa je direktor Klančnik med drugim povedal o tem »problemu« naslednje:

»...Pojavile so se želje, naj bi ta organ (namreč »Koroški fužinar«, op. pisca) prevzel čim več bližjih informacij, kot mesečno predpisovanje in zasledovanje operativnih planov, periodične obračune, sklepe organov delavskega samoupravljanja ter sindikalne organizacije, spremembe v kadru in podobno. Mislimo, da bi s samo takim programom »Koroški fužinar« zožil sedanjo priznano vlogo publikacije širšega zajetja in trajne vrednosti, zato smatramo, da bi njegovo vsebino kazalo zadržati ter je izpopolniti le z obsežnejšimi informacijami, o vseh kratkotrajnejših stvareh pa kolektiv toliko bolj seznanjati z dodatnim glasilom oziroma objavami...«

To je mnenje direktorja, mnenje pri delovnem kolektivu in najbrž tudi mnenje drugih bralcev, zato bo pač »K. f.« tudi v prihodnje služil vsem njim in se v tem namenu še dopolnjeval.

Iz starih korenin raste novo

Delavec — samouk, Šanclov Zepi iz Žerjava, je pred leti napisal zgodovino mežiškega rudnika za učiteljico Ramšakovo in za njene šolarje.

Ivan Mohorič je sestavil »Industrializacijo Mežiške doline« za inženirje in tehnike, za profesorje in za študente. Šanclov Zepi je opravil dobro delo, Ivan Mohorič veliko delo. Med preproste ljudi pa ni mogla in ne gre ne ena ne druga zgodovina. Med preproste ljudi gre »Ko-



Pri Končniku v Topli

Najvišja kmetija v naši deželi. Do prvega selišča je na srečo dve uri hoda. Televizor imajo že davno — in poleg tega originalnost, plemenitost in svetlobo, ki ohranjajo čast in lepoto slovenske gorske domačije.

roški fužinar« in iz njegovih desetih letnikov se da zbrati popolna zgodovina domačih krajev.

»Koroški fužinar« začne prav v tistih davnih časih, ko so zrasle turške šance pri Kotljah, v časih, ko se je graščinskim zdraham reklo zgodovina, ko je Valvazor obiskal Koroško, narisal in popisal njene gradove in gospode. V sivo preteklost seže, ko so v Slovenjem Gradcu kovali denar, ko je nastajal Guettenstein, ko so v Marenbergu in drugje sodili čarovnicam z božjo sodbo in so ljudje vseh treh dolin garali za graščake in se bali urokov.

Profesor Franjo Baš, doktor Franc Sušnik in Josip Mravljak so popisali vse to.

Potem se je zgodovina zavrtela hitreje in gospoda je podvzivala korak, da ne bi zaostala. Zrasle so fužine v Črni, Mežici, na Ravnah, na Muti, v Mislinju, rudniki so se odprli bolj na široko — začela se je zmagovita pot kapitalizma. Manjši obrati so delali, opravili svoje, se izčrpali in omagali v hudi konkurenci. Ljudje so prihajali s hribov v dolino na delo. Prevalje so doživele nesluten vzpon, bogatijo in nazadnje, ko so računi visokih gospodov pokazali tako — propad. Kapitalistom je šlo le za denar, ljudje — delavci jim niso pomenili nič. Niso se zavedali, da je nastal v njihovih tovarnah in rudnikih nov razred ljudi, rod zdravih dedičev, ki bodo kmalu začeli terjati svoje pravice. Saj je bila delavska raja —, hvala bogu! — razcepljena in razdrobljena po vseh močih strankah, pripravljena verjeti danes enemu in jutri drugemu bogu in njegovim prerokom. V resnici je nezapljivo, trmasto rasla v pričakovanjih in upih, da bo tudi zanj prišel lepši čas.

To so bili časi trdih nemških šol in trmastih Tolstovrščanov, ki so dvaindvajset let zaman pošiljali vlogo za vlogo oblastem, naj dovolijo posebno šolo, v kateri bi se slovenski otroci učili tudi slovenščine. To so bili časi, ko so vrli tržani ustanavljali gasilska društva, zbirali in ustanavljali svoje godbe na pihala in križem pomagali drug drugemu gasiti velike požare. In to so bili časi, ko je bil večkrat en sam zdravnik od Črne do Dravograda in so bolnike prevažali z navadnimi vozovi v Slovenj Gradec in v Črno v bolnišnico.

S posebno ljubeznijo in zvestobo je »Koroški fužinar« popisal dobo, ko se

je začela prebujati narodna zavest, dobo nesrečnega plebiscita in Malgajeve dni.

Potem je Lovro Kuhar — Prežihov Voranc načel novo stran v zgodovini Mežiške doline. Za njim so jo v »Koroškem fužinarju« nadaljevali Ivan Kokol, Beno Kotnik, Bogdan Zolnir in drugi. V tej zgodovini ni romantike. Trda je, težka in poštena.

KPJ je bila na Ravnah ustanovljena 1. maja 1920, še pred kongresom v Vukovaru. Do razpusta ob Obznani, je štela 80 članov. Koroški delegat na vukovarskem kongresu je zahteval pravično rešitev koroškega vprašanja. Po Obznani je bila KPJ pregnana v ilegalo. Delo je postalo zelo težavno. Glavni voditelj je bil v teh letih Lovro Kuhar. Druga znamenita imena iz zgodovine koroške komunistične partije so še: Ignacij Teršek, Ivan Kokal — Imre in druga.

Po ilegalnih kanalih je KPJ spravljal čez mejo ljudi in po isti poti prinašala iz Avstrije ilegalno literaturo, ki so jo tiskali na Dunaju. Svoje postojanke je KPJ imela v prevajški papirnici, leškem rudniku, na Pohorju, v Vuzenici in v Velenju.

Komunisti so se začeli vrivati v legalne stranke NRP (Nezavisna radniška partija), v vrste socialno demokratske stranke in celo v klerikalne stranke in tako povsod propagirali svoje ideje. Nekako istočasno kot KPJ sta bila ustanovljena Svoboda — ustanovitelj Lovro Kuhar in Matija Gradišnik — in Sokol. Komunisti so se vključevali tako v Svobodo kot v Sokola in tako povsod dobili velik vpliv.

Na Ravnah so takrat gospodovali Nemci. Svoboda in Sokol sta z dramsko, telovadno, godbeno sekcijo, s pevskim zborom in s knjižnico delovala med ljudstvom proti nemškemu vplivu.

Ko je bila po zletu v Celju Svoboda razpuščena, so ustanovili namesto nje Vzajemnost.

Delo komunistov je rodilo take uspehe, da je na primer leta 1927 v našem okraju dobila KPJ 1747 glasov pri volitvah, Beograd pa, ki je takrat imel 800 komunistov, le 600 glasov. Program, ki ga je ob tej priložnosti izdelal Prežihov Voranc in ki ga je KPJ sprejela, je bil celo po mnenju takratnega Pokrajinskega komiteja preveč »levičarski«, to je, napreden. Zaradi terorja je takrat delo KPJ v državi bolj ali manj počivalo, le na Koroškem je napredovalo do take

mere, da so ustanovili v Guštanju samostojno okrožje KPJ pod imenom »Sever«.

Komunisti so razbijali shode vsem drugim strankam in tako skoraj popolnoma zagospodarili v dolini, ko jih je šestojanuarska diktatura razgnala. Ob tej priložnosti so jih mnogo aretirali, mnogo pa jih je ušlo čez mejo.

Vzporedno s KPJ je tekel razvoj mladinskega gibanja — SKOJ. V Kefrovem mlinu pri Ravnah je bil leta 1926 III. kongres SKOJ, kar je bilo veliko priznanje koroškim komunistom. Obenem je teklo delo na prosvetnem, socialnem in zdravstvenem področju. Svoboda je uprizorila precej iger. Leta 1925 pa so na Ravnah ustanovili Rdeči križ. Skoraj ganljivo je danes brati, da so vsako leto obdarovali deset revežev in popolnoma oblekli eno siroto. Ganljivo je brati, kako se so borili za prvi reševalni avtomobil in s kakšnimi častmi so ga naposled leta 1927 le pričakali.

Delo KPJ je v drugi polovici tridesetih let spet zaživelo. Znani revolucionarji, Doberšek s Prevalj in Beno Kotnik, so leta 1939 poživili delo KPJ v na novo ustanovljenih celicah. Zbirali so podpise za Manifest kmečko-delavskega gibanja. Ta je obsegal dva letaka, ki sta govorila proti zakonom diktatorskih režimov in za komunistični državni, politični, gospodarski in kulturni program, za svobodo in enakopravnost Slovencev in balkanskih narodov.

Ko se je v naših krajih začela širiti hitlerjanska propaganda, v Guštanju in v drugih krajih Mežiške doline mi dosegla tega, kar je pričakovala. Komunisti so bili člani telovadnih in prosvetnih društev in so znali pritegniti v svoje vrste mladino, jo povezati in vzgajati v narodnem in delavskem duhu. Partija je pravilno predvidevala nemški napad in zlom stare Jugoslavije.

8. julija 1941 so Nemci izselili prve zavedne Slovence v Srbijo, 20. avgusta so padli v Begunjah prvi talci — domačini, ki so bili izdani. Koroška in Gorenjska, združeni, naj bi postali del Reicha.

Leta 1941 jeseni je Dušan Kveder — Tomaž organiziral odpor po Mislinjski in Mežiški dolini. Avgusta 1942 so se na štajersko-koroški meji sešle Šaleška, Savinjska in Revirska četa. Vse tri so tvorile Savinjski bataljon.

Nekaj dni pozneje se je na svoji poti z Dolenjske na Štajersko ustavil na Koroškem Kranjčev bataljon — poznejši slavni Pohorski bataljon, ki je padel do zadnjega.

Pozno jeseni je prišel na Koroško Pavle Žaucer — Matjaž in za njim prva partizanska četica — večinoma revirci — rudarji iz Zagorja in iz Trbovelj.

To je bila doba agitacije OF med ljudstvom, čas diverzantskih akcij in mobilizacije vseh, ki so jih Nemci pozvali v svojo vojsko. Število partizanov je nenehno raslo.

1. aprila 1943 je prišel na Koroško komandant Stane in ustanovil I. koroški bataljon, ki ga je njegov komandant Lenart nato peljal na akcijo na Mežico.

Del partizanov je Stane odpeljal na Pohorje, kjer so pomagali ustanoviti II. pohorski bataljon.

KONČNO TUDI

PRALNICA IN ČISTILNICA

Decembra letos začne na Čečovju poslovati dolgo pričakovana in potrebna pralnica z dnevno kapaciteto 230 kg suhega perila. Stranke bodo lahko dobile oprano perilo v treh dneh.

V prostorih javne pralnice bo deloval tudi obrat Kemične čistilnice Maribor, ki bo nudil usluge v sedmih dneh.

Obrat pralnice s čistilnico bo nudil usluge podjetjem, ustanovam, privatnim gospodinjstvom in posameznikom (samcem, ki to reč najbolj potrebujejo), na področju Raven, Prevalj, Mežice in Črne.

Vsekakor dobro vest smo prejeli od Zavoda za pospeševanje gospodinjstva za okraj Maribor, ki ima pri upostavitvi te zadeve svoje zasluge.

Cenik za usluge bomo še objavili.

P. n.

Uredništvo »Koroškega fužinarja«

Ravne na Koroškem
železarna

Prosim, da bi mi pošiljali vaš list »Koroški fužinar«. Rada ga prebiram kakor tudi vsi v družini.

Ce je le mogoče, bi želela vse izvode vsaj letošnjega leta.

(Podpis in naslov)

Taka pošta razveseli vsako uredništvo, posebej še, ko je tako preprosto iskrena in kratka ter pride iz delavske družine, čeprav sosednjega revirja. Toda s tem je sedaj tako, da je naklada omejena na člane kolektiva, le nekaj izvodov preostane za izven. Dokler ne bo na upravi druge odločitve, »Fužinarja« pri vsej volji ne bomo mogli razširiti na posamezne naročnike.

DRMIT za mesec tehnike

Društvo inženirjev in tehnikov rudarske in metalurške stroke Železarna Ravne in Rudnika Mežice je izvedlo za »Mesec tehnike« tako bogat program, da ga radi objavljamo, čeprav naknadno, kot vzor sodelovanja:

— Najprej so priredili na Ravnah seminar za livarje področja LRS.

— Sledila je akcija po obratih železarne, ko so tehniški strokovnjaki razlagali delovnim skupinam na delovnih mestih nujne zadeve pod geslom: Kdor dobro pozna tehniko, boljše vzdržuje vse naprave.

— V času »Meseca tehnike« je bila ustanovljena tudi Zveza inženirjev in tehnikov občine Ravne.

— Za gozdarsko stroko je bil prirejen na Smučarski koči seminar o naprednejših metodah urejanja gozdov.

— Na programu je bil tudi ogled Rudnika in topilnice Mežica.

— Sledilo je predavanje o ultrazvoku.

— Gozdarska sekcija je dopolnila program še s predavanjem o problemih gradnje cest na koroškem gozdnem območju.

— Na posebni prireditvi so predvajali tehniške filme.

— V Mežici je bilo predavanje o razvoju rudarstva in železarstva v Mežiški dolini. Predvajali so tudi tehniške filme.

— O problemih mehanizacije na koroškem gozdno-gospodarskem območju so se pomenili ob žičnici na Blatnici.

— Za zaključek je sledila otvoritev širšega dela tehniškega muzeja na Ravnah s predavanjem o razvoju industrije v naši dolini ter nazadnje še ogled tehniških knjig v naši študijski knjižnici.

MLADI MUNK JE ŠEL

Tisti iz »Jamnice« — član Vužnikove hiše, povzročiteljice književne ustvaritve. Čeprav je zahtevala tam umetniška oziroma namembna obdelava svoje zavoj, mu je v tem delu ohranjen spomin originala, dokler bo slovenski človek bral. V redu je nasledil Vužnikov dom, mu dal impulz napredka in ga zviševal v novi čas vredno tradiciji.

Rojen na Sončnem kraju je bil Štručev Tonč-Vužnik vselej svetla pojava, bodisi kot koroški borec, v dobi dogajanj »Jamnice«, v času narodnoosvobodilne borbe in v novi dobi, kjer je začel z zaupanjem in funkcijo občinskega odbornika.

Pripeka sončnih Brdin, šop kovaških let, šumenje Vužnikovih košatij, odločna slovenska zavest in pogled naprej so združili v njem značaj zaupanja in spoštovanja vse soseske. Čeprav je bil fužinar le čisto kratko in tam davno, so ga na zadnji poti izpod Uršlje gore spremili tudi ti, saj so bili prvi sindikalni izleti železarjev po osvoboditvi prav na njegovem domu.

Naj bi taki značaji ne umirali s posamezniki, temveč naj bi naprej živeli kot značilnost, vrednost in prednost tega ljudstva.

12. maja 1943 je bila pod Belo pečjo prva konferenca političnih delavcev na Koroškem.

V avgustu 1943 se je I. koroški bataljon (320 borcev) vključil v Šlandrovo brigado, na Koroškem pa je ostalo le okoli 40 borcev. Ti so kmalu nato ustanovili II. koroški bataljon, ki je narasel na 120 mož.

31. oktobra 1943 je bil v Kotljah partizanski tabor. Nemci so se zaradi teh drznih partizanskih akcij strahotno maščevali. Začeli so požigati kmetije, streljati in izseljevati še bolj kot prej.

8. januarja 1944 so na Pohorju ustanovili Pohorsko brigado Miloša Zidanška. Dosedanji II. koroški bataljon se je kot III. bataljon vključil v to brigado.

Glavni štab je z odredbo v začetku 1944 leta razdelil celotne koroške partizanske sile na Zapadni koroški odred (ZKO) in Vzhodni koroški odred (VKO), v katerega je spadala tudi Mežiška dolina.

Februarja 1944 je na Štajersko in na Koroško vdrla XIV. divizija in v bojih vztrajala na tem ozemlju do osvoboditve. 24. aprila 1944 sta se ZKO in VKO združila v Koroško grupo odredov. ZKO je štel dva bataljona, VKO pa tri.

Iz te dobe je najbolj znana bitka v Bistri 19.—24. avgusta 1944.

Samo iz mežiškega rudnika je v tem letu odšlo v partizane 478 mož. Zaradi stalnih sabotaž je bilo delo v samem rudniku zelo otežkočeno, odvoz svinca pa skoraj nemogoč in ustavljen. 12. septembra 1944 je Glavni štab ukinitel Koroško grupo odredov, ker se je večina koroških borcev vključila v štajerske brigade, na Koroškem pa je deloval Koroški odred.

V dneh nemškega poraza je ta odred očistil vse ozemlje južno od Drave, 9. maja 1945 pa so koroški partizani še pred zavezniki vkorakali v Celovec.

Samo v letih 1944—1945 so koroški partizani zadrževali na tem ozemlju okoli 15.000 Nemcev. Vidimo pa tudi, da je Koroška ves čas NOB ustanavljala partizanske enote in jih pošiljala drugam, da so se vključevale v druge bojne enote in se v njihovem sestavu borile po vsej Sloveniji.

Fužinarji kujejo železo — železo kuje njih

Ko so pognali tujce, so začeli rasti: leta 1939 — 21.289 ton železa in jekla, leta 1946 — 29.289 ton, leta 1959 — 108.566 ton, to je bilanca ravnenskih železarjev.

Gorenjci, Štajerci in Prekmurci so prišli, iz Mežice, iz Kotelj, iz daljne Mislinje se vozijo kot gospodje na siht:

leta 1939 — 500 delavcev,

leta 1959 — 2450 delavcev.

Gole številke in vendar, koliko mogočne rasti je v njih. »Koroški fužinar« je verno ogledalo tega življenja in te rasti.

Da bi bili delavci bogati, da bi se proizvodnja dvigala tudi v prihodnje, o tem sta v »Koroškega fužinarja« pisala Franjo Mahorčič in Bogomil Homovec.

Da bi bilo to mogoče, mora vsak delavec poznati svoj stroj, svojo peč, svoje

orodje. O tem so pisali inženirji in tehniki: Franjo Mahorčič, Mitja Sipek, Milan Dobovišek, Boris Florjančič, Ivan Zupan.

Da bi se zavedli in nikoli ne pozabili, da so gospodarji tovarne in da bi bili dobri gospodarji na svojem, o tem pišejo člani delavskega sveta.

Da bi se zdravi vračali domov, da bi delali varno in bi bilo pri delu čim manj nesreč, za to skrbi iz številke v številko glavni urednik »Koroškega fužinarja« in vodja tovarniške službe za delovno varstvo Avgust Kuhar.

Prav tako kot so izdelki njihovih rok našli pot na tržišče doma in na tujem, so izdelki njihovega duha našli pot v samostojne brošure in knjige, ki jih berejo po vsej državi:

razpravo Borisa Florjančiča, ki je izšla v »Koroškem fužinarju«, je izdalo Društvo livarjev Slovenije. (»Konstrukter in livar«). Avgust Kuhar je objavil knjigi »Racionalizacija« in »Delovna varnost«.

Skromna znanstvena razdelitev rasti ravnenske železarne:

1. 1939—1945:

Prehod od kapitalističnega predvojnega in medvojnega gospodarstva.

2. 1946—1950:

Začetek proizvodnje v času socialistične izgradnje.

3. 1950—

Družbeno upravljanje podjetja.

Pred vojno: martinovka, kladi-varna, valjarna, danes: moderna jeklolivarna, povečana in modernizirana težka kovačnica, izpopolnjena mehanska delavnica, jutri: nova valjarna.

Delovna storilnost: leta 1957 — 3,57 ton na sodelavca, leta 1959 — 4,25 ton na sodelavca.

Povprečni dohodek na delavca: leta 1957 — 17.588 dinarjev, leta 1959 — 23.500 dinarjev.

(Peter Ficko »Gospodarska podoba Mežiške doline«, Zbornik Koroške 1959).

Toda to so še vedno številke, čeprav mogočne številke. Še vedno železo in jeklo, jeklo in železo kot pravi urednik »Koroškega fužinarja«. Ravenski delavci so dali veliko več:

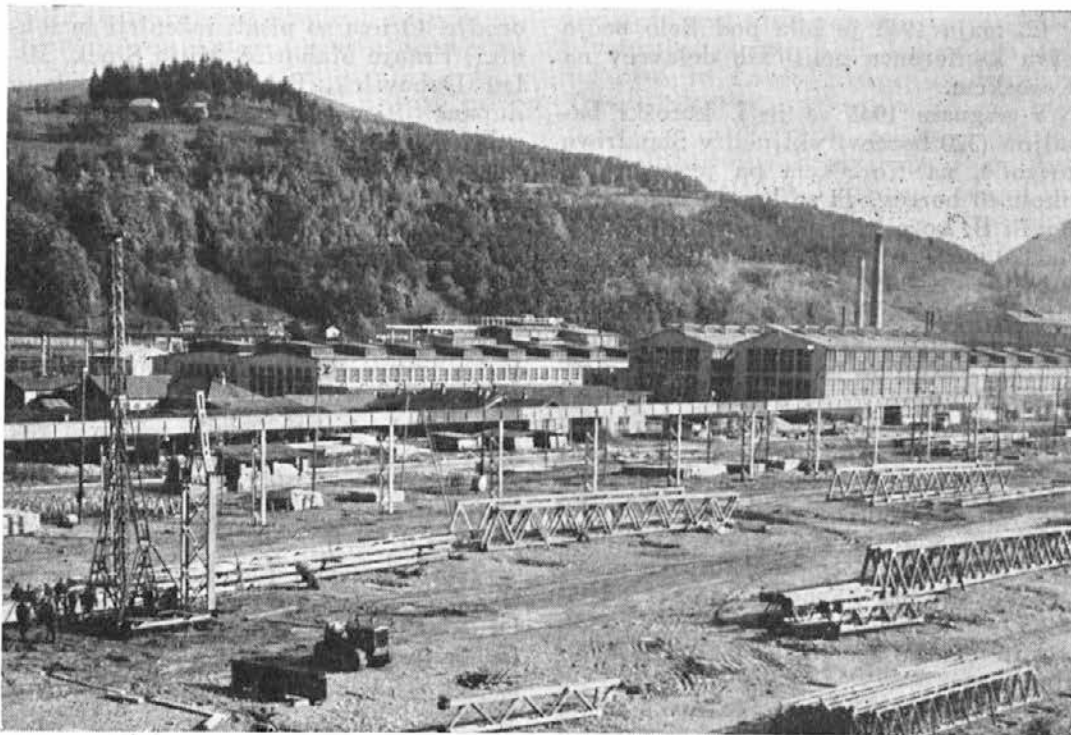
Na Čečovju so bile njive, danes je na njem 400 novih stanovanj, nov Dom železarjev, nov trgovski dom, nov internat MIŠ. Pod Goro nova smučarska koča, v mestu nova industrijska šola, nova kino dvorana, nov glasbeni dom, nova ambulanta. Dejstva, suha dejstva, vse premalo zgovorna.

Metalurška industrijska šola daje vsako leto nove mlade ključavničarje, livarje in strugarje v proizvodnjo. Tovarna nenehno skrbi za izobrazbo delavcev. Tovarniška strokovna knjižnica jih vzgaja, študijska knjižnica, »Koroški fužinar«, delavska univerza, strokovni tečaji.

Toda delavci so neizmerno bogatejši, njihovo življenje teče po sihtu enako močno:

njihova godba na pihala je med najboljšimi v Sloveniji;

vsa država pozna Športno društvo Fužinar po njegovih uspehih in po gostoljubnosti;



Tako je položena in že raste naša nova jeklovaljarna. Ko bo list izšel, bo seveda že toliko več železja na višini. Ko se je enkrat začelo, ne bi dotegnili, če bi tudi vsak dan sproti fotografirali. Tak je tempo montažne skupine in samo tako je prav.

koroški smučarji so se udeležili olimpiade v Italiji in osvojili več državnih mladinskih prvenstev;

koroška odbojka je med najboljšimi v Sloveniji, za leto dni se je vzpela celo v zvezno ligo;

igralci namiznega tenisa so državni prvaki pri mladincih in mladinkah;

Železarna Ravne je organizirala vrsto državnih in mednarodnih tekmovanj.

Skupno delo v tovarni in zunaj nje ustvarja med delavci nove, plemenite vezi, ki rastejo iz tovarištva pri delu v prijateljstvo in v zavest, da so člani velike družine. Najlepše je videti to zavest v pismih, ki jih objavlja »Koroški fužinar« s posebno ljubeznijo.

Ravenski železarji ne pišejo iz tujine samo svojim domačim, vsemu delovnemu kolektivu sporočajo svoja izkustva, dognanja in občutke. Od vojakov in študijskih potovanj po inozemstvu pišejo. Ti dopisi se dvignejo ponekod v prave potopise, celo v prozo. Kjer koli so, povsod in vedno se zavedajo, da so člani kolektiva in ta kvalitetna lastnost je vredna vsaj toliko kot tone železa in jekla, ki jih ustvarjajo njihove roke.

Komur živi delavstvo v spominu s predvojnih propagandnih letakov — shujšani obrazi, vročične oči, žilava telesa, v pest stisnjene in dvignjene roke —, ta na Ravnah ne bo videl delavcev.

Po domačih cestah in ulicah, v drugih mestih, na letnem oddihu v Portorožu, povsod sami mirni, samozavestni, trdni in ponosni ljudje — gospodarji.

Če se oni zberejo, to nekaj pomeni. Kadar oni kaj sklenejo, se nekaj rodi. Kar oni hočejo, to se zgodi.

Iz potrebe po kulturi so fužinarji in rudarji postavili svojim otrokom kulturne ustanove

»Leta 1945, takoj po osvoboditvi, se je v Guštanju zbral kup ljudi, ki so de-

lali v jeklarni. Ta kup ljudi je sklenil: »Mi bomo napravili gimnazijo na gradu Ravne. Naj bo kar hoče, gimnazijo bomo napravili.«

Sli so na okraj, ki je bil takrat na Prevaljah, in s Prevalj v Beograd.

...In maršal Tito je kovinarjem odgovoril:

»Če ste sklenili, da postavite gimnazijo, potem bo ljudska oblast vaš sklep potrdila.« (Prežihov Voranc v Ljudski pravici 7. julija 1947).

Leta 1945 se je gimnazija jeseni vselila v Thurnov grad. Leta 1948 so delavci in dijaki začeli graditi novo gimnazijo. Štiri mladinske delovne brigade so jo gradile v štirih akcijah. Ko so leta 1949 zapustili gimnazijo prvi maturanti, so delavci ustanovili Študijsko knjižnico. Grad ni mogel ostati prazen, gimnazija ne brez študijske knjižnice, Korošci ne brez kulturnega kombinata, ki je že kazal prve obrise.

Leta 1952 je pouk že stekel v novi stavbi in leta 1953 je bila prva matura v novi gimnaziji. Leta 1954 je bila gimnazija slovesno predana ravnatelju in ljudstvu.

Leta 1945 je bilo na gimnaziji 353 dijakov, leta 1957/58 jih je bilo 771.

Od leta 1953 »Koroški fužinar« redno objavlja letna poročila gimnazije. Sprejema in objavlja pa tudi sestavke, ki obravnavajo vprašanja gimnazije, šolstva in dijakov.

Od osvoboditve do danes so dale Ravne šest mladinskih delovnih brigad, koroška mladina pa se je udeleževala tudi zveznih akcij v sestavu drugih brigad. Ni bilo koroške mladinske delovne brigade, ki ne bi bila vsaj enkrat udarna. Prav tako se je mladina udeleževala kulturnega, političnega in družbenega dela v kraju in tako vračala svoj dolg tistim, ki so ji omogočili šolanje. Prav na Ravnah so bili vedno znova organizirani razni tečaji za mlade aktiviste — vodi-

telje, gimnazijsko mladinsko kulturno umetniško društvo »Samorastniki« je dajalo celovečerne igre in koncerte. Zdrava konkurenca med mladimi Samorastniki in med Svobodo je dvigala kulturno raven kraja. Mladina na gimnaziji je izdajala svoje glasilo »Nova brazda«, ki izhaja pod naslovom »Misli mladih« še danes. Gimnazijski pevski zbor je dal osnovo za sedanji Koroški oktet pri Klubu koroških študentov v Ljubljani. Mladina je organizirala javne radijske oddaje in pripravila večerne mladinske delovne šole.

Tako se je po eni strani delavska mladina vključevala in se vključuje v delo Kluba mladih proizvajalcev, po drugi strani pa se koroški študentje v Ljubljani zbirajo v svojem Klubu koroških študentov, ki je doslej priredil precej gostovanj svojih pevskih zborov in mimo dveh brošur o delu mladine v samem klubu, izdal lansko zimo »Zbornik Koroške«, tehno knjigo razprav o koroškem vprašanju.

Raven si brez kulturnega kombinata — gimnazija, študijska knjižnica, Delavski muzej — ne moremo več zamisliti.

Naloge Delavskega muzeja je dr. Franc Sušnik opisal takole:

1. pokazati tehniški razvoj od preprostih kovačnic do modernih obratov,
2. pokazati zgodovino delavstva,
3. gojiti kult delavstva.

Profesor Franjo Baš, upravnik Tehniškega muzeja v Ljubljani, pa je pomen in vrednost ravenskega muzeja na drobno obdelal v predavanju muzealcem na Ravnah. To predavanje je v celoti priobčil »Koroški fužinar«. Profesor Baš pravi med drugim: »...Gospodarska zgodovina proučuje zaven arhivskih virov tudi likovne spomenike tehniške kulture.

Arhivalije opisujejo določeno dejavnost ali poročajo o določenem dogajanju, likovni tehniški spomeniki pa dejavnost in dogodke ponazarjajo. Razmerje med arhivalijami in med likovnimi tehniškimi spomeniki je enako razmerju med besedilom in med ilustracijo. Zaradi tega mora tudi gospodarska, zlasti krajevna zgodovina upoštevati tehniške spomenike kot nazorni vir za zgodovino proizvodnje. Tehniški spomeniki dopolnjujejo arhivske virov zlasti pri obravnavanju lege in načinov proizvodnje in tako tudi razlagajo določene gospodarske dejavnosti v njihovi vzročni socialni in kulturni pomembnosti za življenjsko raven določene pokrajine v določenem času... Med spomeniki, ki jih hrani muzej, (tako nadaljuje profesor Baš) so za gospodarsko zgodovino Mežiške, prav tako pa tudi bližnje zahodne Dravske in Mislinjske doline najvažnejši repač, pudlovka in žaga na bašelj.

Repač je stroj na vodni pogon, ki predstavlja kovaško kladivo.

Pudlovka je planena peč na premog v enotnem vzporednem sestavu kurilnice, ognjišča, ješe za regulacijo toplote in pa za pihala.

Žaga na bašelj je planinska žaga, katere ustroj smotrno izkorišča najmanjše množine vode. Od žag — sa-

mic ali benečank se loči po malem vodnem kolesu — bašlju...«

V tehtnih člankih ima »Koroški fužinar« popisane vse oddelke Delavskega muzeja:

1. železarsko zbirko,
2. zbirko mežiškega rudnika,
3. gozdarsko zbirko,
4. zbirko tovarne poljedelskega orodja na Muti,
5. dimnico,
6. zunanje objekte — repača, žago na bašelj in žerjav.

Enako zvesto je popisana ravska študijska knjižnica, ki v »Koroškem fužinarju« redno objavlja seznam svojih novitet. Kot na mnogih drugih področjih pa tudi tu »Koroški fužinar« ni ostal v mejah Raven, temveč je izčrpno popisal tudi sosednje kulturne ustanove — Sokličev privatni muzej in Muzej NOB v Slovenjem Gradcu.

Raven si brez kulturnega kombinata ne moremo več zamisliti. Besede, s katerimi je dr. Franc Sušnik opisal naloge študijske knjižnice, veljajo prav tako za gimnazijo in za Delavski muzej: »Služiti delavcem, tehnikom in inženirjem nove domovine, dvigati kulturno rast kraja, varovati kulturno dediščino slovenske Koroške.«

Ta kulturni kombinat bi lahko primerjali z goro, pokrajino in ljudmi v njej, sredi katerih stoji in katerim služi, pa z ravnino, griči in predgorji. Kakor je gora le dvignjena ravnina, iz iste snovi kot svet pod njo, je lahko gora le, ker ji dajejo ravnina in predgorja trdno podlago, tako je ta kulturni kombinat zrasel na širokih predgorjih bogate koroške ljudske kulture, se dvignil nad njo, vendar ostal ljudski in koroški. Brez teh predgorij ga nikdar ne bi bilo.

Lepoto koroških pesmi so dali koroški ljudje in njihovi običaji

Koroški izobraženci niso nikoli pozabili na kmeta. Vedo, kaj jim kmetje nudijo, vedo pa tudi, kaj od njih pričakujejo. Lepo je kmečko življenje, toda trdo in samosvoje. Pesem, ta stara in zvesta spremljevalka ljudi, ki jo je rodilo delo, pomaga delati in živeti koroškemu človeku.

Ni še dolgo tega, ko je bila koroška pesem edina kmetova pomoč pri vseh težjih delih, zlasti pa pri mlačvi. Zasveti se v oči, kadar slišimo te stare verze, ki so s svojim ritmom tako pomagali koroškemu človeku. To so res prave »bunke«, kakor jim pravijo naši ljudje.

Pesem in medsebojna pomoč, kolektivno delo, kot da bi se naši ljudje že od starih časov naprej nevede pripravljali na novo, socialistično obliko kolektivnega dela v zadrugah. To skupno delo je rodilo naše starodavne običaje: steljerajo, gnojvožo in nosačijo.

Steljeraja od Šentanela do Vuzenice in do Šentjanža, gnojvoža na komelnskih strminah, nosačija v hribih med Raduh, Olševo in Peco. Koroška značilnost in posebnost, korenine, ki so jih rodila stoletja.

Pripravljanje stelje, vožnja gnoja, spravlanje žita, na koncu pa bogata zabava, kot posebna nagrada za trud, pe-

sem in plesi, pri vsakem kmetu malo drugače — različne inačice teh starih običajev, nekatere popisane tudi v »Koroškem fužinarju«.

Pa štehanje, starosveten obreden prizor pod lipo, za spomin na dni, ko so Turki ropali po naših krajih. Obred, ki so ga najprej opravljali Ziljani, nato pa tudi naši ljudje, ki še vedno radi zaplešejo pod lipo, ali pa tudi samo opazujejo in ob kozarcu našega mošta obujajo spomine na stare čase.

Moderni način življenja in dela, ki se vedno bolj uveljavljata tudi na deželi in lajšata kmetu delo, bosta izpodrinila te lepe običaje. Kljub temu bo ostal spomin nanje in na kmečko življenje, ki je bilo tako tesno povezano z narodno zavednostjo.

»Koroški fužinar« jih je zapisal in jih s starodavnimi imeni koroških domačij vred otel pozabe.

Barvo Koroške pa so listu dali koroški fužinarji, koroški rudarji in kmetje — povsem koroški ljudje — skupaj s koroškimi izobraženci. Ob mogočnih Prežihovih novelah in odlomkih iz njegovih romanov in ob priložnostnih prispevkih mlajših literatov, zvenijo v »Koroškem fužinarju« pesmi naših bukovnikov, njihovi prozni prispevki in potopisi.

Posebno pozornost zaslužijo naši bukovniki in samouki. Blaž Mavrel, Ivan Dretnik — Ajnžik, Šanclov Zepi — Jože Gradišnik in Rudolf Jasser — to so ljudje s Strojne, z Raven, iz Žerjava in iz Mežice, možje, ki veliko berejo. Ne zadovoljujejo se samo z našimi — slovenskim pisatelji in pesniki, posegajo tudi po svetovnih klasikih. Dobro poznajo koroške ljudi, zato pišejo o njih in o njihovem delu.

Originalne koroške pesmi, ki so jih peli in jih še danes pojo po kmečkih ovsetih, potopisi, ki se tako radi preradijo v spomine, s katerimi je naš človek neločljivo povezan. Kažejo podobo njihovih otroških let, podobo njihovih slavnih rojakov, velikih revolucionarjev. Včasih so tako topli in pristrčni, pa tudi tako domači, da v njih lahko vsak domačin najde del samega sebe.

In še kronike, ki jasno in lepo pokažejo zanimanje za zgodovino koroških ljudi že pred davnimi desetletji. Povedo nam, kako stari so naši kraji in kako zakoreninjeni so naši ljudje v svoji zemlji, ki jo obdelujejo z ljubeznijo in z vero v njo.

Kdo bi danes verjel, da so sedanje Ravne bile nekoč Guštanj, središče roko-delstva in cehovstva, in da so Guštanj omenjali že 1341 leta.

Tudi kronike se niso mogle umakniti močnim nacionalnim bojem, ki so se na naših tleh neprestano bili.

V guštanjski kroniki, ki so jo pisali od leta 1896, so zapisali o prvem porastu naše tovarne in o njenih prvih delavcih. Tudi kotuljska, šentannelska in selska kronika, so poročale o podobnih dogodkih. Nikoli pa se za take zapiske ni mogel skriti vpliv germanizacije in težke nemške roke, ki je vedno silila na naše ozemlje, zato so navadno vse kronike v začetku napisane v nemškem jeziku.

Spodnji Pratnekar

Izgledalo je, da sploh ne bo umrl, letošnja jesen pa ga je le pobrala — jesen, ko največ in v redu umirajo z zemljo povezani ljudje. »Spodnji Pratnekar« smo zapisali, kajti kako se je pokojni Ivan pravzaprav pisal, potem ko je umrla Prežihova mati, nihče več ne ve. Poleg priimka Slivnik je veljalo še Lesjak in celo Tassotto — vsaj otroci so se pogumno podpisovali tako ali tako in je vsak vedel, da so Pratnekarjevi. (Tu ne bi dalje iskali, ker bo kmalu toliko šolanih ljudi, da bo eden lahko samo to raziskoval.)

Hravatov sin je šel v fužino tam pred menjavno stoletja in fabrike ni zapustil tudi takrat ne, ko se je priženil na tisti sončni breg. Zakaj neki?! Dobro je delal v tovarni, šlo je na kmetiji, dokler invalidnost ni zasukala, da je pred tridesetimi leti stopil v pokoj.

Poleg fužinarstva, ki mu je služil nad trideset let, in poleg tiste frete tam s tako številnimi Pratnekarji, je imel Ivan Slivnik, Lesjak... še posebnost, po kateri bo najbrž najdalje živel. Nihče ni znal tako trjančiti in nihče se tako ni žrtvoval. Pratnekar je v linah... pa je zapelo po deželi, kakor ne bo nikoli več. Posebej čisto jutranjica v še sivo jutro, polno in ubrano za sončni dan in v posebni harmoniji za večer gorske vasi. Imel je poseben posluš in čut za to reč. Nagnil je glavo in poslušal z odprtimi usti. Leta 1906 je izumil poseben »komad«, ki je prekosil vse. Veliki zvon je polno pel, on pa je na ostalih prebiral zraven dopolnitve za prečudovito godbo. Prežihovo Ančko so nesli k pogrebu. Mojster svojstvene umetnosti, ki jo še premalo gojimo, posebna lepota na deželi. Ko smo v pogrebnem sprevodu zagledali Kotlje, so tam pritrkavali — zadnji pozdrav umetniku.

Zadnja leta je živel na Gradu pri hčerki Tilki, ki ga je zelo lepo imela. »Oče so spet nekaj narobe...« sem jo srečal s pletenko, potem pa je kmalu odleglo. Pratnekar namreč je pil do zadnjega, kolikor se je pač dalo, a samo — kot poštenjak — dobre mošte, brez vsakih žganih tinktur in čezajn. Tisti dan pa — Tilka je namesto po mošt najbrž zavila k zdravniku — je umrl — 86 let star. Zadosti in lepo je bilo.

Turistični informatorji...

»Turistični vestnik« je nedavno objavil naslove, kje lahko dobijo turisti take informacije, ko pridejo v kak kraj. Čuda veliko je bilo teh naslovov, ki gredo turistom na roke, na primer:

Slatina Radenci:
recepčija zdravilišča
Maršik Ivan, gostilna
Črna na Koroškem:
gostilna »Pod Tebrom«
gostilna »Pri Matevžu«
gostilna »Koroški kmet«
gostilna »Modrej«, Javorje
gostilna »Pri novem mostu«
gostilna »Dom«, Žerjav
gostilna »Potočnik«, Javorje
Ravne na Koroškem:
gostišče »Pri Dalmatincu«
Bistrica ob Sotli:
Božiček Franc, krojač
gostilna »Gorski dom« na Gorah
itd.

Vseeno vidimo že iz tega izvlečka, kako to reč podpirajo v posameznih krajih.

Srečen človek

— Ali si hud, dragi mož, da sem na našo hišno zabavo povabila tudi svojega prejšnjega snubca?

— Nikakor ne, zelo rad namreč vidim poleg sebe kakšnega srečnega človeka.

Račun za luč

— Ljubezen je luč našega življenja — je rekla sanjava mlada žena svojemu možu.

— Pravilno! — je odgovoril mož — zakon je pa račun za to luč.

— Tovariš postajni načelnik, vlak, ki ga čakam, ima že dve uri zamude.

— Ne bojte se, vaša vozovnica velja dva dni.

Zgleden primer za to, kako pišejo koroški izobraženci, je pisanje dr. Franca Sušnika. Pri njem je težko potegniti ločnico in reči:

To je zgodovina, to narodopisje, to spomini, to proza, to pesem v prozi. Tudi on prinaša »suha« dejstva, tudi on nabira izročila iz starih listin, in iz lastnih doživetij, vendar predstavlja nadvse posrečen primer, kako približati preteklost preprostim ljudem, ohraniti verno podobo, da bo vir za znanstvenika in vendarle ljudstvu zanimiv. Kajti, kakor smo videli pri zgodovinarjih — znanstvenikih, kakršna sta Mravljak in Baš, kako v njuna zgodovinska dejstva, stokrat podkrepljena s točnimi viri, pač ni mogoče dvomiti, tako je pri dr. Francu Sušniku ljubeča roka večje polagala med »suha« dejstva naivne anekdote, pa prešerne ali tegobne spomine, ki dostikrat povedo o dobi in o ljudeh mnogo več in jim človek v srcu prej in bolj verjame kot dejstvom samim.

Še en jek z naših fret

Slovensko dnevno časopisje je pisano v jeziku, ki se ga je oprijelo ime »časnikarska slovenščina«. To je jezik uradov, sestankov, reportaž, izposojenk, tujk in števil. Zato se nam vedno, kadar odpremo »Koroškega fužinarja«, zdi kot bi stopili iz hrupnega mesta na deželo. Nekaj toplega je v tem listu. Te toplote ne občutimo samo domačini, tudi ljudje v Ljubljani in v Mariboru, povedo isto. Od kod ta toplina?

Na prvi pogled se zdi, kot bi se naslovi člankov, gesla in sočni komentarji ob slikah pa vezne besede, ki jih je polno v vsaki številki »Koroškega fužinarja«, norčevali iz slovnice, kot da piše ne bi še nikoli slišal, da mora biti v vsakem poštenem stavku vsaj povedek. Potem se domislamo, da je to časnikarski, telegrafski stil, ki smo ga navajeni iz dnevnikov, toda istočasno se zavemo, da ta stil reporterjem odpuščamo zaradi tega, ker nam vselej obljublja in tudi da senzacije. Senzacija na ljubo odpuščamo časnikarjem »predrzne« naslove.

V »Koroškem fužinarju« ni senzacij, naslovi pa so vseeno »predrzni«. Kako to, zakaj in od kod?

Ko zvemo, da je avtor vseh teh gesel, naslovov in podnaslovov v večini primerov glavni urednik sam, nam postane marsikaj jasno.

Vemo, da je uredniški poklic težak. Vemo, da je urednik neke vrste ustvarjalec tudi takrat, kadar ne napiše v list niti črke, kar pa se pri »Koroškem fužinarju« seveda nikoli ne zgodi. Če je namreč v urednikovi mapi premalo dopisov, rok za tiskanje pa je blizu, mora urednik v najkrajšem času dobiti ali sam ustvariti toliko, da številka lahko izide. — Tudi to se pri »Koroškem fužinarju« ne dogaja. — Če je v mapi dopisov preveč, mora urednik odbirati. V obeh primerih pa je urednik tisti, ki sestavlja posamezne številke, izbira fotografije, piše spremne besede, skratka, ureja številke tako, da bodo enako privlačne za kritične in za preproste bralce in da bodo vendarle organske celote.

Urednik je tisti, ki piše tako imenovana »mašila«, to je, člančice, ki zapolnijo praznine v listu, ki nastanejo iz čisto tehničnih vzrokov. Saj pač ni mogoče preračunati dolžine člankov tako dobro vnaprej, da bi lahko postavili piko zadnjega članka v zadnjo vrsto na zadnji strani številke. Od domiselnosti in sposobnosti urednika je torej odvisno, če bodo bralci ta »mašila« občutili kot nekaj tujega ali pa se jih sploh ne bodo zavedli.

Iz vsega naštetega vidimo, da je torej v veliki meri od urednika odvisno, kakšno občutje ustvari list pri bralcu. Urednik je pri »Koroškem fužinarju« tisti, ki v večini iz mašil ustvari posebne vrste umetnosti, posebno zvrst literature, on je tisti, ki je v svojih epigramih enkrat jezen, drugič ironičen, enkrat ljubezniv in drugič raznežen. Njegovi naslovi, gesla in epigrami so tisto, kar v nas ustvarja vtis, kot da ne bi brali, temveč poslušali in slišali storije vseh teh številnih koroških ljudi, ki slavijo delovne jubileje, ki umirajo, pa jim on čestita k življenjskim praznikom in jim napiše poslednje tople besede za spomin.

On nas popelje na most po prašnih ali asfaltiranih guštanjskih cestah, ki jim včasih s ponosom, včasih s posmehom pravi ulice. Pokaže nam stare barake pod gradom, in zopet ponosne stolpnice na Čečovju, da bi nazadnje vedno znova pozabil vse te drobne vsakdanjosti, ki pa so vendar tako važne in da bi nam vedno znova pokazal — mož velike kulture, ki kljub svojim popotovanjem nikoli ni izgubil stika z domačo koroško zemljo —, Uršljo goro, Brinjevo goro, Peco in našel zanje vedno nova, ljubeča imena.

Urednik je tisti, ki je ob mogočni Prežihovi noveli in ob tehtnem poročilu direktorja Klančnika, našel vedno tudi še prostor za gospodinjski kotiček, za po-

ročila s kuharskih in šiviljskih tečajev, za poročila Društva prijateljev mladine, za anekdote in šale iz vsakdanjega življenja. On je tisti, ki se v svoji veliki skromnosti še nikoli ni podpisal pod noben članek, ki ni dovolil, da bi ga v tej nalogi sploh omenila, on je tisti, ki je vedno delal in kazal le na »ljudstvo, ki ni imelo polja, pa je ljubilo breg.«

Sklep

»Koroški fužinar« sega s svojimi pripevki zelo na široko. Profesor Franjo Baš ga je imenoval »pokrajinsko revijo«. To širino res zaman iščemo pri drugih tovarniških listih, razen morda pri jeseniškem »Železarju«, ki pa je rešil vprašanje: tovarniška ali pokrajinska revija, na ta način, da izhaja ločeno. Tako izdajajo dva »Železarja«. Eden, ki obravnava aktualno problematiko in predvsem strokovna in druga vprašanja, ki zadevajo kolektiv železarne, in revijo »Železar«, ki izhaja mesečno in ima prav tako pisano in bogato kulturno — zgodovinsko vsebino kot »Koroški fužinar«.

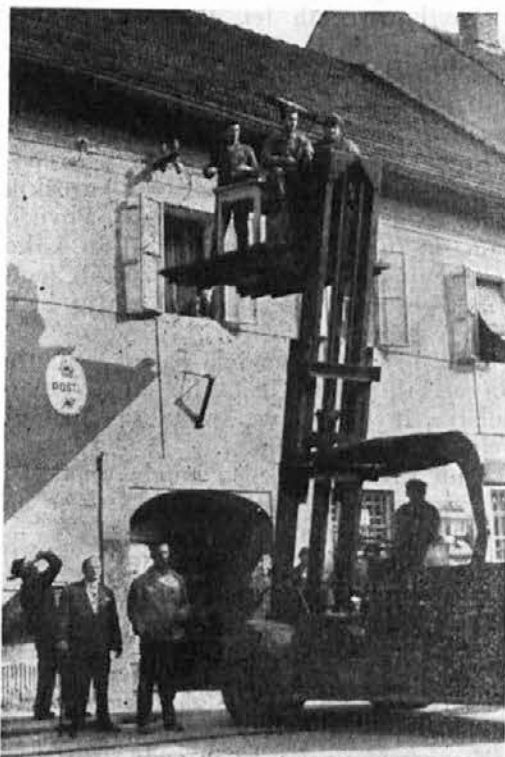
Pri tem postanejo jasni vzroki za tako širino »Koroškega fužinarja«. Prvi je brez dvoma ta, da Korošci pogrešamo svoj pokrajinski tednik, ki jih imajo vsa slovenska pokrajinska središča, od Murske Sobote, Ptuja, Celja, Novega mesta do Kranja, Nove Gorice in Kopra. Korošci takega glasila nimamo, zato je prevzel to nalogo »Koroški fužinar«.

Drugi vzrok za takšno širino je v posebni ljubezni, ki jo Korošci gojimo do vsega, kar je domače, koroško. Skoraj ne more biti dvoma, da je ta ljubezen do domačega kraja, ki jo drugi radi posmehljivo imenujejo »lokalpatriotizem«, tudi posledica posebne usode Koroške. Tu mislim na žalostno zgodovino in na to, da Korošci pač nikoli ne bomo pozabili rojakov onstran meje in se nikoli ne bomo mogli rešiti resnice, da je Koroška, da je ta organska celota, nasilno ločena. Na tem mestu velja omeniti, da je šteti »Koroškemu fužinarju« le v dobro, da tega vprašanja, ki je uradno dokončno urejeno, nikoli ni omenjal nestrpno, da nikoli ni pisal o sosednji Avstriji sovražno, pa naj se je tam godilo kar koli že. Z eno besedo: nikoli se ni bavil s politiko, čeprav seveda tudi nikdar ni prikrival, kje so njegove simpatije.

Tretji vzrok, da je »Koroški fužinar« tako širok, je tudi v tem, ker je estetski čut pri koroških ljudeh zelo razvit. Do izraza prihaja v govoricah preprostih ljudi, ki je skoraj ena sama bogata metafora, v bukovniški tradiciji, ki med ljudstvom še vedno živi. Ta tradicija je tako močna, da je čutili nezavedne literarne ambicije skoraj v vsakem članku, ki je objavljen v »Koroškem fužinarju«, pa naj piše tudi o železu in jeklu.

V veliki meri pa je zasluga za širino »Koroškega fužinarja« v osebi glavnega urednika Avgusta Kuharja, vrednega brata Prežihovega Voranca.

On je znal pritegniti k sodelovanju ne samo ves vodilni kader v železarni — direktorja in inženirje, pritegnil je tudi odlične strokovnjake — dr. Franca Sušnika, prof. Baša, pok. Josipa Mravljaka,



Vse Ravne so dobile neonsko razsvetljavo. Na sliki montaža pri pošti na trgu (da ne bi kdaj pozabili letnice nove luči)

Kdaj bo televizijska relejna postaja na Uršlji gori?

Taka in slična vprašanja lahko slišiš na Ravnah in sploh okoli Uršlje gore vsak dan. Interes za televizijo je velik, sedanje možnosti sprejema pa slabe.

Pogoj za postavitev relejne televizijske postaje je zanesljiv vir električne energije. Zato je bil že lansko leto izdelan idejni projekt za elektrifikacijo Uršlje gore. Na tem projektu pa ni zainteresirana samo RTV Ljubljana zaradi postavitve TV oddajnika, temveč bi hoteli postaviti tudi radijski UKV oddajnik. Razen tega so zainteresirani še Elektrogospodarstvo (ELES), Ljudska milica in Reševalna postaja Ravne, kateri vsi bi hoteli postaviti na Uršlji gori svoje posredovalne UKV postaje, brž ko bo na gori električni tok. Nadalje so zainteresirani še SK Fužinar zaradi elektrifikacije nadaljnje smučarske koče in postavitve žičnice, Planinsko društvo zaradi elektrifikacije planinskih koč, tudi gozdno gospodarstvo in vse prebivalstvo tega področja.

Idejni projekt predvideva postavitev 10 kV daljnovoda z Raven mimo Smučarske koče, kjer bi lahko bila prva transformatorska postaja, in dalje na vrh, kjer bi bila druga transformatorska postaja. Ta dela so proračunana na 11 milijonov dinarjev. Elektro Slovenj Gradec ima zbranih ca. 5 milijonov dinarjev, ostalo bi morali preskrbeti večji interesi in zainteresirane občine. Podjetje Elektroprojekt v Slovenjem Gradcu je medtem izdelalo tudi že glavni projekt, kateri bo dan v kratkem na revizijo, tako da bi spomladi lahko pričeli z deli, kolikor bodo zagotovljena finančna sredstva.

Iz navedenega je razvidno, da so dani vsi pogoji, da se elektrifikacija v prihodnjem letu izvede in s tem RTV Ljubljana omogoči priključiti obljubljeni oddajnik.

Sm. Favaj

(Junija se je sestala komisija predstavnikov občin Šoštanj, Slovenj Gradec, Radlje in Ravne ter predstavnikov RTV Ljubljana. Po izjavi predstavnikov RTV Ljubljana padejo vsi stroški za TV aparaturo v breme RTV Ljubljana, elektrifikacija pa v breme občin.)

IGNAC TERŠEK

Nekaj let je živel in delal na Ravnah — mož, o katerem se je celo čulo, da je jurist, a da je namenoma šel med proletarijat na delovna mesta, ker je tako lažje delal. Vsi od kraja (Vorane, Kokal itd.) omenjajo Ignaca Terška kot boljševika, ki je bil med vsemi najbolj podkovan o vseh takih rečeh in ki je veliko delal.

Radi bi in spodobilo bi se, da bi o tem revolucionarju za čas bivanja pri nas kaj več zapisali. Sedaj še živijo taki njegovi sovrstniki pa jih vabimo, da kaj povedo.

Ignac Teršek za časa Raven sicer nima kakih takih izrazitejših izstopov, tudi preganjan ta čas ni bil, vendar je po vseh omenjan najhujši storil. Tridesetega leta pa — po tistem provalu, ki je nesel Voranca in Zorija, je izginil tudi Teršek. Iz Rusovskega je prišla enkrat taka pošta na Dunaj, ki jo je pisec teh vrst še videl, potem pa je kmalu sledila vest, da je umrl.

Kdor kaj bliže ve iz njegovega življenja na Ravnah, naj sporoči na uredništvo, da bomo za 20-letnico revolucije obudili spomin na ravnanskega revolucionarja.

Bogdana Žolnirja in mnoge druge. Njihovih zanesljivih, zgoščenih in zanimivih prispevkov bi bil gotovo vesel vsak strokovni časopis. Znal je pritegniti koroške originale — samouke, na široko je odprl strani »Koroškega fužinarja« preprostim ljudem.

Ker je naslov moje naloge »Obraz Koroškega fužinarja«, sem jo sestavila kot pregled, nekak portret tega obraza, ne kot kritično študijo. Kljub temu velja pogledati, koliko je »Koroški fužinar« prispeval k znanstvenemu raziskovanju novega, koroške preteklosti, bolje, koliko je temu znanstvenemu raziskovanju prispeval novega, še neznanega.

Recenzenti »Koroškega fužinarja« so povsem pravilno ugotovili, da je list velikega pomena prav za znanstvenike — zgodovinarje, posebno za zgodovino KPJ in NOB v Mežiški dolini. Medtem, ko bodo nekoč vsi letniki dragocen vir za vsakogar, ki bo v katerikoli panogi obdeloval Mežiško dolino, so članki, ki zadevajo KPJ in NOB, originalen prispevek »Koroškega fužinarja« slovenski znanosti. Prav tako je iz »Koroškega fužinarja« razvidna rast tovarne in gimnazije ter Svobode. Ti prispevki namreč izhajajo redno, in tako omogočajo pregled, povezan iz leta v leto.

Drugi prispevki, tako na primer objavljene novele Prežihovega Voranca, opisi ljudskih običajev, zgodovina domačih krajev in ustanov, so bili večinoma že objavljeni, nekateri celo večkrat.

Saj je na primer primerjava Šanclovih in Jasserjevih člankov z Mohoričevo »Industrializacijo Mežiške doline« zanimiva še posebej zato, ker domača pisca — samouka, Mohoriča nista imela v rokah. Jasno postane, zakaj se je na primer Mohorič lahko naslanjal na »Koroškega fužinarja«, ko je zbiral gradivo za zgodovino delavskega gibanja v Mežiški dolini in za NOB, ni pa se naslanjal nanj, ko je pisal zgodovino fužin in rudnikov, temveč se je raje zanesel na arhive in druge pisane vire. Še tako dober spomin priči seže pač le do njihovih otroških let, od tam dalje pa le še po pripovedovanju — za znanstvenika vselej premalo zanesljivo — za nekaj rodov nazaj. Pisani viri pa ohranijo čista, suha dejstva. Osebnosti spomini torej lahko dajo — in tudi dajo — takšni zgodovini veliko lokalnega občutja, dosti človeškega, opravljajo med bralci dragoceno vlogo populariziranja in spoznavanja domače zgodovine, ne morejo pa predstavljati enkratnega znanstvenega gradiva, temveč služijo le primerjavi in preverjanju.

Tako je na primer Jasser dopolnil Mohoriča v toliko, da je mežiške fužine točno lokaliziral na potok Šumc, medtem ko govori Mohorič samo o »potoku«. Poleg tega našteva Jasser tudi imena zadnjih mežiških fužinarjev. Šanclov Zepi, ki se opira na pripovedovanje starega Črnjana o črnjanskih, oz. mušeniških fužinah, določi točne kraje, kjer je stal kateri od objektov, sicer pa ne pove nič takega, kar ne bi bil že Mohorič izčrpno obdelal. Nasprotno pa je Karel Aberšek natančno popisal nastanek prevajške papirnice in postavil njene začetke v leta 1896—1897, medtem ko pravi

Mohorič o njej le, da je bila osnovana leta 1906.

Prav tako niso novi opisi steljeraje in gnojvože ter nosačije, ki so vse že opisane pred vojsko v raznih časnikih, temeljito pa obdelane v »Slovenskem narodopisju«. Morda je na tem mestu treba omeniti, da dr. France Kotnik v svojih »Starosvetnostih« nosačije ni opisal, medtem ko jo je za »Koroškega fužinarja« popisal Šanclov Zepi.

Prvič so bila v »Koroškem fužinarju« objavljena pisma Prežihovega Voranca iz koncentracijskih taborišč, France Dobrovolje pa je razen bibliografije prevodov Prežihovih del prispeval nekaj spisov, za katere dokazuje, da so izpod Prežihovega peresa. Naloga slavistov je, da bodo ugotovili, v koliko so številni spomini na Prežihovega Voranca stvarni doprinos k že znani podobi tega velikega rojaka. Prav tako je za slaviste zanimiva primerjava Prežihovega potopisa »Od Meže do Poljane« z nadaljevanjem te poti, ki jo je popisal Šanclov Zepi od Poljane do Tople.

»Koroški fužinar« torej že davno ni več samo tovarniški list, čeprav odmerja tovarni in delavcem največ prostora na svojih straneh. Kot pokrajinska revija Mežiške doline »Koroški fužinar« nima strogo znanstvenih ambicij. Njegova naloga in njegov namen je, kazati ljudem Mežiške doline bogato preteklost, popularizirati kulturo, zgodovino in literaturo, seznanjati ljudi z vsem, kar je »domače in lepo«.

Da to nalogo dobro opravlja, za to je pač najboljši dokaz dejstvo, da ga takoj po izidu razprodajo in da je v študijski knjižnici na Ravnah bolj iskan kot Mohoričeva »Industrializacija Mežiške doline«.

In nazadnje — nihče ne more več danes pisati o Koroški in o Mežiški dolini znanstvene razprave, ne da bi se prej posvetoval s »Koroškim fužinarjem«.

Ivan Mohorič ga v svoji knjigi navaja kot vir, pisci »Prežihovega zbornika« niso mogli mimo njega, Ivan Gams je v svojem »Pohorskem Podravju« segel po njem, v vseh diplomskih nalogah domačih študentov je naveden kot vir.

Profesorji in inženirji segajo po njem enako kot dijaki, študentje in šolarji, medtem ko je preprosto ljudstvu vsakdanje, kvalitetno branje.

Kaj pač more biti večji in lepši dokaz za njegovo veliko vrednost —?

Marija Vačun
Mežica

Ocena izpitne komisije je bila soglasna: odlično!

VOJAKI PIŠEJO IN POZDRAVLJAJO

Po vsaki številki »Koroškega fužinarja«, ki ga pošiljamo tudi vsem sodelavcem, kateri so na odsluženju vojaškega roka, pride toliko sporočil zadovoljstva ter pozdravov železarjem in dekletom. Vse bi radi objavili, pa le ne gre.

Zahvaljujemo se za pozdrave in jih vračamo z najboljšimi željami vsaj za železarje, medtem ko se glede deklet ne smemo vmešavati. To je košljiva stvar, kajti čas odsotnosti je le precej dolg, zato raje opravite to reč kar direktno, dokler gre...

Delovni uspeh koroškega rojaka

Od kmetskega fanta do največjega pivovarnarja Francije

Pisec teh vrst je pred 25 leti v slovenskem dnevniku popisal pot, delo in uspeh fantiča iz Žihpolja na Koroškem, ki ga je v svetu srečal kot velikega tovarnarja. Poslal mu je takrat nekaj izvodov tistega lista, da vidi, kako se ga v deželi spominjamo. Kmalu je prišel odgovor, da je vse to zelo lepo, vendar se on s takimi stvarmi ne more baviti. Samo iz Slovenije je namreč po tisti objavi dobil nad štirideset prošelj za podpore. Da, tisti časi!

Sedaj je piscu spet prišel v roke Izseljenski koledar za leto 1937, v katerem je našel dokaj skrajšan ta svoj popis — pa ga z ozirom na vseeno zanimivo koroško povest ponovimo še tu.

V dolini reke Meurthe, ki se počasi vije skozi slikovito pokrajino okolice Nancyja na Francoskem, leži nekaj kilometrov pred izlivom Meurthe v Mosello lično mestce Champigneulles, tako rekoč že predmestje vzhodnega francoskega središča — Nancyja. Nekdaj mala branjevska vas, je postal Champigneulles kraj, kjer se ustavljajo tudi najhitrejši ekspresni vlaki na progi Strassbourg-Nancy-Metz-Pariz in kjer se ustavljajo ladje v kanalu, ki veže Mosello z osrčjem Lotaringije in z mogočno reko Ren. Četudi je v tem delu francoske zemlje mnogo naših rojakov, tako v ogromnih železarskih tovarnah ob Moselli, kakor tudi na farmah francoskih kmetovalcev, ve le malokdo izmed njih, da je Champigneulles zrasel ob delu in podjetnosti slovenskega kmetskega sina, današnjega solastnika in direktorja največje francoske pivovarne g. A. Trampitcha (koroškega Trampuša).

Podjetni g. Trampitch se je rodil v Žihpolju na Koroškem. Njegova otroška govorica je bila slovenska in jo nosi v srcu še danes z vsemi najlepšimi spomini na svojo rodno zemljo. Ko sem ga obiskal pred leti v Champigneullesu in ko je čul, da sem Slovenec, je potisnil papirje po mizi, se vzradostil in govoril slovensko — seveda po 60-letni odsotnosti — že nekam težko. Iskal je kraje otroške dobe in govorila sva o Razpotju, o Žihpolju, o Rudi, o Žitari vasi, o Globasnici. Vprašal je, kdo je sedaj župan v Ljubljani, kdo v Železni Kapli. Na vrsto je prišel naš hmelj, pivovarna in vse ono, kar je bilo v zvezi z delom in trudom slovenskega rojaka, da je postal prvi pivovarnar mogočne Francije. Od doma je odšel za učenca v pivovarniško podjetje na Dunaj. Cesarstvo mesto pa koroškemu Slovencu ni bilo cilj, njegova podjetnost je zahtevala večjega sveta v delu. Kot pivovarski predelavec je odšel v Mosello, kjer je pivo druga voda. Od tod je po konfliktu s pivovarnarjem romal dalje in je s seboj potegnil tudi drugega predelavca. Skupno sta se nastanila v mali vasi Champigneulles in leta 1897 postavila malo leseno barako — prvo lastno — zadolženo pivovarniško miniaturo, kjer sta ročno delala sama. Prvoletne produkcije piva so znašale do 5000 hektolitrov. V nekaj letih je produkcija narasla in iz barake je nastal obris lične, primitivne pivovarne. Danes pa stoji v Champigneullesu prvo podjetje te stroke v

državi in sloves champigneulleskega piva gre po vsej deželi. Letna proizvodnja piva znaša 600.000 hektolitrov, torej celo morje, ki ga zlijejo po grlih žejni Francozi samo iz te pivovarne. Znano je, da so francoska piva pitna piva in namenoma slabša, da ne opijanijo. Champigneullesko pivo, ki se izdeluje v petih kvalitetah, pa nadkriljuje vse ostale fabrikacije, kar je zasluga sedanjega direktorja, nekdanjega ročnega pivovarniškega delavca, gospoda Trampitcha. Omeniti je treba, da je v pivovarni nameščena aparaturna, ki lahko v 24 urah proizvede 5000 hektolitrov piva — torej vedno sveža postrežba. Ta aparaturna je edinstvena v Evropi in celo na svetu.

Pivovarna zaposluje nad 800 delavcev. Značilno za to tovarno je predvsem to, da je znana po najvišji stopnji čistosti in snažnosti v vseh obratnih prostorih. Morda bo marsikateri direktor tovarne čudno pogledal, če omenim, da obišče g. Trampitch vse obratne prostore vsak dan. Visok siv, a mlad po koraku in volji stopa g. Trampitch vsako jutro po podjetju, sprašuje delavstvo na levo in desno, daje navodila, graja in hvali, za njim pa morajo marširati vsi obratovodje v vrsti, da vidijo na licu mesta morebitne napake v delu in postopanju. Veselo je videti, ko mnogi rejeni obratovodje komaj dohajajo sivolasega, a vedno čilega direktorja — nekdanjega delavca. Nekaj posebnega je v tej tovarni tudi oprema pisarniških prostorov in ravnateljstva. Znano je, da je pisarniška ureditev champigneulleske tovarne ena najlepših v vzhodni Franciji. V sprejemni dvorani je v kotu marmornata plošča z imeni sotrudnikov, uradnikov in delavcev, ki so umrli; nad ploščo gori večna luč. Občutek hvaležnosti, ki ga ne najdemo morda nikjer na svetu v taki obliki. Ko sem čakal na sprejem in sem zijal v to edinstvenost, so vedeli, da sem tujec, tujec pa navadno prosi, zato so me sicer vljudno, a hladno sprejeli. Sprejet sem bil še dokaj hitro, toda ne pri direktorju, rekli so, da ga ni doma. Ko sem vztrajal (naučen tako), sem bil sprejet pri njegovem tajniku. Tu-

di temu nisem hotel povedati, kaj hočem. Rekel mi je, da direktor dela in ne more sprejemati. Končno pa mi je bilo sporočeno, da bom sprejet za eno minuto. Ko sem potem odhajal od direktorja po 30 minutah, so se komorniki priklanjali kot vrbe v viharju, misleč kakšen gospod moram biti, da mi je direktor žrtvoval toliko časa.

Zanimivo je tudi razmerje g. Trampitcha do naših dijakov, ki so v Nancyju. Sleherni ga najde; običajno z namenom, kakor sem ga imel jaz — uboga študentska para. Ta stvar pa ni tako gladka. G. Trampitch podpre, a ne nadutost, nego delo z delom. On sam je nosil zaboje, on sam je delal, zato bo prav, če delajo tudi tisti, ki hočejo pozneje delo voditi. To prenašanje zabojev pa ni tako imenitno in morda je to krivo, da se dijaki kolikor mogoče ogibljejo bistrega gospoda direktorja — vsaj taki, ki pomoči toliko ne potrebujejo in jim gre za priboljšek. Splošno pa je g. Trampitch mecen in podpornik dijakov, le lenuhov ne mara in kogar vidi kot študenta tu štiri leta, ta je pri njem opravil.

Ko sem ga prosil, da bi mi poslal za spomin svojo sliko, mi je prebrisan odgovoril, da se iz skromnosti ne slika in da takih stvari nima pri rokah. Poslal mi je katalog o delu, in zopet o delu, ki je prvo in zadnje v njegovem življenju. Poleg tovarne ima danes še najlepše kavarne in prodaja nice piva v Nancyju in v Epinalu. V Nancyju je njegova najmodernejša kavarina, kateri je dal ime »Dunajčanka« in je opremljena z vsem razkošjem. Vse to je uspeh dela in skromnosti v njegovem življenju. Slovenci smo lahko ponosni na svojega rojaka, kateremu tudi Francozi pravijo »Ilirien«, četudi je na Francoskem že 52 let. On sam je redno obiskoval Koroško, sedaj ostaja doma, prihaja pa njegov sin, da obišče rodno zemljo svojega delovnega očeta.

Naj bodo te vrste iz poglavja njegovega življenja skromna slika prizadevanja slovenskega fanta-delavca. On pa, ko bo bral »Izseljenski koledar«, naj ne zameri piscu in naj vzame te vrste kot znak, da slovenski narod čisla in spoštuje delo svojih sinov.

Spomini na oglarje v Mežici

(oziroma kako »vodijo« škrtanje, če ni pravih cest)

Pred približno sto leti, ko so bile ustanovljene mežiške fužine — cajnarce — skupno jih je bilo šest ob potoku Šumcu, je bilo v njih zaposlenih 26 do 30 delavcev, izučenih za delo pod kladi; drugi pa so bili pomožni delavci pri čiščenju in pakiranju jeklenih izdelkov. Dve od teh fužin sta bili opuščeni v letih 1880 do 1886, štiri so še obratovali do leta 1916, in sicer Logarjeva, Čorejeva, Abnarjeva in Kivova.

Koliko so pri tem delu porabili bukovega oglja, mi ni znano, pač pa zelo veliko. Delali so noč in dan od ene ure ponoči v ponedeljek do 6. ure popoldne v soboto. Grof Thurn je imel velike gozdne

komplekse v bližini Mežice po nazivu »Brunsija«, katero ime še danes obstaja, izvira pa to ime po brusnem kamenju, ki se tam nahaja, je rdeče in krušljivo. (Kako pa potem brusi? — Op. uredništva.) Tudi za zidanje hiš so ga vozili iz tega kamnoloma, kar se še dandanašnji marsikje najde.

V tej šumi so si delavci-oglarji iz Furlanije postavili svoje skromne lesene domove. Zgodaj so vstajali in pozno so šli k počitku, dokler še kope niso gorele; potem so morali tudi ponoči paziti, da se ni preveč kurilo in se kopa ni vžgala, ves trud bi bil zastoj in škoda velika. Tudi v Jankovcu in na Torčovem v Podpeci so bili

oglarji. V Brusniji je bilo 8 do 10 kopišč, kar je meni znano.

Ko sem bil star osem let in naprej do štirinajstih let sem moral vsak dan po šoli z materjo v Brusnijo po suha drva. Nanosili smo jih za celo zimo, da jih ni bilo treba kupiti. Nadgozdar nam je dovolil, da smo lahko pobirali suhe bukove veje. Tudi z dreves smo jih potegnili, kjer je bilo kaj suhega. Drva so bila imenitna, trda kot železo, pa lahke suhe veje.

Kako rad sem šel z materjo v les po drva! Videl sem delavce, moške in ženske, še otroci so pomagali nositi les za kope. Moški so kar sekali in postavljali kope, drugi pa so skupaj nosili. Večkrat sem dobil od njih tudi kos polente in sira. Polenta je bila dobra, moja mati ni znala tako dobre skuhati. Zgovoriti se pa nisem mogel z njimi. Tudi srnjake sem videl in veverice. Posebno v mesecu maju je bilo zelo lepo v gozdu, ko je bila bukev zelena, da je bilo kar temno, še sonce ni prodrlo skozi.

Ceste in steze so bile speljane vse križem od ene kope do druge. Oglje so potem vozniki zvozili do fužinskih skladišč.

Brusnija leži pol ure iz Mežice proti zahodu do sedanje državne meje, na dolžino približno pol ure hoda in na širino četrte ure. Blizu južne meje jo loči majhen potoček, ki mu pravijo »Škratkovce«. Od kod je to ime? Lahko je tudi, da so ga povzeli po gozdnem škratu ali gozdnem duhu, ki nagaja in vodi človeka po stezah in cestah, da ne pridežle zlepa ven iz šume. Potok izvira pod Rehtom in se steka v Mežo ob koncu senčne vasi, pet minut iz Mežice proti Prevaljam. Voda je mehka in vsebuje dosti rakov, pozimi pa zamrzne čez in čez.

Od starih ljudi sem večkrat slišal, da človeka po tej šumi rad vodi gozdni škrt ali gozdni duh, da ne najdeš poti ven, posebno še ponoči. Jaz sem sam to izkusil dvakrat, prvič pozimi januarja leta 1906. Hodil sem iz Pliberka preko Blek do Rehta. Od tam sem zgrešil glavno cesto, bil je že mrak, in naenkrat se znajdem med drevjem in grmovjem brez steze. Snežilo je na gosto in zeblo me je. Iskal sem sem ter tja, pridem v graben in zopet na hrib, pač nisem se znašel, da bi prišel na cesto. Tri ure sem se mučil v tej goši okrog. Naenkrat pa začujem voznika s konji in zvonec. Zdaj pa hitro za glasom zvoncev in prišel sem na glavno cesto malo pod Rehtom. Prišel sem domov ves prestrašen in bled, da se me je mati kar ustrašila.

Drugič je bilo pa takole: Pri Rehtu sem bil zaposlen pri zidarjih za pomočnika. Meseca januarja 1912 je hiša pogorela, v aprilu so že začeli zidati novo. Neke sobote popoldne, ko smo z delom končali, pride tovariš iz Libuč tam mimo. Pa ga vprašam, kam gre. Pravi, da gre čez Brusnijo h kmetu Šumahu. Jaz sem imel isto pot, ker sem stanoval tam na Lomu pri Robaču. Bilo je že proti večeru, ko sva se podala na pot. Prideva že sredi Brusnije na vrh, kjer je bilo razpotje treh poti, ena proti Libučam, ena proti Melanškemu po vrhu in ena navzdol proti Šumahu. Vajen sem tistih poti, da bi jih z zavezanimi očmi ne zgrešil, pa je naju že imel pod komando gozdni duh. Naj sva šla po eni ali drugi poti naprej, prišla sva vedno na

isto razpotje nazaj. Tam blizu razpotja je stala košata smreka. Tam sva se vsedla in napravila iz suhih vejic majhen ogenj, da sva videla drug drugega. Bilo je toplo, meseca julija, in tako sva pričakala, da se je začelo svitati, ko sva lahko našla pot proti domu.

Prej nisem verjel takim pravljicam, potem, ko sem pa sam to doživel, sem pa raje kar verjel. Pa saj ni samo mene, koliko drugim se je tako godilo. Enega je vodilo celo s konjem in vozom, da je moral tam čez noč ostati.

To je tista Brusnija, kjer so mežiški kovači dobivali topore (ročaje) za težka kladiva in oglje za segrevanje jekla v fužinah.

Med okupacijo so pričeli graditi čez Brusnijo novo avtomobilsko cesto. Cesta je bila namenjena do glavne ceste v Libučah proti Pliberku. Zdaj so jo naši podaljšali do vrha Brusnije do Melanškega. Za sprehod najlepša pot, idilična, nič naporena in senčna med gozdovi. (Pa tudi »vodi« menda nič več. — Op. uredništva.)

R. Jasser

Ko objavljamo spet tak spomin starega prijatelja našega lista, moramo glede tistega »vođenja« le raztolmačiti, da je bilo to res. Ta reč je veljala za več gozdov, n. pr. tudi za šratneškega. Včasih je kdo, ki je bil namenjen čisto drugam, prikolovratil sredi noči k Prežihu in zijal. Tudi sosedu se je zgodilo tako itd. Oče je sicer sumil, da gre tudi za moštovni instinkt (bili smo znana moštovna postojanka), vendar so bili tudi primeri, ki so to spodbijali.

Tisti gozdni duh je imel namreč grdo maniro, da je vedno vodil napačno. Nihče ne bi imel proti, če bi prav vodil, ker so mnogi to potrebovali. To ne, ampak zmerom napačno. Nikoli tisti duh tudi ni vodil in ne vodi, kjer so asfaltirane in razsvetljene ceste, temveč samo tam, kjer se je kak siromak vrval skozi kako grmovje, največkrat pa seveda, če je temu duhu pomagal še kak moštovni duh (česar pa za Jasserja seveda ne rečemo). To smo mu zamerili, temu »duhu«, zato smo ga enostavno odpravili, pa po vedno lepših cestah zmerom manj zaidemo.

(Uredništvo)

Iz gestapovskih zaporov Dravograd

Ravno nasproti vratom moje celice je bila na hodniku tabla, na kateri so bili s kredo napisani navzoči v zaporu. V strahu sem gledal vsak dan skozi luknjico na tablo, kako so se menjavala imena. Novi so prihajali, a stari odhajali; kam so odhajali? Domov ne, tudi v taborišča jih takrat niso več pošiljali. Bilo je januarja 1945. Okrog Dravograda so njihovi znani in neznani grobovi. Trikrat sem bil tudi med tistimi, ki so jih klicali iz celic. Vsakokrat sem mislil, da je prišla ura tudi zame, pa so bile le druge dogodivščine. Enkrat sem na hodniku zagledal prijatelja Andreja Kotnika z Dobrij. Pustili so naju na hodniku nekaj časa sama, v kotu pa je bil obilen zaboj. Z Drejškom sva si pomignila in govorila previdno. On je sicer bil zaprt v bunkerju, kjer je bilo najslabše, ker je bila tema in so jih najbolj mučili. Andrej mi je tožil, da ga boli glava, ker ga je gestapovec vrgel ob zid, da je obležal nezavesten.

Drugič sva se videla, ko so naju vlekli

s seboj na hajko na Ojstrico. Nositi sva morala na hrbtu bakač min, na prsih pa težak nahrbtnik. Min nama niso zaupali.

Prespali smo pri nekem kmetu. Bila jih je precejšnja kolona SS-ovcev in vermahita. Ponoči sva slišala nekaj rafalov. Zjutraj so naju vodili v bližnji gozd, s seboj so nama dali kramp in lopato. Prepričana sva bila, da greva sebi jame kopati. Ne morem popisati, kakšen občutek sem imel. Zdelo se mi je, da mi je lice zmrznilo. Pomislil sem, da mati ne bo vedela, kje bom pokopan.

Naposled pa sva morala kopati jame le za druga dva nesrečnejša, ki sta že ležala tam, naju pa so pri povratku po Dravogradu razkazovali, češ da so spet dobili dva partizana. Neki dan, ko so zavezniška letala bombardirala Dravograd, so zopet prišli in naju vodili iz zapora proti novi centrali ter nama pokazali dve jamici v mehkem novem nasipu rekoč, da so tam notri neeksplozivne bombe. Daleč naokrog so naju zastražili in se zaklonili za slučaj eksplozije, z Drejškom pa sva morala kopati. Pogovarjala sva se smeje. Če bova preživela, se bova spominjala na to delo. Ena bomba je bila za cel meter globoko, bila pa je tudi meter dolga. Ko sva jih odkopala, sva morala iti javit gestapovcu v zaklon. Vprašal je Drejška, če zna minirati; rekel je, da ne. Za to ga je gestapovec tako udaril, da se je zvalil po tleh. Zdaj je bila vrsta na meni; nisem si upal reči, da ne znam.

Dali so mi vse potrebno in pokazali, kako naj naredim, pa je pri prvem zažigu eksplodirala samo ena, drugo pa sem moral ponovno zažigati. Zahotelo se mi je, da bi kar zraven počakal na eksplozijo, a sem se vendar umaknil za pol sekunde pred eksplozijo. Na vse to se zdaj spominjam koj sam, ker Drejška ni več. Ponovno so ga vlekli iz zapora in ni ga bilo več nazaj.

Ko je Drejšek rekel, da ne zna minirati, mu je po udarcu gestapovec rekel: »A progo si pa znal minirati?«

Bili so trenutki, ko sem se le s silo ubranil misli, da sem manjvredno bitje od onega, ki mi dela krivico.

Ivan Lačen

OGROŽENOST

Pri železarni Westfalenhütte so analizirali 3600 nesreč pri delu ter ugotovili, da je od tega 29 % ranitev rok in prstov, 6 % glave in vratu, 37 % nesreč prizadene oči, 7 % trup (prsa, trebuh, hrbet), 5 % laket, 10 % noge — posebno kolena — ter 15 % stopala in prste na nogi.

Presenetljivo velik del poškodb utrpijo oči.

Meša se mu

Tovariš direktor, ali bi hoteli priti k mojemu možu. Danes zjutraj sicer še ni imel take vročine, sedaj pa se mi zdi, da se mu že meša: vprašal me je namreč, če bi me veselilo kupiti si nov plašč.

— Tovariš doktor, spati ne morem.
— No, potem pa popijte vsake pol ure kozarek konjaka.
— Mislite, da bom potem spal?
— To sicer ne, ampak bedenje bo prijetnejše.

— Ti si izkušen zakonec, povej mi po pravici, kaj je pravzaprav zakon?
— Zakon so sanje vsakega svobodnega človeka.
— In kaj je potem svoboda?
— To pa so spet sanje poročenega človeka.

OPOZARJAMO ČEZ CELO STRAN

Najprej želimo, da ne bi bilo nikoli treba klicati tu naprej navedenih telefonskih števil.

Toda kadar pride do take poškodbe, takoj kličite:

postajo za prvo pomoč v tovarni štev. tel. 250
reševalno postajo v tovarni štev. tel. 200
ali kar direktno reševalni voz štev. tel. 222
če treba tudi takoj zdravnika štev. tel. . 202, 203, 8-201

Ob primerih nevarnosti požara ali ob drugih takih nesrečah kličimo takoj:

gasilce-reševalce v tovarni štev. tel. 200

Vse navedene službe oziroma postaje so v neprekinjeni dežurni pripravljenosti za hitro in strokovno pomoč bližnjemu, zato ni razumljivo in ni treba, da bi bilo reševanje prepočasno, le klicati je treba pravočasno pripravljeno strokovno pomoč.

Ob težjih nezgodah obvestite takoj tudi:

službo za delovno varstvo (v službenem času) štev. tel. 323
oziroma njenega obratnega nadzornika (na stanovanju) štev. tel. 8-227

Črnojanska himna

(Narekovala Pavla Geršak, roj. Kogelnik)

Večjih lumpov ni na svet,
kakor smo Črjani,
noč in dan ga pijemo,
smo celi dan pijani.
Ojejo, kaj kej bo,
ko nas več ne bo?!

Naš Šentanelški pevec, prof. Luka Kramole je bil spet na taki kulturni poti pa je čul gornjo reč, ki je dosti zanimiva, čeprav po vsebini kulturi nekako obratno sorazmerna. Napev bi rad odkril pa vabi bralce »Koroškega fužinarja«, če mogoče zna kdo vižo te pesmi.

Uredništvo rado posreduje, samo naj poznavalci ne hodijo pet gluhemu članu, ker bi bilo zastoj. Naj jo dajo notno zabeležiti ali pa zapoje komu, ki se na to spozna oziroma vsaj čuje.

(V naslovu smo zapisali književno: Črnjanska, v pesmi smo pustili narečno: Črjani, kakor tu rečemo. Tisti, ki je napisal »Popravek in pol« v današnji številki, bi znal tudi o tem več reči.)

POPRAVEK IN POL

NAŠA »DOLGA BRDA« — ŽENSKEGA SPOLA

Zadnjič je »Fužinar« vsoval po »Dolgih brdih« in je zgrešil našo »Dolgo brdo«. Sicer so »brda« v Brdih na Goriškem; tam

zemlja poskakuje, to ve, kdor se je tod kdaj rital po teh sadovnih in vinorodnih gričih. »Brd« je po Goriškem še več, tudi drugod po Slovenskem in tudi na Koroškem: eno Brdo je na Zilji, kjer so Grafenauerji doma; tudi pri Baškem jezeru je eno; pri Grabštajnu pa je tista »Brda« menda le ena Brda, Nemci ji pravijo »Werda«, in stari Gutsmann piše v svojem slovarju leta 1789 »berda, Hügel, Anhöhe«. To je namreč ta reč: da je »brdo« srednjega spola in so »brda, v brdih« množina — naša »Dolga brda« pa je ženska v ednini. Brd sicer pri nas domalega nič ni, čeprav imamo Zabrdnike; pri nas so gore, vrhi, hribi, bregi in doli: Górniki, Podgórniki, Zág(o)rniki, Návršniki, Závřšniki, Hríbrniki, Pódbrežniki in še Duovar (Dólar). Ampak eno imamo brdo: to šmentano dolgo dolgočasno »Dolgo brdo« od Štopárjevega mojsta do Kralja — zato pa na drugem kraju veselo razigrane brdaste »Brdinje«. Podobno, kakor naši štajerski sosedi pri Turiški vasi svoje »Brde, na Brdah«: so tudi ženske, pa v množini, da ni dolgčas. f. s.

Listnica uredništva

Kljub temu, da imamo tudi celo vrsto izrazov zadovoljstva z listom, je redna težava tudi pri našem uredništvu, da ljudje pač zanesljivo kritizirajo, napišejo pa ničesar, čeprav

jih povabiš in bi jih radi brali ter bi bilo koristno, da bi jih brali.

Seveda tu ne mislimo na tako minutno jezo obeležbo, ko je v četrtek nekaj narobe, v petek objavimo, v soboto se poravnamo in v nedeljo nam je vsem skupaj žal, da smo tako reč sploh načelnjali. Slaba luč, ki ne koristi in ki pri nas ni niti potrebna.

Zelo smo veseli takih spominov itd., radi jih bomo objavili, kolikor bo le prostora, toda list mora predvsem v živa dogajanja v fabriki in skupnosti in s te strani je veliko preveč samo pripomb in nasvetov, pa zadosti premalo sodelovanja.

Ali tehniška vodstva dela itd. res nimajo kaj povedati sodelavcem za izboljšanje funkcije dela, kvalitete, proizvodnosti, varnosti itd. Imajo, zato naj napišejo, da bo dostopno za vse in bliže. Tudi občina ima potrebe objav, tudi društva.

Vse neprestano vabimo.

»Mislinjska dolina«

je od številke do številke zanimivejši in bogatejši list. Prav vsestranski je in vsem spodbudam posvečen. Veliko prostora daje še posebej kulturi. Za rojake tega predela ter za vse aktivnosti slovenjegraške domovine je kar nepogrešljiv.

Dopade se nam tudi zato, ker deželo po domače poimenuje in pravi z ljudstvom tudi: Mislinje za kraj oziroma Mislinja za vodo.

Redakcija te številke je bila zaključena 14. novembra 1960.